

TAYLOR INSTITUTION
DOMINUS ILLUMINATIO MEA

TAYLOR INSTITUTION
DOMI MINA
NUS TIO
ILLU MEA

JOHAN LUDVIG RUNEBERGS

SAMLADE SKRIFTER.

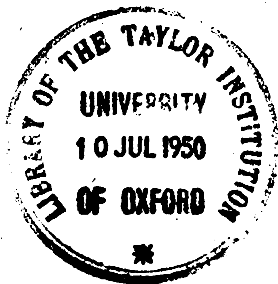
TREDJE BANDET

I.

STÖRRE EPISKA DIKTER

I.

STOCKHOLM,
F. & G. BEIJERS FÖRLAG 1870.

UPSALA 1870
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET,
ED. BERLING.

STÖRRE EPISKA DIKTER.

ELGSKYTTARNE.

Utgifven första gången år 1832.

Första sången.

Aftonvarden var nyss fulländad i torpet. En lemning
Låg på det rymliga bordet ännu; kring stäfvan med kalja
Stycken af hålkaksbröd och i koppar potäter och mujkor.
Stugan var väl uppeldad och varm, från härden vid ugnen
Spred en sprakande glöd den behagliga hettan och fyllde
Taket med skyar af rök, att pertorna knappast och slädan
Kunde på sparrarne ses, der lagda de voro att torkas.
Röken höll sig i höjden likväl, och under dess mörker
Blossade pertor i mängd och belyste det landtliga folkets
Aftonbefattningar än, värdinnan den driftiga Anna,
Hvilken för sig och sin ärade mån uppbäddade sängen,
Dottren, som sköljde förnöjd vid muren den sotiga grytan,
Gnolande runor i lugn, och sonen, den raske, som flitigt
Öste åt fålarnes par, der de stampande stodo vid dörren,
Hackelse, blandad med mjöl, i den väl hopfogade hoen.

Värden och herregårdstorparen sjelf, den förståndige Petrus,
Stod från bänken opp, der han sutit i slumrande dvala,

Gäspade länge, strök ur pannan det yfviga håret,
Sträckte mot taket armarne högt och blåste omsider
Makligt ur tröttad kropp den tungt insmygande sömnen.
Gerna han lagt sig i ro, då han dagen igenom arbetat,
Vadat i skogarnes snö och släpat stockar till herrgåln,
Hade ej herr kommissarien sjelf bedt alla af gårdens
Underlydande män den följande morgonen tidigt
Samlas hos honom för elgarnes skull, som man skådat i nejden.
Nu i bekymmer att rusta sig ut till den stundande jagten,
Måste han, trött som han var, fördrifva den älskade sömnen.
Vägkostsäcken hängde der tom och förbidde att fyllas,
Och hans förträffliga bössa, som sällan klickade annars,
Ville för skottet sist ej elda, ty flintan var trubbig.
Först från dess trädknapp tog han försigtigt bössan och afdrog
Skälskinnsfodret, som skyddade lås och pipa för väta.
Glad i sitt sinne beså̊g han den nyss svartmålade stocken,
Medan ur lådan deri en hvassare flinta han framtog;
Men till sin hustru talte tillika den ärlige Petrus:
"Anna, i afton ännu är det bäst, att du fyller min matsäck,
Så att den mättar en man, som en dag vill dröja i skogen.
Skaffa i ordning i qväll, om du ej vill störas i morgon;
Sömnlös sängkamrat är försummadt arbete ständigt."

Men hon svarade nu, den driftiga Anna, förtrytsam:
"*Aldrig ser jag ett* slut på din häftiga längtan till skogen.

Är du en björn till sinne och hog, förståndige Petrus,
Lysten beständigt på rof och önskande jagter och villbråd?
Se, förståndige vän, ej mäktar du trifvas i stugan;
Visst som en brännande glöd för din fot är det fredliga golfvet;
Men att syssla i skogar och kärr onödigt och ständigt,
Sådant är ditt. Nu måste du dock slå jagten ur hogen.
Kommer min bror, som han loft, och besöker oss, länge förväntad,
Lemnande gård och barn, dem moderlösa han äger,
Passar det då, att jag här, med den galande tuppen som husvärd,
Sitter allena och söker att roa den älskade gästen?
Väl det egnade dig att hemma förblifva och motta
Honom och vexla förtroliga ord som svåger med svåger."

"Icke dock så," genmälte den välförståndige Petrus,
"Icke dock så, ordkunniga mor; hvad min herre befallt mig,
Måste jag lyda, om än det ej gladde mitt sinne som jagten.
Men om han kommer i morgon, din bror, den raske Mathias,
Väl, undfägne du då med vänliga håfvor den käre,
Så att han sitter i stugan förnöjd, tills jag hinner tillbaka."

Honom svarade åter den mångordkunniga Anna:
"Såge jag stundom en vinst af ditt stora besvär och din möda,
Mindre ville jag då på din oförtrutenhet undra;

Men då du gick välaktade herr kommissarien tillhanda
Dagen igenom och sköt de flesta och yppersta elgar,
Kom du tillbaka om aftonen glad, ifall du en hud blott
Mer än kamraterna fick, då han tog det mesta, din herre."

Leende svarade åter den välförståndige Petrus:
"Hå hå, kunniga Anna, betänk, att min herre allena
Vill ansvara för oss, om befallningsman för oss till tinget.
Noga besinne du, mor, att elgarne borde besparas
Endast för kungens gevär, om han nå'n gång reser i landet."

Tiga förmådde dock icke den mångordkunniga Anna,
Utan hon jemnade sängen och log och talte och sade:
"Litet kostar en plikt, som aldrig fordras och kräfves;
Såg du väl någonsin förr bland oss, att en herre blef tingstämd?
Bringa blott sjelf en knippa med fisk eller fogel till fogden,
Se, om han stämmer dig då! Välkommen, granne, välkommen,
Ropar den ärade frun, re'n innan du stigit på trappan,
Leder dig in och hviskar sin man i örat, och vänligt
Räcker han genast sin hand och frågar: hvad har du att säga?
Stor konst vore det ej att sjelf ansvara, ty snaror
Har du i skogarne nog och skjuter en orre som oftast.
Men det må vara; den rike befaller, den fattige lyder."

Så hon sade, och knappt hon talat till ände, då bjellror

Hördes från vägen invid. Man lyssnade hastigt och uppsteg,
Sköt gluggluckan tillbaka och tittade ut; men i blinken
Stod en främmande man med frustande fåle på gården.
Gästen från Kuru kände man snart, den raske Mathias,
Annas älskade bror, som ej oväntad var anländ.

Raggig som björnen trädde han in i den ångande stugan,
Nickade gladt vid dörren och slog med den yfviga mössan
Snön från sin fårskinnspels och från fötternas ludna beklädning.
Värd och värdinna och dotter och son välkomnade honom
Alla med hand och med famn, och de spädare barnen på muren,
Tittande sotiga fram, nedklängde med skri, att af gästen
Få sig en kringla enhvar och en mjuk ostskifva till välkomst.

Sedan man helsat, manade Anna sin ärade broder
Genast att sätta sig ned och viste den yppersta platsen
Högst vid bordet, der bänk med bänk i vinkel förenas.
Denne satte sig der, påtände sin messingsbeslagna
Pipa och rökte tobak, som han sjelf planterat och skurit,
Medan med nöje han svarte sin syster, som frågade mycket
Så om hans blomstrande barn som hans bördiga hemman i Kuru.

Petrus, den välförståndige, gick och löste ur redet
Fålen, som stampande stod fastbunden med tygel på gården.
Ränkerna tog han på armen och bjellerkransen och lokan,
Och inledde med bång den modiga hästen i stugan.

Länge dröjde dock icke den kunniga Anna vid ord blott,
Utan hon lemnade männerna fritt att tala i vexling,
Medan hon gick att bereda sin bror en smakelig qvällsvard.
Kistan läste hon opp, den beslagna, som lyste i stugvrån,
Målad med eldröd grund och med mörkare blommor beskuggad,
Framtog bränvinsflaskan och glaspokalen med trädfot,
Dukade, bröt det mjukaste bröd från spettet och frambar
Ordnade stycken deraf; men ur boden hemtade dottren
Smör och dricka och kött till glad välfägnad för fränden.
Så bestyrdes hans mål i en hast, ty den kloka värdinnan
Hade på förhand re'n anrättningen lagt i beredskap,
Så för att fägna sin bror som att visa de håfvor, hon ägde.
Denne tömde pokalen och åt med förnöjelse kosten.

Men hon glömde ej heller, den kunniga Anna, att åter
Taga sitt samtal opp på det ställe, der nyss hon det lemnat,

Och hon talade snart till den raske Mathias från Kuru:
"Visst må jag kalla det svårt för en man att sköta allena
Ej blott yttre bestyr, men på en gång sysslorna inne,
Mest dock i fall hans hus är som ditt förmöget och vidsträckt.
Ser man ej mången gång, hur äfven den frodige hästen
Tröttnar i backen, då ensam han drar det betydliga lasset?
Men der föraren går vid fimmerstången och hjelper,
Manande mycket med vänliga ord, der komma de båda
Lättare fram; och så är bekymret mindre för mannen,
När af en trogen hustru han följs, som delar hans möda."

Henne svarade åter den raske Mathias från Kuru:
"Undra då ej, att så sällan jag får kringflacka och resa.
Se, så är det med mig, och så är jag stadd på mitt hemman,
Likasom gäddan stängs i den rumrikt gillrade katsan:
Hvart hon förfogar sig, längtande ut, från ett hörn till ett annat,
Sätta sig hinder emot, och förgäfves bryter hon böljan.
Ägor och skog har jag skött i min tid, som det egnar en bonde,
Värd har jag varit, och nu skall jag vara värdinna tillika.
Knappt ett år har förgått, se'n min hustru, den goda, förlät mig:
Tyngre det varit mig dock än alla de andra tillhopa.
Gick jag att plöja, gick jag att sköta min vigtiga kornsådd,
Eller om sedan jag bjöds af årets vexlande tider

Berga mitt frodiga hö och skörda den gulnade rågen,
Rådde der pigor och barn oeftersedda i stugan;
Dröjde jag åter inne en stund, snart flyktade fliten
Då från åker och äng, och den opåmanade drängen
Satt, med armarne lagde i kors, i behagelig hvila.
Men hvad som tryckte mig tyngst, var barnen, det äldre, som ständigt
Ropte sin mor, och det yngre, som gret vid det främmande bröstet."

Honom svarade rörd den mångordkunniga Anna:
"Ovis kallar jag dig, om du så förnöter i ängslan
Lifvets raskaste år, då du än kan njuta och fröjdas.
Derför välje du snart en förståndig hustru, som trogen
Vårdar ditt hus och förnöjer dig dag och natt med sitt sällskap;
Såsom jag menar, du snart skall finna en flicka benägen."

Men allt medan han åt, genmälte den raske Mathias:
"Så har jag tyckt, förståndiga mor, men med tvekan och oro
Såg jag bland qvinnornas mängd och fann än icke den rätta.
Ofta tänkte jag så: skall jag välja en ung eller äldre?
Allvarsammare kunde dig väl den mognare vara,
Ty hvart hvälfvande år omfjättrar det häftiga lynnet,
Likasom spindeln spinner den kufvande tråden om flugan;
Men ej gåfve hon mig, hvad den yngre förmådde att gifva,
Kindernas fägring och kärlekens fröjd, som den kraftige mannen
Eftersträfvar likväl som qvinnans yppersta hemgift.

Åter räds jag att, seende blott på mig sjelf.och mitt nöje,
Taga en ung, som, flyktig och yr, vårdslösade barnen,
Eller ock, sedan hon sjelf födt blomstrande söner till verlden,
Blefve ett gissel för dem, som ej legat dess hjerta så nära.
Derför dröjer jag än och med fruktan blickar mot valet."

"Hej dock," sade i hast den kunniga Anna, "beständigt
Faller det männerna kärt att eftersinna och rådslå.
Innan de företaga en sak, skall det tänkas och tänkas
Med och mot, så skrämmas de lätt af diktade faror,
Ofta dröjande så, tills det nyttiga går dem ur händren.
Icke är allt ostadigt, som ej är stadgadt af åren:
Icke är stadigt allt, som länge af varandet glädt sig.
Mångfald föder i jordiska ting den rika naturen,
Mångfald föder hon ock i menniskolynnen och tankar.
Ser man dock lätt, hur hon står på sin strand, vårplantan, och knoppas,
Fredlig, rotad och lugn, då den hundra-åriga bäcken
Störtar i yra förbi och nejderna fyller med buller.
Tag en flicka, Mathias, och tag den jag bjuder dig genast!
Ser du på ungdom, nog, hon är adertonårig, min broder,
Ser du på kroppens runda behag och den fylliga kindens,
Får du väl länge söka en stoltare flicka än denna.
Men om på lynnet du ser, är hon fromsint, stilla och böjlig,
Lärd af sin barndoms nöd att tacksamt skatta det goda.
Nu framlefver hon lyckliga dar på den ståtliga herrgåln,
Piga bland pigornas mängd, men aktad af alla som ypperst.

Henne förtror herrskapet de prunkande väfvarnes skötsel,
Henne bestyret om mat och källarns nycklar och bodens,
Och snart kunde du tro, att hon fostrats der som en dotter."

Men nu föll han i talet, den välförståndige Petrus,
Lysten att föra det ut, som hans kunniga hustru begynte:
"Hedda menar du visst, Zacharias' dotter; med lätthet
Känner jag Hedda igen i det välförtjenta berömmet.
Har hon dock vuxit opp ur sin barndoms mödor och sorger,
Liksom den goda kärnan, om än i svagare jordmon,
Kraftfullt vecklar sig ut och blir en lofvande planta.
Ingen passar som hon för den raske Mathias, och säkert
Skulle den ärlige snart, om han henne blott finge för ögat,
Börja på vigselring och förlofning tänka och skynda.
Ty så är hon i sanning för männernas flyktiga blickar
Som för trastarnas tropp den bärrikt lockande rönnen:
Ytterst svärma nu dessa och sväfva på luftiga vingar,
Tills de i farten i hast bli varse det rodnande trädet;
Genast skratta de högt af glädje och skynda begärligt
Alla i täflande flygt till de yppiga klasarnes skatter;
Sedan hänga de vid och tåla väl buller och käppkast,
Innan de fly, då man lysten på bär vill jaga dem undan.
Derför ber jag ock den, som är värd det goda, att genast
Ställa hos henne sig in, att ej andra må hinna i förväg;
Derför skynde du snart, värderade svåger, till herrgåln."

Honom svarade så den raske Mathias från Kuru:
"Roligt vore att se den mycket beprisade flickan,

Funne en förevändning jag blott för det käcka besöket,
Ty att för friare straxt misstänkas behagar mig icke."
Men då log hån behagligt, den välförståndige Petrus,
Glad af sitt goda förslag, och han talade åter och sade:
"Dertill att finna ett råd är lätt, ty, i sanning, din önskan
Passar till ställningen nu som osten till krusade formen.
Tidigt i morgon går jag på elgjagt, såsom min herre
Bedt och befallt; då följer du raskt, med min bössa beväpnad,
Och så hinna vi snart till den välbemedlade herrgåln.
Men då i stugan du trädt, och de öfriga skyttarne samlas,
Spanar du tigande opp med din blick den förståndiga Hedda.
Lätt på de rodnande kindernas glans och den dråpliga växten
Känner du henne igen, om hon sute bland hundrade pigor.
Om hon behagar dig då, det jag tror du skall finna besannadt,
Kan du ock vexla ett skämt eller språka förtroligt med flickan.
Sedan betänke du väl, så länge vi dröja på jagten,
Hur hon till nöjes dig var, och om henne du önskar till hustru;
Sist, om det faller dig kärt, skall jag åter blifva din talman."

Men han beprisade nu, Mathias, förslaget och uppsteg
Just i det samma, mätt af den goda förplägningens skänker,

Och med ett famntag tackade han sin svåger och syster.
Öfvermåttan förnöjdes också den förståndiga Anna,
När hon förmärkte sitt vänliga råd af männerna gilladt,
Och hon dröjde ej mer att för begge bereda en vägkost.
Men då hon packat en närande mat i väskan af näfver,
Hängde hon åter den tung på den hålliga knappen i väggen
Och gick sedan åstad att bädda ett läger åt brodren.
Halmen skakades opp i den rymliga sängen, behändigt
Bredde hon lakan derpå och hufvudkudden af fjäder,
Medan den blomstrande dottren med ståt inbragte till täcke
Ryan, som fordom blef väfd för de fromma föräldrarnes brudsäng.
Anna, förståndiga mor, väl hade du mycket förändrats,
Sedan du bröllopsnattens behag invigde och ryan,
Kinden var rynkig nu, och de smidiga formerna fetmat;
Men den samma i prakt var än din rya med samma
Röda och hvita och svarta och blåa fasoner i ullen;
Denna tjenade nu din bror till ett prunkande täcke.

Men när allt var beredt, och enhvar åstundade hvila,
Släckte de pertornas flammande bloss och förtrodde de trötta
Lemmar åt nattens söfvande hand att förfriskas och styrkas.

Andra sången.

Re'n aftynade syrsornas sång på den sotiga muren,
Glöden förkolnade re'n, och i vrån på sin vanliga pinne
Gol nattvakande tuppen, bebådande morgonens ankomst.
Knappast skulle ändå den förståndige Petrus ur dvalan
Vaknat, trött som han var af de förra dagarnes mödor,
Hade tillika en stormande träta på muren ej uppstått,
Hvilken med buller och brak tillväxte i nattliga mörkret.
Ty der låg han behagligt, den aktade tiggaren Aron,
Närmare ugnen och njöt den ångande hettan allena,
Medan en annan af männernas tropp, inhysingen Pavo,
Låg vid hans sida och kände ej nog af en älskelig värme.
Grannen ville med våld den ärlige Aron från stället
Tvinga och hvälfde sig opp på hans andra sida behändigt,
Trängande på som en kil; men förgrymmad reste sig Aron,
Famlade, fattade tag och slängde den stretande Pavo,
Lätt som en stampsäck, ned från den sotiga muren i golfvet.
Genast vaknade Petrus, af bullret förvirrad och uppskrämd.
Men med klagande röst tog Pavo till ordet och sade:
"Lyssna dock, Petrus, och se, hvad tiggaren gjort med den bättre,

Kastat från muren mig ned, halsbrytande, stolt i sin vrede,
Liksom han vore en kung och ej lefde af menniskors nåd blott."

Honom svarade straxt den ärlige tiggaren Aron:
"Ville du tränga mig bort och ej unna den grånade gubben
Värma sin sida vid ugnen, som dock har värme för alla,
Måste du skylla dig sjelf, om ock nacken du brutit i fallet!"

Men när den ärlige Petrus förnam hvad männernas tvist var,
Log han af hjertat och nämnde vid namn inhysingen Pavo:
"Pavo, min vän, det är bäst, att ej neka en annan, hvad rätt är;
Äfven med tiggarn är Gud och beskyddar hans hvila på muren."
Sade, men tigande kröp inhysingen Pavo i ugnen,
Der han i blinken på bädden af sten, kringångad af hetta,
Somnade ljufligt och glömde sitt fall i behagelig hvila.

Men ej tänkte han mer, den förståndige Petrus, på sömnen,
Utan han steg ur bädden och gick att väcka Mathias.
Sängen nådde han snart och lade sin hand på sin svågers
Skuldra och hviskade se'n i hans öra de manande orden:

"Morgon i händerna re'n! Upp, sof ej längre, Mathias!
Önskar du följa oss åt på den lofvade jagten och skåda
Hedda i dag, som du ville i går, må vi skynda till
herrgåln."
Sade; ur hvilan spratt den raske Mathias, och redan
Satt han i sängen rak; men den välförståndige Petrus
Gick att bestyra om eld och sökte väl länge i härden,
Innan der djupt på bottnen han fann det glödande kolet.
Skickligt tog han det opp, med två pertstumpar till
eldtång,
Förde det nära sin mun och blåste med vidgade kinder
Häftigt derpå: en qväfvande rök omhvärfde hans anlet,
Ömsom skådadt i ljus, och ömsom höljdt i en mörk
natt.

Snart dock väcktes en låga, och pertan flammade ge-
nast,
Stugan var upplyst nu, ur dvalan vaknade hönsen,
Katten på hällen sträckte sig styf, tätt skakande huf-
vu't,
Och sin gömma i språng uppsökte den skrämda ka-
ninen.
Skyndsamt började se'n den förståndige Petrus att klä
sig,
Drog med förnöjelse på de bepröfvade, hålliga, gråa
Valmarskläder, som skylde mot köld hans fylliga lem-
mar.
Passade fötterna se'n i värmande strumpor af svart ull,
Skodde sig snabbt, steg opp, tog fårskinnspelsen af
väggen,
Svepte sig välansenlig i den och spände kring midjan
Läderbältet, prunkande grant med sitt häkte af messing.

Sådan stod han beredd att gå till den ståtliga herrgåln.
Äfven Mathias kom ur sin vrå, munderad och färdig,
Klädd från hufvud till fot, som han ärnade tåga på jagten;
Endast sin ståtliga pels af tolf mjuktgarfvade fårskinn,
Kostliga, tyngda af ull, som en lofvande fåle i värde,
Bar han ej tillspänd än, men han hvälfde den makligt omkring sig.

Nu då de voro i skick och väl utrustade båda,
Tog den ärlige Petrus på väldiga skuldror sin matsäck,
Hängde sin bössa på nacken och gaf Mathias ett gammalt,
Svenskt, mångpröfvadt gevär och talade vänligt och sade:
"Här är klenoden! En gång må den tagas af knappen för din skull.
Sjelf den begagna nändes jag ej; på den sotiga väggen,
Dyr och värderad, den hängt, som den lemnades der af min fader."
Sade; men leende tog Mathias och hängde på axeln
Remförsedda geväret och tryckte sin mössa på hufvu't,
Villig att vandra åstad till jägarens värf och till älskarns.

Morgonsupen förglömde dock nu den förståndige Petrus
Hvarken att taga sig sjelf eller bjuda sin ärade svåger,
Utan de söpo med lust och togo sig värme på färden.

Men då de kommo på gården och sågo den klarnade himlen,
Fullt med stjernor beströdd, och hörde den tindrande drifvan

Knarra för fötternas steg och knutarne braka för kölden,
Medan på hvar sitt par lättlöpande skidor de stego,
Gladdes Petrus i hjerta och själ och talte och sade:
"Nu, kamrat, för en dag som denna betalar man pengar.
Kosteligt, trodde dock knappt att den fuktiga vinden från östern
Skulle sig vända så snart, då den kom med blida i aftse.
Lätt skall det bli att jaga i dag; den glattade skidan
Löper som stålet på is, och elgarne hindras af skaren;
Dröjom ej, följ! Längs ängarne går genvägen till herrgåln."
Sade och skyndade fram och hann den stupande backen,
Som från hans ladgård sluttade brant mot ängen der nedan,
Honom följde Mathias, och båda begåfvo sig utför,
Snabba som skuggor af moln, dem stormarna jaga på fästet.

Men då de slätten nått, framlupo de saktare båda,
Utan att hindras af gärden, ty snö betäckte dem alla,
Och då ordade snart den raske Mathias betänkligt:
"Glad jag följer dig nu, ty af jagten väntar jag nöje,
Väntar mig nöje också af att se den beprisade Hedda.
Fråga måste jag dock, förståndige Petrus, på förhand:
Räknas ej farligt här att bryta förbudet om elgjagt,
Blir väl din herre belåten med mig, kanhända han hellre
Brukar sitt eget folk, än tager en främmande med sig?"

Leende talade åter den ärlige torparen Petrus:
"Hej! Ej falla i dag väl de första elgar i socknen,

Trygge vi jaga dem här, om ock kulorna yrde kring tingsgåln.
Frukta ej heller att bli med förakt mottagen af herren;
Åtta torpare äro vi väl, jordbrukare alla,
Hvilka med möda och svett uppodla hans bördiga ägor,
Dock berömmas blott tvenne af dem som kunniga skyttar:
Petrus på Tjäderkulla, dernäst Zacharias på Hjerpvik.
Först står Petrus, förty Zacharias, den ärlige gubben,
Flammar som brinnande eld, hvar gång han fattar i bössan,
Färdig att rigta en kula mot skyn, om det gäller i hettan.
Flere behöfvas vi der, som förstå handtera gevären,
Så att från skilda håll vi må kunna med kulor emotta
Elgarne, medan med rop skidlöparne drifva dem framåt.
Derför lite du på, att du blir välkommen på herrgåln,
Både som svåger till mig och som en bösskunnig och känd man."

Så han sade, och nöjd tog åter Mathias till ordet:
"Se, på en okänd ort är man ögonmärke för alla:
Hvar en, sådan är menniskors sed, vill spana den svaga
Sidan hos främlingen opp och i tysthet gäcka hans felsteg.
Om i mitt hem jag förgår mig en gång, så räknar dock ingen
Grant derpå, ty man vet, att jag gör det en annan gång bättre;
Här blott så, som jag visar mig först, är jag ärad och ansedd;
Säg derföre också, hur säkert det gamla geväret

Kastar en kula i mål? Jag är rädd att af mycken förtröstan
Skjuta på håll och bomma och bli åtlöje för andra.”

Men då teg han ej mer, den välförståndige Petrus,
Utan han höjde sin stämma till skryt och talte och sade:
”Elgen träffar du, broder, så länge med ögat du ser den.
Skjuter du, måste han dö, om geväret ej blifvit sig olikt;
Flere berömdare skott än ett slikt man gjorde med detta.
Under kriget det hände en gång att Johannes, min farbror,
Hvilken som tapper korpral då bar det för land och för konung,
Följde en dyr transport med hundrade käcka kamrater.
Men der svärmade ofta fiendtliga skaror i nejden,
Färden var farlig och svår, och den ädelborne kaptenen
Måste med mycket mod och med mycken försiktighet framgå.
Nu då de rastat en stund i en by, uppbröto de mangrant
Åter och tågade af, och bönderna gingo försagde
Nära sin fora en hvar och drefvo med fruktan i hjertat,
Endast med skakade tyglar, de tungt framsläpande spannen.
Så uppnådde de sakta den åldriga skogen af furu.
Nu undflydde det ej den stridserfarne kaptenen,
Att der kunde i skygd af de väldiga tallarne döljas
Månget fiendtligt försåt, men mest i de qvarnar, som socknen

Tätt till hvarandra byggt vid den forsande bäcken, som flöt der.
Derför befallte han käckt manskapet att hålla sig redo.
Medan han sjelf gick åter och fram och såg med ett långsynt
Glas längs vägen och ville försöka att möta bland träden
Någon fiendtelig blick, som skytten bland granarne spejar,
När han i gryningens stund hör tjädern knäppa och listigt
Än framspringer ett steg, än håller sig stilla och lyssnar.
Så kringspanade äfven den ädelborne kaptenen,
Medan de nalkades skogen, dess djup till höger och venster.
Sådan gick han förbi den tappre korpralen Johannes.
Denne höll ej förgäfves sitt skarpa öga på nejden,
Ty på en qvistrik gran, som höjde sig ofvanom bäcken,
Viste han snart och talade så till den ädle kaptenen:
'Ser jag ej liksom ett skimmer af guld i den barriga toppen?
Skåda dock dit, jag tror, att en spejare sitter fördold der!'
Orden följde på stund den ädle kaptenen och vände
Glaset och blickade dit och talte med manande stämma:
'Rätt! På hans drägt är fienden röjd, men fins för en sup här
Ingen, bussar, bland er, som kastar en kula i fogeln?'
Sade; men alla de hörde hans ord med förvåning och undran,

Alla sågo i mark och mumlade sakta i tändren,
Och så hviskade en och en ann' sin granne i örat:
'Ville väl hellre lofva att månen skjuta i pannan;
Är han ock längre borta, så får man dock sigte på honom.'
Men der trädde han fram och spände sin hane betänkligt,
Rynkade ögonabryn och styfva mustascher, min farbror.
Han af alla var den, som vågade göra försöket,
Viss på sin konst och sitt goda gevär och sitt öfvade öga.
Vinkande bad han i hast kaptenen att låta sitt manskap
Tåga i ostörd gång, att ej spejarn såge försåtet,
Medan han sjelf, nedhukande, kröp till ett gärde vid vägen.
Troppen tågade fram, och man hade ej funnit i mängden
Någon, som vände sin blick åt ett annat håll än hans granne;
Ty som stjernorna se på den bördiga jorden, de sågo
'Alla, den ene så väl som den andre, på granen allenast.
Väntan, tvifvel och hopp och halft förbitet ett löje
Bodde på allas anleten då, och en växande hviskning
Spriddes med sorl från mun och till mun, tills det ädla gevärets
Hane gaf eld, och det knallad af, och den listiga spejarn
Damp som en fiskörn ned i den svalluppkastande bäcken.

Detta det yppersta skott, som göras kunde, berömdes
Länge i hela armén, och geväret var vida beryktadt."
Så fullföljde och slöt sin trogna berättelse Petrus.

Men af begärelse snärd att vidare höra och fråga,
Vände Mathias sin blick mot svågern och sade förbindligt:
"Sluta ej än, jag brinner af lust att veta förloppet,
Huru i skogen det gick, hur det var med försåtet, på hvad sätt
Männerna redde sig ut, men mest hur det ädla geväret
Kom att stanna hos dig, se'n det tjenat fäderneslandet.
Mycket förnöjde mig nyss din berättelse; gladt är att höra
Fädernas bragder och lof, hur de lefvat berömligt och handlat,
Mest dock ifall den kloke, som känner och ärar dem, talar.
Derför skynda, min vän; re'n mellan de snöiga träden
Skåda vi skenet af tindrande ljus från stugan på herrgåln."

Villigt begynte igen den förståndige Petrus att orda:
"Nu då man säkert såg, att fiender funnos i skogen,
Gjorde den ädle kaptenen sin halt och höll för sitt manskap
Kraftigt ett tal, förmanande dem att ej svika i striden.
Modigt bröto de in i den djupa skogen, och hastigt
Blefvo de tagna emot af kulor och blänkande sablar.
Ingen vek; der bröto med lugn soldaterna först fram,
Bönderna följde och ropade högt och värjde sig vrede;

Så de slogo sig sist med möda igenom och kommo
Fram till ställe och ort, men många de lemnade efter,
Träffade svårt af fiendtliga skott, och många de förde
Sårade med, bland dem den tappre korpralen Johannes,
Som, då han åtta gånger geväret laddat och åtta
Bussar förgjort, sist träffades sjelf af en kula i benet,
Och af en redlig vän blef bragt på en kärra och räddad.
Der i sin jämmer glömde han ej det kära geväret;
Utan att fälla en tår och utan att klaga sin smärta
Höll han det än i sin hand, då till högqvarteret de hunno.
Men då befallning han fick att lemna munderingen från sig,
Räckte han sabeln lugn, och lugn bajonetten och taskan,
Endast geväret behöll han en stund och skyldrade sakta:
Sedan gaf han det bort och gömde sitt anlet, i tysthet
Brusten i gråt; det märkte likväl den ädle kaptenen.
Rörd i sin själ gick denne och bad generalen förunna
Gamla geväret som lön åt den tappre korpralen Johannes.
Bifall fick han på bönen och kom med geväret tillbaka,
Sakta smällde han då den tappre på axeln och sade:
'Kunde jag, käcke kamrat, ock återställa dig benet,
Lika så visst som ditt goda gevär: här, tag det tillbaka,
Äg det till minne af land och af kung, som du trogen har tjenat.'
Men som en gammal far, som sutit vid ugnen och väntat,
Hjertligt helsar sin son, då han återkommer från staden,
Länge fördröjd af bestyr och af dåligt före på vägen,
Så förnöjdes ock du i din själ, min aktade farbror,
När ur kaptenens ärade hand du geväret emottog.

Men som den friske det följt, så följde det äfven den
halte
Hela hans lefnad igenom och kom, när han dog i vår
stuga,
Först till min far och från honom till mig, då han lem-
nade verlden.»

Så med förtroliga ord förkortade svågrarne vägen
Och re'n hunno de fram till den rikt bemedlade herrgåln.
Men då de trädde der in igenom det öppnade ledet,
Mötte dem hundarne först, den modige Jäger och
Backus,
Öfvade båda att skälla på vildt och vakta vid boden.
Straxt med ett vredgadt skall mot den raske Mathias
de sprungo,
Djerfve och färdige snart att bita den främmande skytten,
Hade ej Petrus i hast tilltalt dem och hotat med
käppen;
Men då de hörde hans röst och sågo hans lyftade
skidkäpp,
Tego de stilla och kröpo, med smidigt viftande svansar,
Ödmjukt nära hans knän och smekte den gamle bekante.

Bullret nådde likväl välaktade herr kommissarien,
Der han i salen satt omgifven af bössor och skjuttyg.
Genast begaf han sig ut att se, hvad vore å färde,
Lockade hundarne först, steg sedan på trappan, blef
varse
Skyttarne der, omgifne af natt, och talte och sade:
»Hvem? Hvadan ären I? Sägen det snart, att jag måtte
förnimma,
Om I af gårdens män eller vandrande främlingar ären?»

Mössan tog i sin hand den förståndige Petrus och sade:
"Jag, välaktade herre, det är, som på eder befallning
Kommer, för jagten beredd, min svåger Mathias från
Kuru
Hemtar jag med; bösskunnig är han och med bössa
beväpnad."

Genast svarade glad välaktade herr kommissarien:
"Godt, att du kommit, min vän, och att äfven din svå-
ger du medfört;
Flere behöfvas vi här, som förstå handtera gevären.
Vandren till stugan och vänten mig der, om en stund
är jag färdig."
Sade och vände sig om och gick tillbaka i salen.

Tredje sången.

Men till den välupplysta och välupptimrade stugan
Gingo de modige skyttarne då, som befallde de voro.
Skidorna ställde de först mot väggen och stötte i drifvan
Käpparne ned, snön stampade de från föttren i farstun,
Sedan trädde de in igenom den knarrande dörren.
Glade sågo de der vid skenet af flammande pertbloss
Sju välrustade torpare re'n kring bordet i samqväm.
Medan i hvar sin vrå tyst gnolande pigor behändigt
Trampade surrande rockar och rullarna fyllde med
blårgarn.

Sedan man helsat hvarann, och båda de tagit sig bänk-
rum,
Började snart, bland tigande tyst, den raske Mathias
Sända ett spanande öga omkring, uppsökande Hedda.
Lätt på de rodnande kindernas glans och den yppiga
växten
Kände han henne igen bland många, som Petrus för-
utsagt,
Och han förnöjde sitt sinne, betraktande henne med
undran.

Tystnaden bröt omsider likväl Zacharias på Hjerpvik,
Der vid bordet han satt, välvördig, gammal och grå-
nad:
"Nu," så sade han, "gäller det prof, värderade männer,

Hvem, se'n den raske Mathias är här, den yppersta skytt blir,
Om välaktade herrn, om den välförståndige Petrus,
Eller ock jag må besegra den prisade gästen från Kuru.
Annat menar dock den, som vet, att förträffliga skyttar
Fostras ej färre än män i det fogelrika kapellet."

Honom svarade åter den raske Mathias från Kuru:
"Hej, Zacharias, tala ej slikt och rikta ej allas
Blickar på mig, om jag se'n ej mäktar att döda en enda.
Väl bo skyttar i Kuru, det fogelrika kapellet,
Kunnige, som du det sagt, men om jag bland dessa må räknas,
Lemnom åt gerningen slikt att bestyrka eller att neka."
Sade, och alla längtade ut att försöka sin lycka.

Men der lågo på halm, i en vrå vid den sotiga muren,
Tyste och obemärkte, en hop långskäggige bröder,
Vandrande handelsmän från det varurika Archangel,
Hvilka med möda och svett, att vinna det lockande guldet,
Tåga från by till by och på renselbetungade skuldror
Bära ett glitterkram, som är kärt för den treflige landtbon.
Trötte de hvilade nu i en vrå vid den sotiga muren,
Nära sin rensel en hvar, ty om qvällen de kommit från Kuru,
Der hos den raske Mathias de nyss som tillförene rastat.
Desse hörde hans röst, då han talte för alla i stugan,
Kände den genast igen i sömnen och sprungo ur bädden,
Glade att träffa på främmande ort sin redlige gästvän.

Stojande kommo de nu och slöto hans händer i sina,
Hvar en hade ett ord att säga, och hundrade öron
Skulle med möda förmått uppfånga de flyktiga ljuden;
Ty som gnistor spraka från katten beständigt och tallöst,
När han på gummans knän af vänliga händer bestrykes,
Så framsprittade orden ur skäggomsväfvade läppar.

Men så talade väl den ena och andra ibland dem:
"O, hur fägnar det oss att träffa den raske Mathias!
Ingen bemötte oss bättre än han, ty kommo vi trötte
In i hans stuga när helst, då måste beständigt en kärfve
Halm inhemtas för oss, och en kraftigt värmande mjölgröt
Bjöds väl ibland, då vi köpte hans ekornsryggar och mårdskinn.
Sådant är kärt för alla, men mest för den tröttade vandrarn.
Hjertligt är han vår vän, den raske Mathias, ty ständigt
Handlar han redligt med oss som igår, då vi köpte hans björnhud;
Kostligt, hur väl och hur snart vi fingo den åter försåld här.
Ty den var ej af mal försåtligt stungen, ej heller
Bar den en färgad svärta, som snart förblekes af åldern,
Derför förnöjde den ock välaktade herr kommissarien."

Så de sade och mycket, som, öfverröstadt af detta,
Flydde som rök och fann ej ett villigt lyssnande öra,
Tills att, af alla främst, den brunskäggyfvige Ontrus
Gick till sin rensel, snörde den opp och tog med förnöjsam

Min, att de glimmande tändren emellan mustascherna
syntes,
Leende fram derur den med omsorg korkade flaskan,
Der en smakelig rom han plägade spara på färder;
Vinkande drack han och bjöd åt Mathias den herrliga
drycken.

Men när hvar i sin vrå de spinnande pigorna sågo
Silkesdukarnes glimmande sken i den öppnade renseln,
Sprungo de opp nyfikna och lemnade rockar och rullar.
Likasom svalor flyga med skri kring den sväfvande
höken,
Så omhvärfde de nu den brunskäggyfvige Ontrus,
Lystna att mätta sin blick med varornas skimmer och
fägring.
Längtande sågo de, frågade pris och suckade ofta,
När de förnummo, hur dyrt de prunkande dukarne
såldes;
Men der talade då den unga förståndiga Hedda:
"Se, hvi dröja vi här och önska oss sådant, som aldrig
Kan uppfyllas ändå, hur skulle vi, fattiga pigor,
Siden begära och silke, som blott en gosse med hemman
Köper ibland åt sin brud, att fägna den lyckliga flickan?
Ville helst någon känd eller okänd man i vårt samqväm
Köpa och skänka åt mig ett synålsbref eller nålhus,
Toge jag tacksamt emot och vore förnöjd i mitt sinne."
Så hon sade och fäste sitt stora öga på männen.

Leende framsteg då den raske Mathias och uppdrog
Sedeltaskan af skinn, som han bar förvarad i barmen,
Tog en sedel derur och köpte och delade vänligt

Gult bröstsocker och uddiga nålar åt pigorna alla,
Medan åt Hedda han valde dertill en glänsande hår-
kam.

Flickorna gladdes dervid och nego och tackade sakta;
Torparne åter, och äfven den brunskäggyfvige Ontrus,
Logo och glammade högt och brydde den raske Mathias.

Så utropade en och en ann' spetsfundig i hopen:
"Se dock, hur hastigt det gick för den listiga Hedda
att fånga
Främlingens hjerta, som kom, ej anande slikt i sin
frihet.
Ja, så sätter sig lätt bröstrodnande vakan i rönnen,
Säker och trygg, och märker ej der, hur den listige
gossen
Räcker sin tagelbepinnade käpp bland löfven försiktigt,
Innan hon känner sin hals omsluten af snaran och få-
fängt
Flaxar med vingarnes par och söker befria sig åter.
Likså fångades nu den raske Mathias från Kuru."

Leende talade äfven den gamle, förståndige Petrus:
"Icke förundre man sig, om äfven min svåger som
andra,
Hvilka i ungdom blomstra ännu, besegras af Hedda,
Ty svårt blefve det säkert en man att henne emotstå.
Vet jag dock knappt, hur jag bäst skall beskrifva den
dägliga flickan,
När hon bland ynglingar dväljs och ömsom talar och
tiger:
Som då ett vårmoln hvilar sin glans bland träden på
kullen,

Buskarne fröjdas och björkarne stå i stilla förundran,
Skådande morgonens prakt och det rosenfärgade molnet,
Tills ur sitt sköte det sänder en fläkt, då svigta de späda
Grenarnes skott, och de krusiga löfven skälfva af vällust;
Mindre bäfvar också ej gossen, då Hedda han åhör.”

Honom med straffande ord genmälte den raske Mathias:
”Skall jag väl mer dig kalla en man, förståndige Petrus,
Eller en skägglös pilt, som i flyktig yra med tanklöst
Smicker sölar sin mun och qväljer en sedesam flicka?”

Sade och teg; då flög den rodnande blygseln af flickans
Yppigt blomstrande kind som en färgrik fjäril af rosen,
Och hon fällde sin vänliga blick på den raske Mathias,
Medan till rocken hon gick och började spola ånyo.

Men der skulle de stått till ljusnande morgon och vexlat
Löje och skämt och betraktat de hogförnöjande varor,
Hade ej oförtänkt välaktade herr kommissarien
Öppnadt den knarrande dörren och stört det muntra gelaget.
Men han höjde sin röst och sade de manande orden:
”Dröjen ej, män, jag är färdig att gå, fort skynden, ty mörkret
Börjar att skingras re'n, och stjernorna blekna på fästet.
Dagen är kort, det är väl att i tid framhinna till stället.”

Så han talte vid dörrn, och alla de hörde hans stämma,
Fulle af nit, som det höfves en man, då hans herre befaller.
Ingen hade dock der, som velat med billighet dömma,
Sagt, att en annan snabbare var att fatta sin bössa
Eller mer villig att gå än den välförståndige Petrus.
Honom följde dernäst den raske Mathias från Kuru,
Men den tredje var du, Zacharias, plöjande Hjerpvik.
Dessa följde med bössor sin ärade herre i spåren,
När ur stugan han gick, oväpnade följde de andra.
Men då de kommo på gården, bestego de utan att dröja
Skidornas glattade par och begåfvo sig muntra på färden.

Likasom skaror af gäss, då på sväfvande vingar de lemna
Nordens isade sjö, påkalla hvarandra som oftast,
Lättande flygtens besvär med sånger och vexlande tillrop,
Så framsväfvade skyttarne nu på de snöiga fälten,
Medan än en, än en annan af dem förtäljde i korthet
Någon förnöjande bragd, den han öfvat sjelf eller hört blott.

Tyst framvandrade dock den raske Mathias från Kuru;
Mindre tänkte nu denne på egna bedrifter och andras
Än på det möte, han gjort med den aktade Hedda på herrgåln.
Vacker stod hon ännu för hans blick, som i stugan hon syntes
Trampa sin surrande rock och varornas skimmer betrakta,

Och han förnöjde sin själ med att tyst erinra sig henne.

Honom omsider klappade lätt på den fylliga axeln
Sjelf välaktade herrn och frågte och talade vänligt:
"Främling, äger ej du en berättelse, rolig för alla?
Vandra ej tigande här, om du än som den duglige mannen
Skyr att berömma din bragd och beskrifva det goda, du sjelf gjort;
Ty att du ej på ugnen förnött din tid, det bevisar
Så ditt kraftiga skick som den ort, der du föddes och fostrats.
Ständigt hörde jag Kuru, det fogelrika kapellet,
Nämnas med lof för dess modiga män och kunniga skyttar,
Hvilka förstå att med drift utrota förödande vilddjur,
Bäst dock veta att ringa en björn i hans ide om vintern.
Hemma från Kuru nämndes också den kostliga björnhud,
Ryssarne sålde igår, hvars like i vidd och i storlek
Aldrig försports; förskräcklig den är ännu att betrakta.
Säg dock, min vän, om du sett den oförsagde, som vågat
Höja mot honom sitt spjut, ty med spjut var han tagen af daga."

Honom, blickande opp, genmälte den raske Mathias:
"Tvenne voro vi der, välaktade herr kommissarie,
Jag och en trogen kamrat, som öfvermannade björnen;
Utan fara dock ej, ty, så många jag stückit tillförne,
Ingen jag sett att med denna i styrka och vrede förliknas."

Åter talade du, välaktade herre, förbindligt:
"Skåda, hur oförmodadt och snart min önskan är uppfylld!
Straxt då jag köpte igår den väldiga huden och häpen
Tog en ram i min hand och besåg dess klor och dess senor,
Rann i min hog ett begär att skåda den raske, som fällt den.
Men låt höra förloppet; för mig är det kärt att för vänner
Kunna förtälja det se'n, då vi satt oss i slädan och huden
Klappar med glimmande tänder mot gafvelbrädet i farten."

Så han sade och straxt framskrunno de andra att lyssna,
Medan med nöje i männernas rund Mathias begynte:
"Allt, hur man ringar en björn, och hans ide om hösten iakttar,
Veten I väl; vi gjorde, som fäderna länge för oss gjort.
Men när julen omsider till ände lupit och drifvan
Vuxit i skogarne hög och hunnit af skare betäckas,
Gingo vi ut mot björnen en dag med spjut och med bössor.
Honom funno vi snart; på det ställe, han lemnades, låg han,
Under en skyhög gran i en koja af hopade grenar,
Öfversnöad och gömd och trygg i sin vintriga hvila.
Tveksam tänkte jag då i min hog, om på stunden jag borde
Lossa mitt skott och försöka att genomskjuta hans näste,

Eller ock först med ett rop uppjaga den starke ur gömman.
Bäst det syntes mig dock, som jag menade först, ty med lycka
Kunde jag träffa den straxt och allena berömmas af fångsten;
Derför spände jag hanen och sköt med min säkra musköt dit.
Men med brummande reste sig opp den förtörnade björnen,
Banade rum med sin ram och skakade drifvan af idet,
Och så stod han med gnistrande blick förfärlig i remnan.
Genast lade min trogne kamrat sin bössa till ögat,
Måttade hastigt och sköt i sin ungdomshetta förgäfves,
Ty lätt rispade kulan den väldiges hjessa allenast.
Men i ett språng som en dånande storm framrusade björnen,
Störtade öfver min vän som en åskvigg eller ett skyfall
Och slog segrande snart sin fiende neder till marken.
Häpen såg jag hans klor och vredgade käftar i täflan
Måttas mot ynglingen då och nära att slita hans lemmar,
Innan jag hann med mitt rigtade spjut framila till bistånd;
Men då jag nalkades djerf och stötte det djupt i hans strupe,
Vände han vreden mot mig och det blodutsprutande gapet.
Rytande högt, på darrande ben mot spjutet han trängde,
Sökande mig med ramar och tänder och blickar på en gång;

Fåfängt var dock hans våld, ty ju mer han förföljde, dess mera
Vek jag tillbaka och hvälfde omkring det slipade jernet,
Tills han tömde sitt blod på den rodnande drifvan och mattad
Föll för min fot och ur rosslande hals utblåste sin ande.”

Glad åhörde enhvar den raske Mathias från Kuru,
När han sin bragd förtäljde, och lätt framskrunno de alla.

Fjerde sången.

Redan i öster rodnade vintersolen, och redan
Nådde de ifrande skyttarne ön, som, med granar bevuxen,
Grönskade opp ur snön och åt elgarne skänkte en fristad.
Sex skidlöpare ordnades straxt att bilda en skallgång,
Medan i valda försåt sig skyttarne satte i hållet.
Jagten begyntes med stormande rop. Uppskrämda bland träden,
Svärmade orrar och hjerpar och stundom med buller en tjäder;
Skott sig mängde med skri, och af dån genskallade nejden.

Men som han sutit, satt i den rymliga stugan på herrgåln
Ontrus den brunskäggyfvige, glad bland förtrogna kamrater.
Spinnande pigor blott och den skröpliga, halta Rebecka
Voro derinne med dem, ty drängarne färdats till skogs re'n.
Nu kring det långa bordet de glädtiga bröderna satt sig,
Tömmande skummigt öl och kryddande ölet med bränvin;

Likasom trän, vid roten af rinnande bäckar besköljda,
När de af våren beklädas med löf och grönska och fägring
Utan sin möda och strid, så suto de alla vid bordet.
Endast den yngste i brödernas tropp, den sköne Tobias,
Rörde sig der och besörjde, att brist ej drabbade kannan.
Denne, ju oftare nu han till hushållskammarn och Hedda
Gick i sitt värf, och ju mer han, af rusets yra bedårad,
Såg på den blomstrande flickan, betogs dess mera af kärlek.
Ingen archangelsk mö och ingen vid stranden af Dwina
Växande tärna kufvat ännu den flyktige gossen,
Utan hans hjerta var fritt och spratt som en åder i källan.
Nu, af ett skummande öl och en blomstrande tärna på en gång
Dårad, sprang han och dansade, gret och skrattade ömsom,
Tills i en blink som en storm han den varubetungade renseln
Slängde på nacken och skyndade ut. Ölstånkan ur handen
Fällde af skräck, der han satt, den varuförståndige Ontrus.
Upp från bänken han sprang och förföljde den flyende gossen,
Kom ur stugan i farstun och kom ur farstun på gården;
Gerna med samma fart han i hushållskammaren inträngt,

Hade ej hundarnes par, den modige Jäger och Backus,
Stannat vid den, se'n med tjut de den skyndande gossen förföljt dit.
Men då han såg, hur med vrede och skall de belägrade dörren,
Greps han af fruktan, stannade, lockade, hvisslade, smålog,
Slog sig på knäna och nämnde vid namn dem båda förgäfves,
Tills ur fickan han tog en glimmande kringla omsider.
Denna i tu deld bar han med båda händerna framräckt,
Nalkades trappan, smög sig på den ett steg och ett annat,
Tjuste och kastade bitarne fram. Halfmurrande grepo
Hundarne dem, men han hann oskadad till kammaren, Ontrus.

Der låg redan på knä vid den öppnade renseln Tobias,
Ryckande ifrigt varorna opp, som om alla i brand stått;
Perlor af glas, nattrockar och sidenschaletter och mösstyg,
Slängde han brådskande fram på en gång. Förvånad ur väfstoln
Spratt den förståndiga Hedda och fällde sin spole ur handen.
Men han ropade snart, den sköne Tobias, i tårar:
"Allt, tag allt, o flicka, och låt mig kyssa din mun blott!"
Sade och ilade fram att kyssa den älskade genast.

Orden hörde i dörrn den brunskäggyfvige Ontrus,
Der han med häpnad störtade in; som den vingade örnen
Flög han sin broder i nacken och skrek åt Hedda tillika:
"Icke dock, icke dock, flicka, försök det ej, hör på hans ord ej!
Dåren, han äger ej russakan ens, som springer i väskan,
Mindre en sidenduk, den fattiga narren." — I dammet
Släpas kattuner och tyg, väl femtio rubler i värde. —
"Hej dock, Tobias, din hund!" Så ropande, höll han med ena
Handen sin stretande bror i det yfviga håret i nacken,
Medan han, hukande ned på en gång, med den andra behändigt
Plockade varorna opp och stack dem åter i väskan.
Men då han samlat allt, att en perla ej mera var borta,
Tog han sin rensel, öppnade dörrn och, af hundarne ansatt,
Gick han och ledde vid håret sin bror som en fåle till stugan.

Annat hade likväl den förståndige Ontrus i sinnet,
Än att med kärleken låta bero, se'n han varorna bergat.
Först dock drack han, hvad öfrigt af öl i den tumlande stäfvan
Blifvit, och strök ur mustascher och skägg det fastnade skummet;
Men se'n gick han åstad för sin älskade broder att fria.

”Hedda!” ropte han straxt, då i hushållskammarn han inkom,
”Herrlig är gossen, herrlig den stolte archangelske gossen;
Topp, att du tager till man den blomstrande, sköne Tobias.
Såg du, hur fet, hur rund och hur röd om kinder och läppar
Ynglingen var, hur hans hår, som en glänsande zobel i värde,
Hängde på pannan jemnt och beskuggade kinden och nacken?
Men på hans haka såg du det tätt framskjutande skägget?
Snart som en räfsvans yfvigt och långt skall det falla mot bröstet.
Herrlig är gossen, herrlig den stolte archangelske gossen;
Topp, att du tager till man den blomstrande, sköne Tobias.
Åter att dansa, min vän, om på klack, om på tå det beror här,
Har han sin like ej sett, om det gäller att flat som en kringla
Sjunka mot golfvet och lik en raket uppspritta tillbaka.
Allt vid hans dans är fullkomligt, båd' armarnes svängning och benens,
Sjunger han, sparkar han, knäpper han, stampar han, hvisslar han, ler han.
Herrlig är gossen, herrlig den stolte archangelske gossen;

Topp, att du tager till man den blomstrande, sköne Tobias.
Hvad om vi dricka ibland och rusige ligga på golfven?
Icke beständigt dricka vi, sällan, o, sällan, ibland blott.
Kulen är vintern, flicka, och tung är för vandraren renseln;
Se'n vi hos främmande fastat, af fruktan för tjufvar och bofvar,
Dricka vi öl, då vi komma till gamla bekanta och kunder.
Herrlig är gossen, herrlig den stolte archangelske gossen;
Topp, att du tager till man den blomstrande, sköne Tobias.
Kom till Archangel, skönt är det varurika Archangel:
Siden blifver din drägt och silfverrubler din kost der.
Fattigt är Finland, skogar och fjäll blott finnas i Finland.
Följ oss, kom till Archangel, och bo vid stranden af Dwina!
Rik är den brunskäggyfvige Ontrus, rik är hans broder,
Herrlig är gossen, herrlig den stolte archangelske gossen;
Topp, att du tager till man den blomstrande, sköne Tobias!"

Så han sade, och straxt ur gömman i barmen en plånbok,
Sedeldiger och stor, framdrog han och svängde mot taket.
Sedlarne yrde omkring som fjärilar luftiga, lätta,

Röda och hvita och blå, femtusende rubler och mera
Sväfvade der mot golfvet, och mellan dem alla och på dem
Sprang med ljungande blickar i tjust förmätenhet Ontrus.

Honom lemnade då den förståndiga Hedda att ensam
Stoja och fria och gick till sin fru, der i salen hon träget
Räknade kläder till tvätt och skref dem i ordning på nota.
Leende hörde hon se'n, hvad i hushållskammaren Ontrus
Skrikit och gjort, och vid Heddas berättelse kom hon ur räkning.

Men då den brunskäggyfvige Ontrus såg sig allena,
Glömde han kärleken straxt och slöt med de luftiga sprången.
Sedlarne sökte han åter med darrande händer af andakt,
Kysste med tjusning enhvar, väl tusende gånger förut kysst,
Stack dem i taskan, stack, ljuft grinande, denna omsider
Rund som förut i sin barm och gick tillbaka i stugan.

Kärlekens qval bortdansade der den sköne Tobias,
Knappast mäktig att svänga sig mer för det svindlande hufvu't.
Blandande löje med gråt och klagosånger med fröjdrop,

Höll han sig ton till de språng, han på svigtande fötter försökte,
Tills omsider, af hufvud och ben besviken, han kullföll,
Lemnande hjertats sår i sömnens händer att läkas.

Sådan syntes han nu, då den brunskäggyfvige Ontrus
Kom från sin friarefärd och gnolande trädde i stugan.
Tvenne bestyr upptogo den kommandes sinne. Till bordet
Gick han och såg med bedröfvelse ned i stäfvan, som tom var.
Denna sände han ut med en skäggig broder att fyllas.
Derpå såg han sig om, hvart han skulle den fallne kamraten
Bringa i ro, att han ej, der på golfvet han hvilade utsträckt,
Skulle för fötterna ligga och hindra hans dans och de andras.
Lämpligast tyckte han då för den somnade brodern till läger
Bädden af halm vid muren, med hufvudkudde af rörtoffs,
Der att hvila sin tröttade kropp den gamla Rebecka
Lagt sig neder i frid, med den spräckliga katten vid sidan.
Dit framsläpade Ontrus den ölbetungade brodren,
Leende glad, då han såg, hur innerligt djupt han i sömn var,
Föll på sitt knä och skakade sakta den åldrigas skuldra:
"Maka dig litet, maka dig, gamla Rebecka," han sade,

"Närmare muren, och drif den kurrande katten ur famnen,
Att du i stället må få en blomstrande gosse bredvid dig!"

"Tvi!" skrek, sprittande opp den skröpliga, halta Rebecka,
"Tygle den onde din hädiska mun, långskäggiga odjur;
Fick jag väl njuta en blund för hans ogudaktiga krumsprång?
Får jag väl någonsin ro, om jag låge från dygn och till dygn här?
Ve, att den dag jag skådat, då du, okristliga hedning,
Landet till styggelse tågar omkring!" — Så talande slängde
Gumman med darrande hand mot ryssens anlete katten.
Denne, förskräckt, grep fräsande tag i det yfviga skägget,
Klöste hans haka och kind och flydde på muren i blinken,
Der han i mörkret mufrade se'n med glimmande ögon;
Men på sitt läger lade sig lugn den gamla Rebecka.

Ontrus igen stod qvar och strök sin haka med handen,
Svor och brummade sakta och log med förundran i vexling,
Tills han för ölet, som straxt inhemtades, glömde sin motgång,
Släpade brodren bort från den farliga bädden och redde

Honom ett rum på den bänk, der han sjelf tog säte
vid kannan;
Medan ett gällt, osläckeligt skratt, som pigorna börjat,
Ljöd vid de hvilande rockarne än, och den gamla
Rebecka
Satte sig opp, nedlockade katten och lade sig åter.

Femte sången.

Så fördrefvo sin dag på den välbemedlade herrgåln
Ryssarnes glädtiga tropp och drucko och friade ömsom,
Medan på holmen skyttarne gladdes af skott och af jagtrop.
Men då af solen en strimma ej mer var öfrig i vester,
Fanns på den skogiga ön ej heller en elg, som ej stupat.
Sex skidlöpare, dröjande qvar vid bytet att vakta,
Suto på snön i en rund och förnöjdes af mat och af bränvin;
Petrus igen och méd honom den aktade herr kommissarien
Tågade långsamt fram mot sitt hem på det glimmande träsket.
Åter ett stycke från dem, så långt, att det vingade lodet
Nått, men ej träffat sitt mål, skrann flämtande värden på Hjerpvik;
Honom följde, fast nära dock ej, den raske Mathias.
Snabba som skuggor af moln, af stormarna drifna på fästet,
Flögo på isen de fram med glattade skidor i täflan,
Öfvade båda och båda för skidlopp vida berömda.
Nu det gällde ett vad: hvem först till den aktade herrgåln

Hunne och skaffade hästar att elgarne forsla från skogen.
Skulle med ett stop öl och en sup af den andre förplägas.
Vargen hade ej täflat i lopp med den åldrige Hjerpvik,
Der han för vadet ilade fram; den raske Mathias
Skyndade skamfull efter och stötte med käpparne drifvan.
Men när omsider han kom till den sluttande backen vid herrgåln,
Mötte han re'n Zacharias, som stod stormodig på främsta
Slädan och följdes af två frilöpande fålar i spåret.
Glad, då de möttes, talte den ärade värden på Hjerpvik:
"Nu, nu, laga, Mathias, att ölet mig väntar och supen,
När jag med elgarne kommer i qväll och behöfver mig värma."
Sade och eggade hästen till färd. Men den raske Mathias
Tänkte på Hedda och fattade straxt och släppte ej tygeln,
Innan han henne begärt af den åldrige fadren till maka.
"Väl," så sade han, "öl skall du finna i afton och bränvin;
Lofva dock ett, Zacharias, åt mig tillbaka i hast här,
Innan du färdas, lofva mig Hedda, din dotter, till hustru."

Leende svarade då Zacharias, den ärlige gubben:

"Ej är det jag, som skall bädda din säng och syra din rocka,
Fråga ej mig, men henne, och lofvar hon, lofvar jag äfven;
Väl med en sämre kunde hon vandra och vandra till sämre."
Sade och ropade högt åt hästen och åkte sin väg bort.
Men till stugan begaf sig med fröjd den raske Mathias.

Inne fann han väl ej, hvad han sökte, den blomstrande Hedda,
Ty hon satt der oppe i hushållskammaren ensam,
Full af bestyr att snart få slut på den randiga väfven;
Ryssarne såg han dock der och med dem rotfattiga gumman.
Nära till muren satt den skröpliga, halta Rebecka,
Krumpen och tyst, långskäggige brödren lågo der spridde,
Icke på valda ställen, men hvar de af händelse fallit.
Vakne voro de ej, de njöto det ljufliga rusets
Döfvande ro och glömde i lugn besvärliga färder;
Endast den brunskäggyfvige Ontrus satt vid sin kanna,
Drucken och säll, och såg på de fallne kamraternas hvila.

Men då i dörren han märkte den raske Mathias från Kuru,
Sprang han från bänken straxt och började dansa i glädjen.
Skriande sjöng han och mätte den rymliga stugan med stegen,

Så att hon skyndade, skrämd af hans språng, den
gamla Rebecka,
Bort i en vrå och fördömde med slutna händer hans
upptåg.

Väl af hans dans förnöjdes den raske Mathias från
Kuru,
Hellre han skådat Hedda ändå; men han hejdade On-
trus
Midt i hans fart, och fångade ögonblicket och talte:
"Hej dock! Går det så lätt, danskunnige broder, att
röra
Fötterna nu, då du lyder den glädtiga takten allena,
Skulle väl stugan ej mer inrymma de luftiga sprången,
Om med en vacker flicka du fick kringsvänga i polska.
Säg hvar äro de nu, de blomstrande pigorna alla?"

Honom svarade åter den brunskäggyfvige Ontrus:
"Hvem vill passa derpå, hvar de öfriga springa på
gården?
Endast den fagra Hedda, som sitter vid väfven der oppe,
Söker jag glad, ty hon brygger och säljer det herr-
liga ölet.
Snart skall hon visa sig här med en skummande stäfva
ånyo."
Glad nedsatte sig då den raske Mathias att vänta.

Men i det samma syntes i dörrn den saknade flickans
Rodnande kind, och hon kom att spola sitt färgade
ullgarn.
Stäfvan bar hon i handen också, af det gäsande ölets
Fradga bestänkt, då hon skred som en morgonstjerna
till bordet,

Och med ett leende fäste sin blick på den raske Mathias.
"Nu," så sade hon, "måste du straxt, värderade främling,
Skilja en tvist, som jag har med en annan flicka i gården:
Om det är hon eller jag, som skall få af den andra ett nålbref?
Om på er jagt du träffade bäst, får jag, och hon tappar;
Åter om Petrus träffade bäst, får hon, och jag tappar."
Sade och knöt kring röret en ände och började spola.

Närmare henne satte sig då den raske Mathias,
Tände på pertans eld sin stoppade pipa och sade:
"Flicka, ej mer må du våga på främlingens lycka ett nålbref.
Så har det gått med vår jagt, att af fyra elgar, som fallit,
Två jag skjutit, och en välaktade herr kommissarien,
En blott Petrus också; men det yppersta skottet är hans dock.
Se, då vi slutade re'n och voro beredda till hemfärd,
Sköt Zacharias ett skott, der han stod vid stranden allena,
Sköt och höjde sin röst och skrek som ett dånande tordön:
'Hit! hit! Skynden er, skynden med laddade bössor i tid hit!'
Ingen hade väl då, om icke den flyende haren,
Täflat om yppersta priset i lopp med den ärlige Petrus;
Så framskyndade han, då han hörde det skallande ropet.

Stranden nådde ock jag och såg, hur han lossade
skottet,
Såg, hur på håll, oskadad och fri, den flyende elgen
Sträckte sin färd i galopp utöfver det snöiga träsket.
Men i ett obetvingeligt skratt utbrast jag och sade:
'Hvar är ditt vett, förståndige vän, då du skjuter på
allvar?
Snarare träffar du skyn, än den flyende elgen på slikt
håll.'
Tigande ryckte han vred ur min hand det gamla ge-
väret,
Lade det genast till ögat och sköt. Ett rop af förundran
Följde hans dånande skott, ty den fjerran trafvande
elgen
Stannade, reste sig högt och störtade blodig på drifvan.
Icke i mannaminne ett skott, likt detta, förspordes.
Dock hvi talar jag här om vår jagt? Långt annat i
hogen
Har du väl nu, då du spolar ditt garn, kanhända till
brudskänk,
Kanske till väst åt en man, som fångat och äger ditt
hjerta?"

"Hå hå!" Suckade nu den skröpliga, halta Rebecka,
Der vid ugnen hon satt hopkrumpen och stödde i stilla
Gungning mot händernas par den rynkiga hakan be-
tänksam:
"Hå hå! Vore jag än, som jag var i min blomstrande
ungdom,
Vore jag än, som jag var, då vid lagmanstinget jag tjente,
Frodig och frisk och förnöjd och röd som en skinande
glödhög,

Bättre jag visste att skicka mig så, som det egnar en flicka.
Mången förnämare man, som mig kom med förmätenhet nära,
Fick sig en trasa i synen och äfven en skopa med vatten.
Icke ville jag då med alla, som komma och fara,
Sitta och språka förtroliga ord, som den flyktiga Hedda
Sitter med främlingen nu och slutar ej spola i qväll här.”

Så hon sade; och djupt grep tadlet den blomstrande flickans
Sinne, och rodnande tog hon sin korg och begaf sig ur stugan.

Men som, då noten en qväll af fiskare kastas i lugnet,
Varpet i början är blankt och knappt vid flarnena krusas,
Tills omsider det tränges ihop, och fiskarna stängda
Spritta ur sjön, och vågen i rörelse bringas och häfves,
Så vid den åldrigas tal, ju närmre sin mening hon hopdrog,
Skiftade främlingens anletes drag från lugn och till vrede.
Vred från sin bänk uppstod han och talade bittert och sade:
”Gamla Rebecka, om tyst på den sotiga muren du drefve
Syrsor och russakor bort, då de springa i kärlekens upptåg,
Utan att menniskor störa och hindra förtroliga samtal,
Hade om dagen du frid och en lugnare hvila om natten;

Men som en dåre, och ej som det egnar en klok, du
beter dig."
Så han sade. Ett ord gaf icke Rebecka till gensvar,
Utan hon gungade stilla, och tyst håhåade endast.

Men i det samma syntes igenom den öppnade gluggen
Petrus på gården re'n och den aktade herr kommissa-
rien.
Ut begaf sig Mathias och lemnade vreden i stugan.

Straxt då de komna han nått, begynte han tala och sade:
"Petrus, förut du varit en gång med lycka min talman,
Var det ännu och gå, om den aktade herrn det ej
nekar,
Snart att fria för mig till Hedda, ty henne begär jag;
Allt hvad min förra hustru du lofvat, lofve du henne."

Bifall nickade straxt kommissarien och talade vänligt:
"Gå blott, gå, fast gården sin yppersta piga förlorar,
Mer än en piga, ty kär som ett barn har hon varit
oss ständigt;
Men om hon villigt och gladt, som jag tror, förslaget
emottar,
Skola i stugan i qväll ej dans och förplägningar saknas."

"Hej, hej!" ordade åter den välförståndige Petrus,
"Icke dock så, ej går jag åstad som en tiggares tal-
man,
Hvilken för bruden en narr och knappast tobak för sig
sjelf får.
Talar jag, måste en stäfva med öl först lossa min tunga,
Se'n skall en brudgumsgåfva också jag äga för bruden."

Leende inbjöd straxt kommissarien den aktade Petrus,
Skaffade öl, och hans torpare tömde med glädje en stäfva;
Men till stugan igen begaf sig den raske Mathias.

"Ontrus," ropte han gladt, då han öppnade dörren och inkom,
"Fram med en sidenduk ur din väska, så sluta vi handel!"
Liksom en sommarsky, af den glimmande blixten i tu deld,
Lyste af glädje din blick vid hans ord, förståndige Ontrus.
Ej köpslagades länge och ej afprutades mycket,
Hälften dock prutades straxt, och den raske Mathias från Kuru
Förde den köpta duken i hast till sin svåger i salen.

Denne, så snart han druckit sitt öl och gåfvan i hand fått,
Gick högtidlig och stolt i sitt värf till den blomstrande flickan,
Der vid sin randiga väf hon i hushållskammaren dvaldes.
Kommen, tog han sin plats vid den sprakande brasan på spiseln,
Stoppade pipan, tog med härdade fingrar ett eldkol,
Tände den långsamt, rökte och teg. Den blomstrande Hedda
Skötte sin väf och slängde den flyende spolen behändigt.
Men då den välförståndige Petrus sutit en stund der,
Trädde han fram och lade den glimmande duken på väfven:
"Denna", sade han, "ger dig den raske Mathias från Kuru,

Gåfva som karl, ej ofta bestådd åt den fattiga flickan,
Är hon ock vacker som du, och som du värderad af
alla."
Sade och satte sig ned och rökte och började åter:
"Icke blott duken han ger, men sig sjelf han bjuder
dig äfven.
Men att du icke må tveka och tro, att en fattig begär
dig,
Se, så vill jag förtälja dig allt, hvad han har och be-
sitter,
Löst och fast, det förnämsta; det ringare nämner jag
icke,
Ty uppräkna det allt förmådde jag ej på en qvällstund,
Hade en tunga jag än mer rörlig än löfvet på aspen.
Främst på en kulle nära den toppade granen med
flaggstång
Ligger hans välupptimrade gård, en glädje för fiskarn,
När i sin gungande båt från träsket han ser den på
afstånd.
Under den ligga i rund hans noggrant gärdade ägor,
Åkrar, som skiftevis gro och skiftevis ligga i träde,
Bördiga, fulla af svartmylls-kokor på botten af lerjord.
Ville jag nämna derhos hans gifvande sveder, der
skogen,
Härjad af lågorna, tvingas att ge sin fetma åt sådden,
Eller hans kyttlands-tegar, som midt i det sumpiga
kärret
Sträcka sin längd och mellan beständigt flödande diken
Synas som holmar af guld, när grödan mognar om
hösten.
Åkrarna plöjer han lätt med fem hullglänsande hästar.
Ängar äger han ock, kring hela hans socken berömda,

Både på högländ mark och på låg, välrödjade alla,
Hvilka om våren gro blomrika och bergas om sommarn.
Aldrig betar en tand på hans välomhägnade ängar,
Medan de stå i sin växt, de betas af lian allenast.
Ty med det första marken om vårn från drifvor befriats,
Lösas hans frodiga kor ur spiltan och drifvas till skogen,
Der de i dalarna finna en frisk och rikelig föda.
Så kringvandra de dagen igenom om sommarn och njuta
Grönskande gräs och dricka sig mätta ur rinnande bäckar,
Men hvar afton komma de hem, en glädje för ägarn.
Lyster dig höra också, hur många hans frodiga hjordar
Lefva om sommarn på holmar och skär, dem han äger i träsket?
Femtio ulliga får och tjugu behornade getter.
Aldrig störas de der af vargar, ty så är Mathias
Oförtruten och käck att skjuta förödande rofdjur,
Utan de trifvas i ro och föröka sin afvel beständigt.
Mycket bekymra ej heller de lönande fåren om vintern,
Ty då stå de i stall och äta en rikelig löfskörd;
Getterna åter kunde den sämsta tiggare äga,
Så behändiga äro de ständigt att söka sig foder.
Kommer en främling med häst och stannar på gården att hvila,
Genast springa de fram till hans lass och sköfla hans hösäck,

Tills han förtörnad svänger sin piska och drifver dem undan.
Se, så har jag beskrifvit hans gård och bördiga ägor,
Utan ett svekfullt ord och på samma sätt äfven hans husdjur,
Tager jag hönorna bort och den vaksamt galande tuppen,
Hvilka i stugan vistas och bo med menniskor gerna.
Sådant äger han allt, den raske Mathias i Kuru,
Rik och förnöjd, och befaller ännu, som om herre han vore,
Tre välmående torparegods på hans bördiga hemman.
Se, och en sådan man, med sådana håfvor och skatter,
Sedda med åtrå äfven af den, som rikare nämnes, -
Bjuder dig lyckan nu att äga och ensam besitta.
Ty så lofvar han dig, den raske Mathias i Kuru,
Om som en trogen hustru du vill, tillgifven och godsint,
Dela hans möda om dagen och dela hans läger om natten:
Först skall du rå som värdinna i allt och befalla i huset
Drängar, pigor och barn; din man skall du råda allenast.
Nycklarne äge du sjelf; hvad lås dig lyster att öppna,
Öppne du fritt, hvad skatter som helst, du finner derinom,
Kan du betrakta som dina med fröjd och icke med afund.
Men om du hvälfver ibland ett förslag i ditt sinne, som strider

Mot hvad din man har tänkt, då måste du vika med
saktmod,
Om jordbruket det rör eller penningens kloka förvaltning.
Gäller det åter mat eller dryck och anständiga kläder,
Eftergifver din man och vill det samma, som du vill.
Tänk då ej mer, förståndiga Hedda, hitåt och ditåt,
Likasom mången gör, som, förledd af sitt flyktiga
sinne,
Ständigt föraktar det goda, han vann, för det bättre,
han hoppas;
Icke så rik är på blommor en äng i den varmaste
sommar,
Barn, som på glädje den väg, der vi gå mot grafven
beständigt,
Endast vi akta oss väl, att ej hoppet, det hala, bedrager;
Ty hvar vi stanna en stund att njuta en lycka, i blinken
Springer der hoppet förut och visar en bättre på afstånd.
Dåren följer det lysten från en till en annan och ratar,
Aldrig förnöjd, tills slutligt han suckande hinnes af
döden."

Sagdt; och han teg, uppblickade högt och tryckte förnöjsamt
Med pekfingret på askan, som pöst i den rökande pipan,
Medan hon, rodnande djupt, den unga förståndiga flickan,
Nedslog ögat, fingrade halsduks-snibben och svarte:

"Icke vill jag förtiga för dig, värderade Petrus,
Huru med glädje jag hör, att den raske Mathias begär mig;
Ty du känner dock väl, hvart den fattiga flickan beständigt
Riktar en längtande blick och sitt hjertas innersta tanke.
Tungt är att tjena en annan, om äfven den gode man tjenar,
När för den lön, han ger, han äger att fordra vår möda,
Tyngre blir det en gång att kraftlös lefva af nådbröd.
Derför hyser ej flickan en gladare önskan på jorden,
Än att sin egen bli och rå som värdinna och ständigt
Tjena en godsint man af kärlek och icke af nödtvång.
Ofta när ensam jag satt här oppe och trampade väfven,
Tänkte jag så: när skall du väl, Hedda, väfva ditt eget?
Spolen flydde ock då rätt ofta den mötande handen,
Medan en rullande tår föll ned på den randiga väfven.
Nu, om min fader det vill, vill gerna jag följa Mathias."

Sade och gret af glädje och fattade Petrus i handen,
Skakande den; och han gret, den gamle, af glädje tillika.

Men då sitt värf han slutat, och allt aflupit med framgång,
Gick han till stugan och träffade der den raske Mathias.
"Saken är afgjord," sade han glad vid ett ljudande handslag,

”Vandra till kammaren du och jollra och lek med din fästmö!
Sjelf skall på skidor jag skynda mig hem att hemta mitt folk-hit.”
Sade och lemnade svågern och steg på sitt glattade skidpar,
Skyndande fjäten hem till sitt torp med glädje i hjertat.

Sjette sången.

Men på det skogomhägnade Tjäderkulla i stugan
Satt den förståndiga Anna med son och dotter i stillhet.
Veckans möda var slut, bortskjuten var rocken, och väfven
Hvilade tyst, ej sköttes ett arbete mera af någon,
Utan, med armarne lagde i kors och med lösta bekymmer,
Satt en hvar på sin bänk, och den aktade tiggaren Aron
Fröjdade alla och spelte en surrande polska på gigan.

Glade hade de hört, om än längre, den kunnige spela,
Ty som en guldsträng klang i hans mun jerngigan beständigt.
Men den förståndige tystnade nu och talte och smålog:
"Färdig vore jag här att spela, så länge jag mun har,
Visste jag blott, att man tvättade under tiden min mecka."
Sade och afdrog meckan, och alla förstodo hans mening.
Upp steg genast den blomstrande dottren och hällde i bunken
Vatten och tvättade ren hans mecka och bar den att torkas.

Men den förståndiga Anna på Tjäderkulla begynte:
"Aron, min vän, det är väl, att du så, fast gammal och hjelplös,

Ansar din kropp och ej älskar att dväljas beständigt i ugns-sot.
Derför vill jag också förunna dig såpa att tvätta
Änne och hand och en knif att skrapa ditt grånade skägg bort,
Ty så skjuter det fram, att den svarta kinden och hakan
Likna en bergad teg, der stubben allena är öfrig."

Henne svarade straxt den aktade tiggaren Aron:
"Anna, förståndiga hustru, åt mig, hvar helst jag må gästa,
Bjuds den renande badstun, så snart den eldas för andra;
Derför som drifvan hvit är min kropp, der den skyddas af kläder,
Anletet ensamt är svart, ty det sölas af sotiga händer,
Sölas af svett och af dam, och skägget växer beständigt,
Derför skadar det ej att emellanåt tvätta sig endast."

Sade och redde sig till att putsa sig. Jackan af valmar
Slängde han undan och gick till en vrå, der han stilla och bortskymd
Skrapade skägget från hakan och tvättade händer och anlet.
Derpå tog han i hast linborsten från hyllan och redde
Lockarna ut, och ledige föllo de snart på hans skuldror.
Sådan trädde han fram omsider, med undran af alla

Skådad, ty nu i hans skick ej röjdes en tiggares skepnad,
Men som en hemmans-bonde, som en rusthållare sågs han.

Genast tog hon till ordet, den kunniga Anna, och talte:
"Aron, min vän, som du visar dig nu i pertornas skimmer,
Ville väl ingen, fast fattig du är, vanlottad dig kalla,
Ty som en ståtlig skatt är en ståtlig gestalt att betraktas;
Men det kunde väl mången förundra sig öfver, att sådan
Kraft bland syrsor och sot uppvuxit på främmande murar,
Icke på egen mark bland hjordar och bördiga tegar."

Henne att svara beredde sig nu den förståndige Aron;
Först dock tog han ur barmens förvar lerpipan med skinnskaft,
Mödosamt tändande an, hvad i bottenaskan af stjelkar
Sprakade än och lönte med rök den arbetande munnen,
Innan han satte sig ned och började tala och sade:
"Mången kunde också, om från Soini, det ödebelägna,
Hit han komme, en frände till mig eller gammal bekant blott,
När han mig såg, som jag visar mig nu i pertornas skimmer,
Kunde han säga: 'se der, förståndiga Anna, är Aron!
Sådan syntes han ej, af ålder betungad och armod,
Fordom i gladare dar, då han ägde sitt hemman i Soini,

Kraftig till år och förnöjd som en kung och värderad af alla.'
Alltså kunde han säga och jag kanhända med tårar
Höra hans ord och minnas de lättare dagarnas glädje."
Sade, och starkare sög han dervid den sprakande pipan,
Blickande opp, men en tår nedrullade rund på hans kinder.

Honom svarade rörd värdinnan, den kunniga Anna:
"Tungt det vore, i sanning, att tigga från början till slutet,
Tyngre likväl att tigga till slut, se'n i början man nog haft;
Tyngst dock af allt att tigga, om sjelf man sin tiggare-staf täljt."

Lugnare talade nu den ärlige tiggaren Aron:
"Gud kan säga, att sjelf jag min ofärd vållat, en annan
Säge det ej, den trycker ej heller mitt sinne beständigt.
Endast ibland, då jag fört jackärmen, den sträfva, till ögat,
Synes en droppe på den, om på Soini, det ödebelägna,
Länge jag tänkt och mitt hemman, som nu bär gröda åt andra.
Men om du önskar att höra, förståndiga Anna, mitt öde,
Väl, så vill jag berätta, hur allt aflupit i sanning.
Kangas ligger i Soini, ett hemman som fyra att skattas,
Skogrikt, åkerbegåfvadt, med träsk och gräsiga stränder.

Detta hade min far med gårdens blomstrande dotter
Ärft, och han grånade der, som en sommarafton att påse.
Åter från honom kom det till mig. Jag började äfven
Gråna i ro, der jag satt som en kung på det bördiga Kangas.
Tjenare ägde jag, härdige män vid plogen och yxan,
Pigor i stugan också, men söner och döttrar, sin moders
Tröst och min ålders hopp, uppväxte som plantor omkring mig.
Sådan satt jag, betalande skatt och tunga med lätthet
År från år, afundad af många och prisad af alla,
Tills olyckan dock kom och förstörde min glädje. En frostnatt
Härjade åkern, ej skuren ännu; för förödande rofdjur
Blödde min hjord. Så gick dock den kommande vintern med möda.
Råg upplånte jag då och ville betala om hösten;
Hösten skänkte ej råg, men gaf ispiggar på axen.
Drängar och pigor förläto min gård, ogörlig var skatten,
Lifvet fordrade bröd, och i ugnen var torkande bark blott.
Dagen förnöttes ändå, så länge de skonade korna
Skänkte oss mjölk, ned gick barkbrödet med denna och närde.
Så skred julen sin kos; fast tynande, höllo vi ut dock.
Men då en dag från skogen jag kom, barkbördan på ryggen,
Mötte mig främmande män i min dörr. 'Vän,' sade den ena,

'Gälda din skuld, att du icke må se utmätning i dag här.'
Häpen svarade jag: 'låt vara det, ärade herre,
Låt mig betala, då Gud mig unnar förmåga; af barkbröd
Lefva vi nu.' Ej svarande, gingo de åter i stugan,
Togo från väggarne ned det ringa förrådet af verktyg,
Togo, hvad öfrigt fanns af kläder, och buro i slädan.
Gråtande satt hon i sängen på halm, min värderade hustru,
Seende på, men hon teg och sökte att stilla allenast
Barnet, som qvidande låg vid dess barm, dygnsgammalt och hjelplöst.
Männerna följde jag ut med det sista, som kunde förpantas,
Stel i min hog som tallen, då yxorna döna vid roten.
Men då på gården jag kom, uppskattades bytet; till hälften
Skylde det icke min skuld. 'Vän,' sade mig fogden ånyo,
'Ringa är detta, men har du ej mjölkande kor i din ladgård?'
Sade och redde sig till, med lätthet hittande korna,
Der de i spiltorna stodo och bölade, saknande foder.
Klafvarna lossades snart, ut leddes den ena och andra
Stretande mot, oroliga, lemnande sorgsna sitt ställe.
Sex utleddes till slädan, den sjunde, som mager och kraftlös
Vägrade följa, förunnades mig: så foro de alla.
Tigande vandrade jag till stugan och öppnade dörren.
'Aron, min vän,' så talade då min hustru i sängen,

'Se dock, att något jag får, som stillar min hunger, en mjölktår
Vore mig ljuf; jag törstar, och barnet finner ej mat mer.'
Så hon sade; men mig slog mörker för ögat. Med möda
Kom jag till spiltan fram. Der stod med hängande hufvud
Kon och tuggade halm och sörjde. Det torkade jufrets
Spenar med darrande hand jag fattade, ömsom den ena,
Ömsom den andra försökte jag då förgäfves, — en droppe
Skänkte de ej. Förtviflad jag pressade hårdare; blod blott
Trängde sig ut, och röd bestänkte den botten af stäfvan.
Rasande, björnen lik, när jägarens spjut i hans barm trängt,
Gick jag till stugan och tog från spettet ett bröd; med ett yxhugg
Slog jag det sönder, och svart flög barken, ur remnorna kringspridd.
Bitarna förde jag fram till min hustru: 'se der, hvad oss lemnats,'
Sade jag, 'ät och mätta ditt barn.' Ett stycke hon mottog,
Vände det tigande kring i sin hand, såg på det och tryckte
Barnet mot barmen och föll vanmäktig tillbaka på kärfven.
Skidor tog jag på föttren i hast och for till min granne,

Han, som bodde mig närmst, en pipas väg, då man
skyndat,
Och då till honom jag kom och begärde ett lindrande
bistånd,
Gaf han det, broderligt delande med, hvad besparadt
han hade.
Åter jag skyndade hem med mjölk i en flaska på
ryggen,
Hann till gården och hann stugdörren. En sorgelig
klagan
Mötte mig der, in gick jag och såg af barnen de
tvenne
Äldre, som gråtande högt omgåfvo sin moder, det ena
Skakande henne vid handen, det andra vid lockiga
hufvu't;
Men orörlig och stum låg hon, dödsdrifvan var ut-
bredd
Öfver den stelnade kinden, och natt betäckte dess
ögon.
Så var det ute med allt, och förödt var det herrliga
Kangas.
Händerna sträckte jag opp mot himlen och fattade se-
dan
Stafven och tågade af; barnhopen på kälke bakom mig
Drog jag och gick gråhårig från socken till socken och
tiggde.
Tiden läkte dock sorgen, och nu i främmande gårdar
Blomstra de älskade barnen på nytt; men sjelf med
förnöjsamt
Sinne begär jag mitt bröd och spelar min giga, som
syrsan

Sitter, fast solen är knapp, på det vissnade bladet och
sjunger."

Sådant berättade der den ärlige Aron, och honom
Hörde med tårar och gråt den goda, förståndiga Anna.
Men då han slutat, strök hon med ärmen kinden och
ögat,
Skakade hufvudet, snyftade, snöt sig och sprang till
sin boda,
Hemtade kött in, hemtade smör och mujkor och kalja,
Rågande bordet med mat; men Aron, den gamle, i
nacken
Tog hon och nödgade fram att, fast mätt tillförene, äta.

Denne åt som den ärade bjöd; då nalkades Petrus,
Trädde i farstun, öppnade snart den knarrande stug-
dörrn,
Stampade snön från föttren och tog välvördig sin
plats in
Högst vid bordet, der bänk med bänk i vinkel förenas.
Men då han tändt sin pipa och lagt skinnmössan på
bordet,
Drog han behagligt en starkare rök och talte och små-
log:
"Anna, han kommer ej lätt, din bror, från den blom-
strande Hedda;
Fast är den raske Mathias, min vän, som en gädda på
kroken;
Men om dig lyster, så kom, och vi färdas i afton ge-
mensamt
Äldre och yngre och fira med fröjd hans förlofning på
herrgåln."

Sagdt; och alla de hörde hans ord med förundran och glädje.
Genast klarnade åter den kunniga Anna i synen,
Gick till sin kista att klä sig, och dottren sig klädde tillika.
Sonen, den reslige Karl, tog endast sin scharlakansväst på,
Knäppte sin jacka igen, uppjemkade byxorna högre,
Spände sitt bälte om midjan och stod re'n färdig till aftåg.

Men till sin mecka vid brasan begaf sig den ärlige Aron,
Tog den rykande än af hetta uppå sig och sade:
"Petrus, förståndige vän, det är tid, att jag tackar och vandrar
Nu, se'n du dygnet om i din gård välplägat och födt mig;
Många bemedlade män må jag träffa i afton på herrgåln,
Hvilka mig hylla som du och bjuda på glädje och gästning,
Ingen träffar jag dock som den kunniga Anna att skattas,
Hvilken, fast mätt jag var, mig tvungit att äta än mera."
Sade och fattade stafven, beredd att tåga till herrgåln.

Honom hejdade dock den ärlige Petrus och sade:
"Aron, det höfves ej dig att, sjuttioårig, i mörkret

Tåga till fots från min gård, då jag än har hästar i
stugan,
Tungt det vore för dig, men för mig en nesa i socknen.
Derför åker du bäst, då min son med vigare fötter
Skyndar på drifvan sin färd och skidorna tyglar i farten."
Sagdt; och den åldrige satte sig glad för brasan att
vänta.

Men storståtlig och grann i sin grönrödrandiga ullkjol,
Halsen beprydd med en duk af kattun, mångrosig och
färgrik,
Trädde hon fram, lik sommarn i prakt, den förståndiga Anna.
Färdig att resa var hon, och beredd var den blomstrande dottren.
Skymmeln spände den reslige Karl snart färdig i redet,
Fällar i släden man bar, och ut begåfvo sig alla,
Väntande glädje och dans; inhysingen Pavo allena
Låg på den sotiga muren och sträckte ett ben och ett
annat;
Röra sig iddes han ej till den kalla besvärliga färden,
Utan han älskade mer gårdsvaktåre-posten och valde
Hvilan och hettan och röken och barnens och syrsornas sällskap.

Sjunde sången.

Petrus sjelf och hans dotter och Anna och tiggaren Aron
Började sakta sin färd med den härdiga skymmeln i redet.
Skakande tyglarna, talade då den förståndige Petrus:
"Aron, min vän, fast fålen är god, ej vill jag i traf dock
Åka, ty lasset är tungt, men biter dig kölden i meckan,
Säg, och jag smäller ett slag, och vi dröja ej länge på vägen."

Honom svarade rörd den ärlige tiggaren Aron:
"Pecka! Bekymra dig ej; om ock naken på slädan jag sute,
Färden jag nämnde ej svår, då med dig och din hustru jag färdas.
Godt är ett rågadt bord, då man hungrande kommer i stugan,
God en pels, då man fryser, och god en bädd, då man trött är,
Ringa är detta likväl mot mennisko-godhet att sättas.
Hyllad jag blifvit af er som en far, min mecka är tvättad,
Magen är spänd som en trumma, och nu jag åker beqvämligt,
Vårdad ännu då jag lemnat er gård; helt annat jag utstått,

Såsom en gång, då jag gick och ärnade tigga i staden.
Missväxt drabbade landet, i socknarna saknades föda,
Bonden knappade, tiggaren svalt. I staden, jag tänkte,
Fins ett rikare folk med fetare åkrar och ägor.
Så jag tänkte och tiggde mig fram med möda; den gamla
Foten vägrade ofta att gå, och påsen på ryggen
Tyngde fast blottad och tom. Uthungrad med svikande krafter
Kom jag till staden omsider och såg ett under af alla,
Såg, förståndige vänner, hvad ej jag tillförene skådat:
Gårdar, men ej kring gården ett fällt med åkrar och ängar,
Icke vid knuten en teg, som burit en pipa tobak ens,
Gårdar funnos der blott, högtimrade, fönsterförsedda;
Målade, stolta att se, framsträckte de brokiga rader
Långt, och emellan dem korsade hundrade vägar hvarandra.
Åter på vägarna hördes ett dån som af åskor och stormar;
Kärror rullade fram, fyrhjuliga, silfverbeslagna,
Präktiga, byggda, som hus: af de trafvande fålarnas hofvar,
Piskornas smällar, kuskarnes skri och hjulenas buller
Dånade luften, och darrade fönster och väggar omkring dem.
Men långt undan bekymren, med fröjd förnötande dagen,
Suto i hvarje af dem guldsmyckade herrar och fruar,
Fjärlarne lika, som sitta i skimrande skrudar på blomstren,
När solstrålen är varm och sommarens vindar dem gunga.

Häpen gick jag på sidan och strök mot väggarna meckan,
Mössan i handen jag bar och stannade ofta att helsa,
Ingen såg mig dock an, men alla de skyndade fram blott.
Sådan kom jag, af ingen bemärkt, till ett öppnare ställe,
Jemnt, med stenar belagdt, af lysande gårdar omkringhvärfdt.
Der afbröt jag min färd och stod i behagelig trygghet,
Armarna slagna i kors, och beundrade. Främst dock af alla
Lyste ett hus, som en by till sin vidd, till sin höjd som en bergås.
Detta beundrade jag och kunde ej mätta mitt öga,
Seende jättarnes verk, ty af menniskor var det ej uppbygdt.
Men der stod vid min sida en man, som sopade flitigt
Vägen och sköt med sin qvast den ymniga smutsen i högar;
Honom, med önskan att fråga om allt, tilltalte jag slutligt:
'Säg dock, min vän, om en kyrka det är eller annars för kungar
Ärnadt och bygdt; af förvåning är hela mitt sinne betaget.'
Så jag sade, men han teg stilla och bet sig på läppen,
Leende slugt, och ett skändeligt spratt han närde i hogen;
Ty då jag vände mig om att åter beundra och skåda,
Sänkte han qvasten i dyn och slog mig på ryggen: en svart fläck

Stannade efter, och styggt nedsmordes den tvättade meckan.
Sorgsen begynte jag gå och ville ej strida i otid,
Rädd i min hog och försagd som tuppen på främmande sophög,
Men af en svårare strid jag möttes; en gosse i trasor
Höljd, uthungrad och svart, såg slaget: med ljudande gapskratt
Smällde han händren ihop, högt hoppande hitåt och ditåt,
Vände han blickarna se'n och kallade vänner. I blinken
Ljöd till höger och venster ett sorl: barfotade ungar
Trafvade fram, kringyrde af smuts, med jublande fröjdrop
Sågo de mig och sprungo på svingade fötter omkring mig.
En lopp djerfvare fram och slet mig i meckan, en annan
Hotade blott och sparkade opp som en fåle, den tredje
Slog sig på knäna och skrek i sin fröjd spetsfundiga speord,
Medan den rörliga flocken allt mer förstärktes och stundligt
Käckare blef att nalkas och fly. Af skam och förbittring
Svor jag och rusade fram nu åt ett håll, nu åt ett annat.
Ändtligt fick jag med list en fången och slängde i flocken
Honom och slog en annan omkull som en kägla; på en gång
Grep jag dem båda igen och agade båda med tung hand.
Skriande sprattlade dessa, med nödrop sprungo de andra

Vida omkring; folk skockades snart; två männer med sablar
Togo mig fatt, och snart, af en sorlande skara omkringhvärfd,
Fördes jag bort längs vägen och blef i ett fängelse insatt.
Men då jag såg mig häktad och såg, hur dörren igenslöts,
Greps mitt hjerta af sorg, och jag satte mig neder att gråta,
Tänkande rörd på den tid, då jag lefde värderad af alla,
Tänkande rörd, hur jag nu med grå hår skulle som fånge
Sitta bland fångar och ej få glädjas af himlen och ljuset.
Bittert satt jag och gret, men nära min sida på bänken
Hvilade två förståndige män med fjättrade fötter,
Glädtiga, språkande tyst om egna bedrifter och andras.
Dessa fördrogo ej länge min sorg, men svuro i hast till,
Snäsande båda; och så tilltalte mig bittert den ena:
'Kyrktjuf, sjung dig ej hes, att din stämma må ljuda behagligt,
När sångmästaren snart slår takt på din rygg, och du åter
Tvingas att hålla till fyrtio par den vanliga tonen.'
Så den ena, och straxt tog äfven den andra till ordet:
'Gråskägg, trifs du ej här, så bjöds du ej heller att komma!
Är dock fördömdt, att enhvar, som taklös irrar i landet,
Sist skall tränga sig hit att störa en man i sin boning.'

Sådant talade dessa och mycket som liknade detta,
Ändlöst gäckande mig och bespottande dagen igenom.
Men när solen försvann från fönsternas galler om qvällen,
Kom fångvaktaren in och gjorde på trätan en ände.
Mat inbragte han äfven och satte på bänken ett soppfat,
Satte dit bröd, men se'n försökte han fötternas bojor,
Om oskadde de voro, och slog med en hammare på dem:
Åter, när allt var bestyrdt, som sig borde, begaf han sig dädan,
Bister att se, men han manade mig att äta och sade:
'Ät björnhufvud, och salta dig nu, se'n får du måhända
Sitta vid vatten och bröd en månad och släcka din törst här!'
Sade och bommade dörren igen. Af rädsla betagen,
Genast till maten jag lopp, att bereda min mage till fastan.
Mycket belopp sig dock icke på mig, ty som hungriga vargar
Kommo de andra i hast, och snart sågs bottnen i fatet.
Men då de ätit och jag satt ensam och gnagade benen,
Talte de sakta en stund i hvarandras öron betänksamt,
Hvälfvande stora förslag: på en gång uppsprungo de båda,
Grepo mig, svingade högt blankt slipade knifvar och sade:
'Ropar du, hugga vi till, men svär vid Gud att oss icke
Röja i natt, då vi ärna att fly, om du älskar att lefva.'
Dessa jag svarade åter med fröjd och hopp i mitt hjerta:
'Vänner, ej vågade jag en pipa tobak på ert vett mer.
Kostligt, menen I knifvar och ed behöfvas att tvinga

Fången från vatten och bröd till menniskoföda och frihet?
Men dock svär jag, vid Gud, att ej röja er, utan er bistå.'
Sagdt, och de lemnade mig, framtogo ur gömmorna filar
Båda och satte sig ned att nöta på fötternas bojor.
Arbetet gick dock ej fort, af männerna droppade svetten,
Men jernbojan var stark; fast filad tillförene, höll den.
Begge jag hjelpte i vexling och delade mödan med glädje,
Längtande ut; så kufvades vid midnatten omsider
Jernen, och männerna svängde med löje de lediga föttren.
Snart uttogo de då en stock, lösskuren ur väggen,
Gömd för spejarens öga af halm, som pöste i sängen,
Denna togo de ut, och vi kröpo med glädje ur rummet.
Skyndsamt hunno vi smygande fram till änden af staden,
Men der stannade tvärt den ena kamraten och sade:
'Vänner, ej höfves det oss att springa som harar till skogen,
Rädda och tomma, men mig syns bäst att vi borgarelåsen
Pröfva förut och taga, hvad nyttigast är för vår resa.'
Sagdt; och den andra jakade straxt. Mig lyste att skuldlös
Vandra min väg, och jag tog af männerna hjerteligt afsked.

Tårögd skildes jag från dem och gick lättfotad; men desse
Dröjde och vandrade af att stjäla i närmaste gårdar.
Så, förståndige vänner, förlopp stadsfärden; en dylik
Gör jag ej sjelfmant mer och fruktar ej heller att tvingas,
Ty fast jag noga beskrefs från predikstolen, och alla
Mantes att taga mig fatt och föra mig fängslig till staden,
Skyr dock enhvar att plåga den åldrige Aron och lyssnar
Hellre på gigan, då glad jag knäpper en polska om qvällen,
Än han min gråt vill skåda och höra min jämmer och klagan."

Sådant berättade nu den förståndige Aron, och alla
Hörde med nöje hans ord. Mellertid framlunkade fålen,
Käckt, och man visste ej af, förr'n herrgårdsbacken man uppnått.
Der nedhoppade Petrus och gick vid sida'n af släden,
Skjutande på, och med tömmarna smällde han skymmeln på länden;
Uppför gick det med fart, och i hast stod släden vid stugan.
Nöjde förnummo de genast, att festen var började derinne,
Sollikt tindrade ljus ur de öppnade gluggarnas imma,
Dörrn stod vida på gafvel, och ljud af en stojande polska
Susade fram som en storm och fyllde den rymliga farstun.

In förfogade sig den förståndiga Anna och dottren,
In gick tiggaren Aron också, men den ärlige Petrus
Band vid släden sin häst, se'n han låtit den tumla sig
först der.
Stolt stod skymmeln och gnäggade se'n bland främmande hästar,
Ätande nöjd vid sitt lass och med hofven straffande
grannen,
Hvar gång denne för djerft pånosade höet i släden;
Petrus, hans ägare, åter begaf sig till stugan och ingick.

Åttonde sången.

Sång, låt höra hvad allt den förståndige Petrus i stugan
Såg, då han tågade in och stannade häpen vid dörren.
Tolf tättskockade par kringsvängde på golfvet i polska.
Stolta, med ögonen blängande qvinnorna, männerna åter
Ödmjukt böjande hufvudet ned, med blickarna sänkta.
Dansen skötte nu dessa och främst af alla Mathias,
Hvilken med glam kringförde den aktade Anna och Hedda,
Medan på närmaste bänk två tagelbespända fioler
Strökos af kunnige män och ljödo med gigor i samklang.
Närmare bordet satt Zacharias, värden på Hjerpvik;
Ensam, stolt som en kung, och med armarna knutna på bröstet
Såg han på dansen, så ofta han ej ölstäfvan iakttog.
Gent mot den ärades plats vid den blossande brasan på härden
Värmde sig tiggaren Aron i bredd med den gamla Rebecka.
Aron ställde som bäst jerngigan i ordning, Rebecka
Gungade stilla och smekte på knä't den spräckliga katten.
Men den förståndige ryssen, den brunskäggyfvige Ontrus,
Ropte i hvimlet och höll aflägsna de dansande paren.

Tvenne kamrater han re'n bragt under en bänk, och i trygghet
Hvilade desse, den tredje han höll med möda i famnen.
Denne, fast oförmögen att stå på de svigtande benen,
Stretade mot och ville ej lemna den glädtiga dansen.
Honom dock, jemnt kringknuffad och stött, framsläpade Ontrus,
Mödosamt trängande fram till den rymliga bänken omsider.
Sådant betraktade der den förståndige Petrus med undran,
När han till bordet gick och tog välvördig sin plats in.

Tiggaren Aron, så snart han lagat sin giga och värmt sig,
Gick att sätta sig vid spelmännernas sida på bänken.
Honom, straxt då han kom, tilltalte den ärlige Anders,
Hvilken med ledsnad gned på fiolen, begärlig att dansa:
"Skulle så sant du spela fiol, som du knäpper på giga,
Kunde den yngre en stund få glädjas af dansen i afton;
Men som ett väggspel sitter du nu och förmådde väl knappast
Styra en takt, om ej jag med fiolen regerade polskan."

Till smålöje sin mun drog tiggaren Aron, betänkligt
Skrapande sig vid örat och halfbrydd talande detta:
"Månne jag komme i hog kanhända en polska på gamla
Dagar ännu, fast på länge jag ej haft stråke i handen."
Sagdt, och den bjudna fioln med förställd okunnighet tog han.

Sakta spelte han först, försökande; men om en kort stund
Fyllde sig tonen, och takterna rullade snabbare, hastigt
Tvang han ur strängarna ljud med en svingande stråke; på en gång
Klingade bas, qvint, alt och tenor: vid hans sida förstummad
Gapade grannen och sänkte fioln; men till stormande ifver
Växte de dansandes lust. Svett lyste på parenas pannor,
Pertorna flögo ur klykorna, stolar och bänkar förströddes,
Fallandes rop, taktstampningar, gapskrattsalfvor och rökmoln
Hvirflade om hvartannat, och svigtande brakade golfvet.

Gamla Rebecka, fast tätt till den blossande brasan hon trängt sig,
Stöttes af våda också, att så när hon fallit af muren:
Klagande drog hon sig undan och satte sig närmare dörren.

Af medlidande rördes den ärlige Petrus i hjertat,
När han den åldriga såg, hur af alla förskjuten hon satt der;
Bordet förlät han och ölet och gick till den gamla och talte:
"Hej dock, Rebecka, hvad båtar det här att klaga och sörja?

Kom och jag leder dig fram till det rymliga bordet i trygghet!"

Honom svarade åter den skröpliga, halta Rebecka:
"Nej, förståndige Petrus, i vrån må jag gömma mig undan;
Närmast grafven är vrån mest passlig ändå för den arma.
Som på det skjutande trädet ett löf, fjolgammalt och vissnadt,
Sitter jag här bland unga, som fröjdas af lifvet och dansen.
O, att jag toges bort till de andra, som myllas i jorden!"

Sade, och snyftade bittert och gret. Välaktade herren,
Nyss inkommen att se för en stund det glada gelaget,
Stod, åhörande rörd de vexlade orden, och talte:
"Önska ej slikt, Rebecka, och tänk ej på grafven i otid!
Hvem, då ej du mer rörs i den rymliga stugan, skall väcka
Pigorna opp till rock och till väf, hvem pyssla med katten,
Hvem ge hönorna mat, och akta på äggen beständigt?
Lyft ditt öga och se der borta på bänken den gamle
Aron, hur hjerteligt lugn han gnider fiolen och svettas;
Sådan han syntes mig sist, då han spelade giga på tingsgåln,
Syns han ännu, okufvad af ålderdom och bekymmer.
Armen han svänger med kraft, lätt löpa de rörliga fingren,

Ögonen lysa af frid, att med himmelens stjernor förliknas,
Modig, Rebecka, som han må du möta den svårare dagen."
Sade och forslade sakta den gamla till bordet; och gumman,
Stolt af den heder, hon rönt, förglömde sin jämmer och satt se'n
Gungande stilla, och tyst välsignande gamla och unga.

Men när polskan var slut, och fiolerna tystnat och gigan,
Ryckte den kunniga Anna sin man förtroligt i rocken,
Och då hon fört till ett hörn den välförståndige Petrus,
Talte hon hemlighetsfullt och hviskade honom i örat:
"Ville du icke förmå Zacharias, värden på Hjerpvik,
Att för sin blifvande måg och sin hjertligt älskade dotter
Hålla som far ett förmanande tal, som de dag ifrån dag se'n
Skulle i vördsam hog förvara och rätta sig efter.
Så var fädernas sed: då de gåfvo sin dotter åt mannen,
Talte de gyllene ord, uppmuntrande honom och henne;
Aldrig glömde väl se'n de unga den varnande rösten,
Utan den följde dem åt som förlofningens minne beständigt.
Så för de ungas skull som för gästernas måste han tala,
Så att en hvar högtidligt må se de bådas förlofning."

Henne svarade sakta den välförståndige Petrus:
"Icke ännu är det tid att sätta din vilja i verket.

Sådan är Zacharias: han vill, då förplägningen börjar,
Dricka i ro, och han ger ej gerna sin granne ett svar då;
Men då han sutit en tid vid sitt stop, och det värmande ölet
Lossat hans tungas band, framflöda de sparade orden,
Bubblorna lika i mängd på den forsande bäcken om våren.
Ingen närmar sig då, som ej genast tvingas att lyssna,
Om han förtäljer en sak eller varnar och rättar de yngre,
Och man bytte väl straxt och gåfve med glädje emellan,
Kunde man skaffa sig så hans talande mun och hans klokhet.
Derför vänta allenast en stund tålmodigt; din önskan
Fyller han snart af sig sjelf, Zacharias, den ärlige gubben.
Ty lätt ser du dock re'n, hur hans panna förklaras, hur munnen
Ler mot drycken förnöjd som en and, der hon dyker i sunden,
Och hur han sitter som ängen i regn, upplifvad vid bordet.
Men mellertid är det bäst, att du sköter ett roande samtal,
Eller också till en artig minett uppmuntrar de unga;
Mitt skall det vara att ge Zacharias stämma och tunga."

Sade och lemnade snart den aktade Anna tillfredsställd,
Tog från det rymliga bordet ett stop förnöjsam i handen

Och tilltalte sin vän den ärade värden på Hjerpvik:
"Drickom ännu, Zacharias, i fröjd tillsamman, som fordom
Äfven i svårare dar vi drucko med modiga sinnen;
Ty det höfves dock bäst den förgängliga menskan att glädjas,
Likasom ekorn, lätt i sin hog, på det bräckliga flarnet
Seglar från våg till våg och väntar att hinna till stranden!"

Sade och drack; då höjde också Zacharias sin kanna,
Lifvande hjerta och själ med skummande öl, som hans lust var;
Men sin förståndiga vän se'n svarte han gladt och förnöjsamt:
"Visst må jag fägna mig nu, ty som ögonstenen och ljuset
Skattar en far hvar lycka, som händt det älskade barnet."

Så samtalade dessa och hörde fiolerna åter
Stämmas och sågo en artig minett tillställas på golfvet.
Men till bordet och till den förståndige torparen Petrus
Sällade mången sig då, som försmådde den glädtiga dansen,
Sökande hellre ett skummande öl och joller och samtal.
Kom bland andra också den varubeprisande Ontrus.

Honom brydde der straxt den ärlige Petrus och sade:
"Se dock, dansar ej du, danskunnige broder? Kanhända
Fruktar du qvinnornas list, om de skulle förblinda ditt sinne,

din värderade hustru till harm i det rika Archangel,
korna skulle som skänk framlocka en duk ur din
väska."

ıan sade och teg: men den brunskäggyfvige Ontrus
e sig nära intill och tog hans händer och svarte:
lant fruktar jag ej, förståndige Petrus, och gerna
jag dansa bland andra, ty sång och dans är det
bästa;
jag finner ej lätt en flicka, som icke försmår mig.
kas jag vänligt och räcker min hand, då springer
hon undan,
ımd af mitt skägg, och hon ler, och de öfriga skratta
med henne;
n besinnar och tror, att äfven den främmande
mannen
r ett hjerta, der glädje och sorg kan väckas af
andra.
e helst du, min vän, åhöra och fylla min önskan,
jag dig nämna vid namn och beskrifva till stånd
och till vilkor
ra, som dansa här nu, den raske Mathias till ära.
ıt, hvem är hon den vördiga, välansenliga gumman,
, framskridande främst som det gungande skeppet
i hamnen,
ər sin takt och sin randiga kjol utbreder med
fingren?
l synes hon mig och ett mönster för gamla och
unga."

om svarade glad den välförståndige Petrus:
na och ingen annan det är, min aktade hustru,

Hvilken i många skiftande år, som kommo och flydde,
Trogen vårdat mitt hus och skänkt mig söner och döttrar.
Mig berömmer den man, som henne berömmer och ärar."

Och han sade igen, den varubeprisande Ontrus:
"Lycklig tyckte jag dig, min vän, tillförene redan,
Treflig och rask och förnöjd, som du var, och aktad af alla:
Trefalt kallar jag nu dig lycklig och säll, då en sådan
Hustru blifvit din lott; ty från himlen kommer det goda.
Nu må du säga också, hvem är han, den reslige gossen,
Som kringsvänger som bäst den unga, beskedliga Hedda?
Yster går han och stolt i sin valmarsjacka som fålen,
När på en grönskande äng han betar bland andra och modigt
Skakar sin fylliga man och gnäggar af glädje och kärlek."

Honom svarade åter den välförståndige Petrus:
"Denne är Karl, min älskade son; hur han artar sig framgent,
Vet Den, honom mig gaf: Han styre det allt till det bästa."

Härpå talade snart den varubeprisande Ontrus:
"Likasom odlarn vårdar det träd, han sådde, och ständigt
Ser på dess växande stam och vattnar och väntar sig fägnad,
Så gör äfven en far med sitt barn; må den unga beständigt

Tänka på fadrens bekymmer och bli hans glädje i stället.
Ännu finnas här två, som jag önskade känna: — den raske
Ynglingen der och den blomstrande flickan, han leder behagligt?
Vacker är han, och hon kan bäst jemföras med Hedda."

Honom svarade åter den ärlige Petrus och sade:
"Drängen skådar du der, den snabbe, driftige Anders,
Son till en ädel man, Zacharias, värden på Hjerpvik.
Prisar du ynglingen nu som rask i den flyktiga dansen,
Dubbelt skulle du höja hans lof och beundra hans ifver,
Såge du honom en gång, der i svett han rödjar sin faders
Kärr och, stark som en björn, uppbryter den rotade granen.
Flickan, förståndige vän, är min dotter, den äldsta, vi äga,
Anna och jag; hon sköter vårt hus och spädare syskon,
Lindrande modrens möda med flit, som döttrarnes pligt är."

Honom svarade rörd den varubeprisande Ontrus:
"Lycklige, trefalt lycklige du, som sitter i vänners
Krets, värderad och känd, och trampar ej främmande trakter.
Lugn betraktar du här en trogen maka och skådar
Väl uppfostrade barn, som blomstrande plantor vid bäcken,
Medan en annan, från fädernebygd och bekanta och fränder

Skild, kringtågar, försmådd som den oupplösliga gåtan."
Sade och snyftade sakta och gret; klartindrande tårar
Rullade ned på hans kind och vätte det yfviga skägget,
Men som en honing ljuf flöt saknaden genom hans ådror:
Ty han mindes sitt hem, han mindes det isiga hafvets
Stränder och Dwinas flod och det varurika Archangel,
Och han tänkte dervid på sin hustru, som suckade ensam
Ofta i dagens bestyr och ofta i nattliga hvilan,
Samt på sin älskade son, den späda, som lemnades fjerran,
Jollrande än och stammande fadersnamnet med glädje.

Nionde sången.

Sådan sörjde han nu, den varubeprisande Ontrus,
Och uppväckte hos mången de svalkande tårarnas vällust.
Äfven fuktades du, förståndige Petrus, i ögat,
När på din hustru du såg, den goda förståndiga Anna,
Och på din reslige son och din väl uppfostrade dotter,
Gladt erinrande dig, hur på Tjäderkulla de samfält
Bodde i ostörd ro som fogelungar i nästet.

Begge greto de der af sorg och glädje i vexling,
Medan de drucko sitt öl och sågo den långa minetten
Slutas och hörde fiolernas sorl nedstämmas och gigans.
Men då reste sig hög Zacharias, värden på Hjerpvik,
Lemnande säte och rum vid öfversta ändan af bordet,
Och framträdde med manliga steg allvarlig på golfvet.
Alla betraktade straxt med förvånade blickar den gamle;
Ty så var han att se som ett åskmoln, när det på fästet
Tågar i rodnande prakt och kyler den qvalmiga dagen.
Hotfullt stannar det då omsider; den fjättrade viggen
Bryter sig lös med dån och bestrålar det yppiga regnets
Genomskimrade skur; men odlaren häpnar och fröjdas,
Skådande himlen i hot och den tvinande tegen förfriskad.
Sådan syntes han nu, Zacharias, der han betänksam

Gick till sin aktade måg och sin dotter, som nära hvarandra
Suto och vexlade kärliga ord på den rymliga bänken.
Skyndsamt stodo de upp, då de sågo den åldrige nalkas,
Båda, och lyssnade till, om han hade en sak att befalla.

Men det klappade re'n på hans läpp, det besinnade talet,
Längtande ut, och han tog den raske Mathias vid handen,
Tog sin dotter också och fordrade tystnad och sade:
"Äfven att dansa är väl på sin tid; jag tadlar ej dansen,
Tadlar ej heller joller och skämt, då det öfvas anständigt;
Men man hör dock ej alltid, så länge det skiftande lifvet
Varar, fiolers ljud och gigor, som mana till polska;
Glädjen sändes ej heller så rik till den bördiga jorden,
Att den beständigt förmår med vederqvickande håfvor
Hugna en menniskas själ och böja dess sinne till skämtet;
Derför gagnar det väl att i tid påminnas om allvar.
Äfven det vacklande barnet förstår, hvar lära förutan,
Njuta sin lycka och vet att trifvas och leka i glädjen;
Men att vid hårdare dar och vid mödosammare pligter
Handla med mod och hvad rätt, hvad orätt skilja med klokhet,
Dertill måste du öfvas af många betänkliga skiftens
Vexlande lopp eller ledas af den, som mera bepröfvat.
Derför är det ock väl att höra den åldriges varning.

Först må du gömma, Mathias, de ord, jag dig lägger
på hjertat,
Trettio-årig sjelf den sextio-årige gubbens:
Låt din förtröstan ej gro på ditt hemmans tegar allenast,
Sörj ej mer, då du mister en sak, än du gladdes
att få den,
Sist gå så med din hustru till doms, som du går
med ditt öga!
Enkla synas de väl, de herrliga språken, af fädren
Ärfda från barn och till barn, men huslig lycka och
välgång
Växa ur dem som blommor ur ängens bördiga sköte.
Se, hvad du äger, och allt, hvad af menniskohänder
ihopbragts,
Har sin fiende ock, olyckan: din lofvande åker
Härjas af hagel och frost, och din hjord förstöres af
vilddjur.
Så omskiftar din lycka, som snö försvinner om våren,
Är den ej tryggad på fastare grund än på jordiska
håfvor.
Men då du lider en skada, betänk, hvad glädje dig
skänktes
Af det förlorade först, och väg derefter din saknad,
Och jag tror, du ej då skall sörja din hjessa till grå
hår;
Ty, som sparfven år från år förstorar sitt näste,
Öker ock menniskan gerna sitt bo och värderar ej mycket,
Hvad hon förvärfvat re'n, ty det icke förvärfda är mera.
Men mot din hustru vare du mild, som det egnar den
starke,

Jemnt erinrande dig, hur mycket den svaga dock gagnar,
När hon med foglighet vänjes att se i mödan sitt nöje.
Ty så säger jag dig, och så är en hustru för huset,
Likasom bandet, som sluter omkring det rymliga stopet;
Kraftlöst synes det visst och spädt och ringa till nytta,
Men försök dock en gång att förstöra det: remna vid remna,
Lagg afsöndrad från lagg skall du se och ölet omkringspildt.
Derför gå med din hustru till doms, som du går med ditt öga.
Men, förståndiga Hedda, till dig vill jag tala ånyo,
Såsom jag plantat förut i ditt bröst allvarliga läror
Från den dag, då din mors mildt varnande stämma var tystnad,
Och på mig ensam föll det tunga bekymret om barnen.
Ofta har jag dig sagt, hur den bräckliga qvinnan beständigt
Måste vid tålamod och vid eftergifvenhet vänjas,
Ty att af andra bero är dess lott, men hon märker ej tvånget,
När hon viker, hon märker det blott, när hon vredgas och trotsar.
Se, det säger jag nu, och tror, du skall se det besannadt,
När du som maka en gång åtföljer Mathias i lifvet:
Friden knytes af ingen, om ej af hustrun i huset.
Äfven en godsint man kan ledsna ibland och på henne
Hämnas en grannes bitande ord, en tjenares tröghet;

Men då egnar det henne att blidka hans hetta med saktmod.
Tyst må hon tåla hans knot, tills ifvern lemnat hans sinne,
Likasom björken böjer sin topp för ilen och tåligt
Väntar på aftonens stund, när stormarna längta till hvila.
Snart nog ångrar han allt det hårda, han sagt i sin vrede,
Om ett förtörnande svar ej ligger och retar hans sinne,
Och han önskar ej mer än att godhet gälda med godhet.
Så blir lugnet befäst, och sämjan växer, och qvinnan
Tryggar sig glad vid den starkares arm och beskyddas af honom;
Sjelf han äger sin fröjd i henne och ger för den kära
Lif, om det gäller, och gods; som den tandbeväpnade hunden
Stannar mot vargen med mod för hjorden och trampar och trampar,
Färdig att kämpa för den, och föraktande hotet af döden.
Men hvad förnämligast gör en menniskas lycka i verlden,
Binder makar i frid och förliker och tröstar och gläder,
Är gudsfruktan, som aldrig är mätt af det goda och rätta.
Denna förvaren båda och lefven och rörens i den blott.
Den gudfruktiges ro är som furan, vuxen på heden,
Tryggad och fast, ej böjer en storm den väldiga stammen;
Samlas ock många att hugga den ned med förenade krafter,

Går det ej lätt, manhaftiga slag, väl öfvade armar,
Långt dagsverke behöfs dertill och yxor af godt stål."
Så förmanande slöt Zacharias, värden på Hjerpvik.

Genast var det att se, hur de öfrigas tigande läppar
Öppnades hastigt till lof och beröm för det ljudande talet.
Men så hviskade mången sin granne förtroligt i örat:
"O, att han drucke som nu, Zacharias, från morgon till afton;
Gerna trakterade den, som klok förnöjes af klokhet."
Medan det hviskades så, och en hvar förnöjdes af talet,
Gick Zacharias tillbaka och tog välvördig sin plats in
Högst vid bordet, der bänk med bänk i vinkel förenas.
Ej förglömde han der att tömma sitt stop för de sinas
Stadiga lycka och väl, ej heller att röra sin tunga
Ömsom i egna förståndiga värf och ömsom i andras,
Såsom han mycket sett och mycket bepröfvat i verlden.

Men på den ärlige Aron, som lagt fiolen på bänken,
Medan han sorglös satt och torkade svetten ur pannan,
Höll välaktade herr kommissarien sitt öga beständigt.
Honom värderade så den förståndige herrn, att han hellre
Låtit omsider sin yppersta dräng borttåga till andra,
Än han den åldrige släppt ur sin gård. En fradgande stäfva
Tog han i handen till slut och bjöd den gamle och sade:
"Aron, min vän, drick öl och förfriska dig, som du förtjent har
Genom din polska, som ljöd som ett nordanväder i furan,

Se'n må du kasta din tiggarestaf på den blossande brasan.
Här må du lefva, min vän, på din ålderdom lugn och betryggad,
Beten meta åt mig, då jag fiskar med krokar om sommarn,
Jaga från åkern svinen och höns och tuppar ur trädgåln.
Slikt må om sommaren bli din befattning, den hårdare vintern
Må du förnöta i stugan och sitta med pipan i munnen,
Bindande ryssjor och nät och lappande hålen på noten."

Stäfvan emottog rörd den förståndige Aron, sitt anlet
Lyfte han högt, att den svällande tårn knappt kunde ur ögat
Rulla, men glad i sin själ genmälte han: "prisa och tacka
Vill jag min Gud, som mig förde till er, välaktade herre!
Mycket jag pröfvat, det värsta af allt för den grånade gubben
Var dock att vandra omkring som det irrande molnet i luften,
Utan att känna ett rum för den efterlängtade hvilan.
Ofta med ängslan såg jag på färder från socken till socken
Från landsvägen emot kyrkgårdarne. 'Aron,' jag tänkte,
Äfven den uslaste här i den by, du tågar igenom,
Har dock sin tröst och sin borg der inom den hägnande muren;
Du, hvar dig unnas en gång att hvila ditt tröttade hufvud,

Vet ej, och främling blir du i dödens gård som i lifvets.'
Så jag tänkte, värderade herre, och skyndade framåt.
Nu må jag prisa mig säll, ty jag äger ett hem, då jag lefver,
Äger ett hem, då jag dör, der en vän och en annan kanhända
Stannar och säger: 'se här göms Aron den gamle från herrgåln.
Träsket ljuder ej mer af hans morgonsånger, hans giga
Klingar i stugan ej mer; men den åldrige sofve i frid här.'"
Sade, och gret af glädje och tömde det fradgande ölet.

Så samtalade dessa och lyssnande bidde de andra.
Sedan skötte man åter med glädje den stojande danssens
Muntra bestyr, och den fattige var som den rike vid godt mod;
Ty man saknade ej fioler och skrällande gigor,
Polskor, minetter, förplägning och ord i den rymliga stugan,
Medan man firade der till gryende morgon i samdrägt
Männernas lyckade jagt och de älskandes raska förlofning.

HANNA.

Utgifven första gången år 1836.

Till den första kärleken.

En gång min första kärlek frågte jag:
Min lefnads stjerna, säg, hur tändes du,
Och hvadan äger du ditt milda ljus?
  Då sade stjernan: har du sett nå'n gång,
  Hur lätt en flyktig sky kan skymma mig?
Jag sade: än med mörker, än med ljus
Ett moln gått opp och dolt dig för min syn,
Dock brann du lika klar, se'n det försvann.
  Och stjernan sade åter: har du sett,
  Hur lätt en jordisk dag fördunklar mig?
Jag sade: mången jordisk sol jag såg
Gå opp i glans och öfverstråla dig,
Dock gick den ständigt ned, men aldrig du.
  Då sade stjernan: tror du på mitt ljus,
  Och vill du tända lifvets hopp dervid?
Jag sade: bortom molnet låg din blick,
Och bortom dagens bländsken brann du klar,
Och bortom grafven skall du lysa än.

Då sade stjernan: vet du, hvad jag är?
En suck jag är ifrån din egen barm,
Som sökt med fridens hopp en högre verld;
En blixt jag är utaf ditt eget lif,
Som flög i strålar till sitt hemland opp;
Ett solljus är jag af din egen själ,
Och i min milda låga lefver du.

Första sången.

Liksom den bäck, der rann,
För den, som rinner här,
Vi voro för hvarann,
Så länge du var der.

Glad midsommarens qväll re'n nalkades. Solen i vester
Strålade klar och kastade ljus på den landtliga prestgåln,
Der uråldrig den låg vid den speglande viken af insjön.
Men i sin kammare satt vid fönstret den vördige pastorn,
Rökte sin pipa och blickade ut mot vägen i längtan,
Stundom med handen fläktande bort den skockande röken.
Glad han i afton väntade hem från Åbo sin enda
Älskade son, ett år, om ej mer, re'n saknad i hemmet.
"Går din examen väl och du kommer med hedrande vitsord,
Bjud då gerna en fattig kamrat till sällskap för sommarn,

Ty här vandrar du ung bland gamla och ledsnar väl annars."
Så han skrifvit, och nu han satt vid sin pipa förnöjsam,
Väntande båda, förnämligast dock den älskade sonen.

Men mellertid vid väfven, i hushållskammaren uppställd,
Satt hans dotter ännu, den sjuttonåriga Hanna.
Frisk satt flickan och röd som ett smultron, vuxet i skuggan,
Fri i sin lediga drägt att sköta det ljufva bestyret.
Barmen i snören ej spänd, med ett maskfritt hjerta inunder,
Vidgades fullt och lyftes af andedrägten i vågor,
När med sin blottade arm hon slängde den rörliga spolen.
Men som en spegel klart var ögat och lyste af glädje.

Länge hon väfvit ännu, om helgens timme ej ingått,
Glad att skåda en rand allt efter en annan sig fylla;
Men då hon ljudet förnam af det klingande uret i kammarn,
Hörde hon opp att trampa sin väf, nedlade i korgen
Rullar och garn och strök ur pannan den svettiga locken.
Sedan beságg hon sitt verk, af belåtenhet lockad att småle,
Fattade saxen ibland och jemnade trådar som brustit,
Tigande, men i sitt sinne likväl hon talade detta:
"Visst en sötare väf ej funnits än denna; hur vackert

Randar ej blått och rödt och en tråd af det gula i kanten!
Hade jag re'n en klädning deraf att bära i morgon!
Visst, då jag bär en sådan och kommer ur kyrkan en söndag,
Litet ifrån bondflickorna skild, och stannar på trappan,
Röd af värmen och grann och nättare mycket än alla,
Sneglar en hvar på mig och afundsjukas i tysthet.
Men då den aktade herrn, den rike befallningsman, kommer,
Spotsk och förnäm, och alla med vördnad vika för honom,
Måste han stanna och kyssa min hand, så gammal han än är."

Så hon tänkte och log och gladdes i hjertat och uppsteg,
Öppnade än ett fönster och njöt, lätt flämtande, svalkan,
Medan syrenernas doft, med trädgårdshäggarnas blandad,
Strömmade in och fyllde det genomfläktade rummet.

Men i det samma syntes i dörrn den gamla Susanna,
Hvilken i många vexlande år, sorgfällig och trogen,
Släpat för gården och trätt med försumliga pigor beständigt.
Denna nu kom andtruten och talade genast och sade:
"Skynda, mamsell, fäst kam i ert hår, knyt klädningen bättre,
Tag guldringar på fingren och sidenschalett på er hals snart,

Ty nu gäller det mycket, och nu är lyckan i gården.
Se, då i köket jag står och tittar som hastigast utåt,
Kommer befallningsman hit helt ny; ny blänkte hans kärra,
Ny var hästen, ej skådad förut, och flög som en stormvind,
Ny var äfven hans drägt och undransvärdig i fägring.
Men då jag skyndade ut och kom nyfiken på trappan,
Såg jag den aktade herrn, hur han helsade alla på gården,
Gammal och ung, och hans öga var mildt att skåda som solsken.
Häpnad fyllde min själ, och jag neg, då han nalkades trappan,
Djupt, att det bräckliga knä't knappt mäktade resa sig åter;
Så af vördnad jag neg och ärnade digna på stället.
Men nu gick han ej tyst som förut och förmäten förbi mig,
Utan han såg helt vänligt och talade: 'gamla Susanna,'
Sade han, 'nu är det tid att du spänner ditt öga och vakar,
Ty snart kommer jag hit och förpantar det bästa i gården.'
Så han sade och log, och en mening låg i hans löje.
Hvad kan detta betyda? Ett ord, fast tala jag velat,
Fann jag ej då. Ett band låg öfver min tunga, och tårar
Trängde i ögonen fram, då jag hörde den mäktige herren
Skämta som andra och ej förakta den ringare mera.

Lätt dock gissar jag nu, hvad han mente: att allt han
förnyat,
Kärra och drägt, betyder helt visst, att han ärnar
förändra
Lefnad också och ej mer föråldras allena och ogift;
Men att han kom nedlåten och helsade alla på gården,
Dermed sade han: så skall jag komma som känd i en
framtid;
Åter att mildt han log och lofte förpanta det bästa,
Tydde på er, som den ärade vill bortföra som maka.”

Hjertligt skrattade åter den sjuttonåriga flickan,
När hon betänkte den åldrigas ord, hur förunderligt
vore,
Om hon den runda, vördiga herrns värderade maka
Blef, och som fru fick gå allvarlig och sitta i soffor.
Men då hon skrattat en stund och fäst sin fläta med
kammen,
Tog hon spegeln i handen och vände sitt lockiga huf-
vud,
Full af behag, och såg sig med fröjd och talte tillika:
”Gamla Susanna, tycker ni! Skulle han välja en sådan,
Ser ni ej lätt, hur ung och hur oförståndig jag synes?
Fy, jag är sjelf snart rädd för mitt öfverdådiga öga.
Skulle han välja en sådan, då re'n i närmaste socknar
Mången han funne äldre än jag, långt klokare flickor,
Sediga, icke som jag förgjorda att skratta beständigt?
Skall han ej minnas ännu, hur jag förr, då han kom
i min barndom,
Rymde försagd och skrek, då man ville förmå mig att
helsa,

Tills han omsider förstod att med guldurnyckeln och klockan
Snärja mitt öga och locka mig, tokiga fjolla, i famnen.
Dock, hvad tänka vi på, hur skulle han, femtioårig,
Söka sig brud, då som ung han älskat att lefva allena?"

Leende talte hon så och prydde sig, glad i sin fägring,
Tog guldringar på fingren och tillknöt klädningen bättre,
Men i det samma öppnades dörrn, och den vördige pastorn
Blickade in och nämnde vid namn sin dotter och sade:
"Hanna, min dotter, kom, se'n du lagat din klädsel i ordning,
In i min kammare snart, att höra ett ord om din framtid."

Sagdt, och han tillslöt dörren och gick. Men förvåning hans dotters
Hjerta betog, och af aningar fylldes det lekande sinnet.
Spegeln glömde hon straxt och nöjet att tänka på kindens
Rosiga hy och sitt mörknade hår och sin blick och sin ungdom;
Allt förglömde hon genast och sprang till den åldrigas sida,
Färdig att söka sig skygd; men hon talade häpen och sade:
"Råd mig, gamla Susanna, och säg, hvad måste jag göra?
Måste jag stå för den ärade herrn och begäras af honom,

Spricker min kind af blod, och mitt hjerta hoppar ur barmen;
Så förskräckeligt trodde jag ej det vara att giftas."

"Hå hå", svarade leende slugt den gamla Susanna,
"Nu är det annat, mamsell, än att frukta och vara förlägen.
Se, snart ändras dock allt. När vigseln varit, befaller
Mannen, och hustrun lyder och räds att ej vara till nöjes;
Åter förut är det hon, som har att säga det mesta.
Mins jag dock sjelf, hur jag förr, då han kom den samme, som sedan
Blef mig en trogen man, tills döden skilde oss åter, —
Hur jag befallte och viste mig spotsk och värd att begäras,
Tills han förde mig hem, då jag åter lydde med glädje;
Derför gå som en drottning, och när ni kommer i kammarn,
Akta knappt värdt att kasta en blick på den ärade herren,
Innan han bugat sig djupt och ödmjukt bedt om er ynnest.
Men då han talat och sagt, hvad hans hjerta bjuder att säga,
Blickar ni opp med tvekan och syns likgiltig och fordrar
Tid att besinna er först och går högmodig tillbaka.
Så skall han lemnas qvar att betänka sin ålder och väga
Mellan fruktan och hopp och lära sig akta er mera,
Lära med spaknadt mod, att ni ej är färdig att genast

Springa en gammal i famnen, så rik och mäktig han än är.
Men allt medan den ärade herrn, nedslagen och modfälld,
Väntar och tänker, att ni kanhända föraktar hans anbud,
Sitter ni här och har alls icke i sinnet ett afslag;
Skådar fastmer med glädje emot er kommande lycka,
Hur i ett hus, der allt som ett himmelrike är ordnadt,
Ni som värdinna skall rå och, fast ung, bli lika i värde
Hållen och lika förnäm som er ädle bedagade herre."

Så hon sade. Men rädd gick flickan och öppnade dörren,
Kom i den svala farstun och stannade, dragande anden
Länge och sökande tyst att kufva det klappande hjertat.
Men då hon druckit sig mätt af aftonkylan, och kinden
Mildare brann, och barmen sin våg re'n saktare häfde,
Rörde hon nyckeln lätt och i fadrens kammare trädde.

Rodnande syntes hon der, i sin blyghet ljuf till förundran;
Lik en strimma af sjön, som, af morgonstrålar begjuten,
Smyger sig in och rodnar emellan skuggiga lundar,
Sågs i sin fägring hon nu emellan de gamla i kammarn.
Men af förtjusning greps den rike befallningsmans hjerta,
Sinnet af värme mjuknade opp, och kärlekens sötma
Blandades mild som honing i bloden och smekte hans ådror.
Pipan ställde han straxt med belefvenhet undan och framsteg,

Prydlig i later och gång, och helsade flickan med handkyss.
Ordrik var han dock icke, den aktade herrn, till en början,
Utan han plirade ömt och myste med munnen allenast.
Men i sin länstol talade så den vördige pastorn:
"Hanna, min dotter, mycket du än ej skådat i verlden,
Väl du dock vet, att en menniska föds att försvinna på jorden,
Likasom röken skockar sig här och stiger ur pipan,
Synlig en stund, och lätt af en fläkt förskingras en annan.
Men för den vise, mitt barn, är sådant en varning att akta
Tiden och se till sitt hus och vara beredd, då man kallas.
Derför har jag också rätt ofta i stojet af dagen,
Ofta i nattens lugn på din framtid tänkt och med oro
Fruktat att nödgas lemna dig här allena och värnlös.
Nu är bekymret förbi, om du fyller min önskan och räcker
Honom din hand, den aktade herrn, som står vid din sida.
Väl är lidelsens tid förbi för den ädle, men helsan
Dröjer ännu, och kraften är qvar att råda och handla,
Så syns ingen, som tyngs af ålderdom och af krämpor.
Tänker du åter, hur rikt och hur öfverflödigt han äger
Allt i sitt hus, hur aktad han är af alla och ärad,
Finner du lätt, att ej mången som han kan skänka en flicka
Lyckliga dar, och du lär att skatta det goda, han bjuder.

Pröfva dig då och beslut, om du vill som maka den ädle
Följa och gläda hans lif och dela hans håfvor tillika."

Rodnande djupt åhörde den sjuttonåriga flickan
Talet och blickade ned och kunde ej svara af häpnad.
Men den förståndige herrn, den rike befallningsman, gladdes,
Full af förhoppning, och log och gnuggade händren och sade:
"Hade jag färdigt re'n det nyss upptimrade huset,
Kunde jag skryta kanske och säga, att ingen i nejden
Fört till en sådan boning en ung och blomstrande maka,
Så stolt höjer det sig, två våningar högt, på sin kulle.
Men inredningen räcker evinnerligt länge, förgäfves
Har jag arbetare legt som myror och skyndat och skyndat;
Fönstren komma ej in, och kakelugnarne fela.
Men i det gamla huset är allt uppfejadt och lagadt,
Rummen drifna på nytt, allt under mitt öga, tapeter —
Knappast äger jag mod att säga, hur dyra de blefvo —
Satta i saln, förmaket och äfven i kammarn der inom,
Så att man der kan möta också en vinter, då kölden
Jagar oss in, och vi älska det trefliga tjället och brasan.
Kom derför till min fröjd och dela min lycka tillika,
Kom re'n snart mot hösten, då allt är yppigt i trädgåln,
Rosorna blomma ännu och krusbärsbuskarna gulna;

Kanske mognar ett äpple också, om sommarn är vacker.”
Så han talade glad och gnuggade händren och fortfor:
”Frukta mig ej, fast äldre jag är och tar mig en bister
Min, då det fordras ibland, som kanhända ni sett mig vid kyrkan
Lyfta förtörnad min käpp och skrika åt bönderna stundom;
Annat akta ej dessa och lyda ej, utan att klappas.
Sådan är jag dock ej mot alla, så farlig på långt när
Icke, och er, er ville, min själ, jag bära på händren.
Fira er skulle jag, bygga för er, plantera och laga
Allt, som ni funne det bäst, och penningen skulle ej sparas.
Ve, att ej sommartiden också köpmänner besöka
Landet och hemta oss kram! Jag säger, en klädning af siden
Såge ni re'n i er hand, om den kunnat vägas med guld opp.”

Mera talade ej till sitt pris den aktade herren,
Utan han teg och gladdes af hopp, frikostigt i tanken
Hvälfvande mycket ändå, som han ville förära sin fästmö,
Löst och fast; njugg var han ej nu den gamle i glädjen.

Men på sin dotter blickade mildt den vördige pastorn,
Rökte och log och talade snart halft bryende detta:
”Gå, min dotter, för dig må det skicka sig bäst att ej genast

Svara, som hade du tänkt på en friare redan på förhand;
Men för den aktade herrn går snart en dag och en annan,
Medan han väntar på svar och du öfverlägger och lugnas."
Så han sade och log. Men lättare klappade dottrens
Hjerta, och glad i sin hog begaf hon sig åter ur kammarn,
Svalan den glädtiga lik, som kommen af våda i rummen
Bäfvat en stund och finner den öppnade dörren och flyktar.

Sådan lemnade nu den befriade flickan de båda
Gamle, att hvar på sin plats, med en lättrökt pipa i munnen,
Orda om jordens ans och göra till byggnader utkast;
Sjelf hon i farstun trädde och gick ur farstun på trappan,
Spanande efter en vän, att yppa sitt hjerta och rådslå.
Just den, hon sökte och önskade se, den förtrogna Johanna,
Fostrad som dotter mer än som tjenarinna i huset,
Såg hon och bjöd med en vink af den lyftade handen att nalkas.
Denna förstod det och slöt att pryda den lutande stugans
Trappa med blommor och löf och kom rödbrusig och svettig.

Ingen märkte de båda, och tysta de smögo sig undan,

Först i salen och dän i den ensliga kammarn der inom;
Men der talte bekymrad den sjuttonåriga flickan:
"Lyssna, Johanna, om någon du hör, om någon i salen
Smugit sig re'n, gå tyst och titta i fönstret, att ingen
Står bland syrenerna gömd der ute och spetsar sitt öra!
Vet du en underlig sak, en förunderlig — skratta blott icke —
Vet du, så barnslig jag är, begärs jag dock re'n af en fästman."

"Fästman!" ropte förskräckt den vackra Johanna och fällde
Händerna ned, "helt visst har den stolte befallningsman friat?
Väl anstod det den åldrige herrn att söka en sämre
Flicka än ni, en mera beqväm att dagar och nätter
Värma hans svalnade famn och smittas af ålderns förvissning.
Akta er, låt hans skatter och guld ej fängsla ert hjerta,
Akta er, saknad och harm är den femtioåriges hemgift.
Hvad, om den gamles teg är större än andras, hans boning
Högre sitt tak, på våningar höjdt, mot himmelen sträcker,
Borta är lyckan ändå: för trefnaden gulnar ej axet,
Kärleken sitter ej mild i den målade salen och glädes,
Sorgen sitter der blott, och förtreter i kamrarna dväljas.

Se, der blomstrar i prakt den åldriga häggen vid fönstret,
Rik, att ett träd ej finnes med den jemförligt i trädgåln;
Såg jag dock nyss, då jag kom, att under de yfviga bladen
Krälade mask; knappt hade jag mod att bryta en blomma.
Så i den gamles gård, om ock stor den lyser och praktfull,
Gömmer sig ledsnaden skygg för dagen, och krämpor och olust
Fästa sig under håfvornas glans och smitta det goda;
Derför vänta ännu, tills en yngre med varmare hjerta
Bjuder er ringare skatter kanske, men gladare dagar."

Henne med undran svarade då den vänliga Hanna:
"Har du väl mer ditt förstånd, och tänker du på, hvad du talar,
Toka, som tror, att man ej kan följa en gammal med kärlek,
Vårda hans hus och njuta med fröjd det goda han äger?
Dock, ej gammal en gång du skulle den ärade kalla,
Hade du sett, hur lätt han emot mig trädde, hur munnen
Log, då han nalkades, ömt, och ögat strålade vänligt;
Så syns ingen, som tyngs af ålderdom och af krämpor.
Tänker du åter, hur rikt och hur öfverflödigt han äger
Allt i sitt hus, hur aktad han är af alla och ärad,
Finner du snart, att ej mången, som han, kan skänka en flicka

Lyckliga dar, och du lär att skatta det goda, han
bjuder.
Re'n då jag föreställer mig nu den ädle allena,
Ser, hur fattig han är i sin rikedom, utan en vänlig
Hand, som det tunga lättar och ger det lätta sin ljufhet,
Veknar jag nästan och blir allvarlig och ville för
mindre
Håfvor än hans gå glad att hugna den åldriges dagar.
Sådant är kärlek, toka, och sådant kallas att älska.
Nämn mig då mer ej unga! En ung, hur kunde han
väcka
Mera än kärlek också, om han kom, som den åldrige
kommit,
Rik och förnäm, och lockade mig att dela sin lycka?"

"Hå hå", suckade nu den vackra Johanna, "förgäfves
Skattas ej guldet högt, då det allt kan jemna i verl-
den,
Göra den åldrige ung och en ung förlika med åldern.
Låt då gerna de ord, jag talte, försvinna med vinden,
Såsom de kommo med den, och blif för den gamle en
trogen
Maka och gör hans glädje och gläds af hans skatter
tillbaka;
Akta blott, skåda ej se'n, hvad ni än ej skådat, en
yngling,
Er jemlike till år och med er jemnlottad i vilkor,
Se ej ens i en dröm en sådan, att icke hans öga
Faller i ert, och en blick, som ej mer förjagas och
glömmes,
Blir som en törntagg qvar i ert sakta plågade hjerta."
Så hon sade och teg, i sitt älskande sinne bedröfvad.

Men då gick hon till fönstret, den sjuttonåriga flickan,
Höjde sitt hufvud och såg vidt öfver den strålande nejden,
Såg dess lunder och berg, dess speglande sjöar i solens
Mildrade glans, långt, långt blott ställen bekanta och ljufva,
Såg och rördes till tårar af fröjd och talte och sade:
"Finnes på jorden en nejd att förliknas med den, der man föddes,
Der man sin barndoms dar har plockat som blommor af tiden,
Räknade ej, blott ljufva och snart förvissnade åter.
Ser jag mot träsket, ser jag blott sund och fjärdar, som ofta
Vaggat vår båt, då vi rott som änder från holme till holme,
Ser jag mot lunderna, der har jag tusende gånger i skuggan
Sutit med sömmen i famnen och tänkt. — Nu säg, hvad jag tänkt då!
Allt är förtroligt och kärt, hvar planta, bekant som en syster,
Skjuter om våren opp, der hon väntas, och flyttande foglar
Komma, de samma som förr, tillbaka och bygga och sjunga.
Skulle jag byta detta mot guld och akta en lycka
Högre, än lyckan att här få lefva med egna beständigt?
Se, nu känner jag kärlekens makt, hur en friare älskas:

Mera jag älskar min fader ändå och blomstren på hemmets
Ängar och skogarna der och den solbestrålade fjärden.
Derför måste väl nu den ädle begära en annan,
Söka en flicka, som ej qvarlemnar så mycket i hemmet
Älskadt och ljuft och bättre förstår värdera hans håfvor;
Sådana flickor som jag, som nödgades offra så mycket,
Menar jag, gifta sig ej med vilja, om icke de tvingas."

Så hon sade och hann ej mera än fatta beslutet,
Hann ej ängslas ännu och besinna sig, huru hon skulle
Yppa det se'n och våga bedröfva den ärade herren;
Ty i det samma rullade fram på den banade vägen,
Skymd i en hvirfvel af dam, en kärra, och vänligt i farten
Lyfte de resande hatten och helsade flickan i fönstret.
Denna i blinken kände igen sin väntade broder,
Klappade händren gladt tillsamman och, glömmande oron,
Skyndade ut att se och möta de komna på gården.

Andra sången.

O, andra nejders son,
Hvi flög du dädan, säg?
O, fogel långt ifrån,
Hvem styrde hit din väg?

Re'n man helsat hvarann och med återseendets glädje
Vexlat förtroliga ord, och re'n hos den gamle i kammarn
Satt hans älskade son med en vän, ditbjuden för sommarn.
Långt var åter på väg den rike befallningsman kommen,
Hvilken för många bestyr och förargliga rester i socknen
Knappt hann bygga med ord en prunkande våning och hvälfva
Taket och sätta fönsterna in, då han nödgades resa.

Men på den främmande ynglingen höll den gamle sitt öga
Ständigt och hörde ej opp att betrakta den strålande blickens
Glans och hans lockiga hår och hans oförmörkade panna,
Innan han såg hans kind af förlägenhet rodna och ögat

Sänka sig blygt. Då log den vördige vänligt och sade:
"Akta det icke, min vän, och förlåt, att mitt öga beständigt
Hvilar på er, ej plägar jag så bespeja en främling;
Men i ert anlet ser jag en bild, som är dyr för mitt hjerta,
Ser af en ädel man, af den äldste jag ägde bland vänner,
Liksom den varmaste äfven, de oförgätliga dragen.
Se, då som gosse jag kom till skolan, kom han till skolan
Barnslig likasom jag, och vi sattes i bredd med hvarandra.
Knä vid knä der suto vi se'n och delte gemensamt
Lexornas börda och lekarnes fröjd och berömmet och agan.
Men då med sommarns sprickande löf och med drifvan om julen
Friheten kom och vi foro enhvar till det saknade hemmet,
Var det i glädjen en sorg att lemna hvarandra och skiljas;
Åter när skolan kallade oss, och ömma föräldrars
Armar och syskonens krets vi lemnat med tårade ögon,
Var det i sorgen en glädje att vänta hvarandra och mötas.
Så i de lyckliga år, när lynne förenas med lynne,
Lätt som en telning viras omkring en annan och växer,
Växte vi opp tillsamman, och en var viljan i båda.
En var viljan ännu, då vi vetenskapernas förgård
Bytte mot helgedomen en gång och sökte af ljusets
Heliga skatter en lott att äga och sprida i verlden.

Täflande följdes vi åt, och det samma, som gladde den ena,
Gladde den andra också att veta och känna och lära.
Men då med lagerns krans på vår panna vi stodo omsider,
Lika i mognad ännu, och från ynglingens slutande bana
Sågo mot kommande år och mot värf, som väntade mannen,
Ägde ej jag ett minne, som han ej ägde tillika,
Ägde ej han ett hopp, som för mig ej varit det samma. —
O, då vi skildes se'n — som han sjunger, den älsklige skalden —
For han för evigt dit, jag hit. Bekymren i lifvet
Kommo med pligter och år och fäste på kärleken bojor.
Långt på en enslig ö, der vår kust nedskjuter i söder,
Lefde den ädle och dog, som lärare älskad och vördad;
Jag vid en bortglömd vik af en insjö fjerran i norden
Grånat, och länder skilt och tider förvandladt oss båda.
Icke dess mindre ännu, då jag ser hans blick i ert öga,
Ser hans färg på er kind, hans bild och hans själ i ert anlet,
Glömmer jag år, som förgått, och skiften, som varit emellan,
Glömmer jag ålderdomen, som nu mig tynger, och lifvets
Sorger och döden, som lagt sin hand på den saknade redan,
Allt jag glömmer och tycker mig än till hans sida förflyttad,

Ung och med spelande hog och med svällande hjerta
som fordom."
Så han sade och såg på den främmande ynglingen
ständigt.

Denne med undran tvekade så i sitt sinne och tänkte:
"Månne den åldrige nyss ej hörde mitt namn, då det
nämndes,
Döf i sin glädje för mig som främmande, eller kanhända
Var det en annan vän, som han skattade mer än min
fader?"
Så han tänkte och vände sitt ord till den gamle och
sade:
"Hade jag nyss fått stå vid ert knä, högvördige pastor,
Smekt af er vänliga hand och lutande lätt på er skuldra,
Hade jag trott mig höra min far, den saknade, tala.
Sådan satt han också och talte om flyktade dagar,
Talte med tårar ännu om en vän, som delat hans
barndoms,
Delat hans ungdoms glädje och sorg, omistlig i båda.
Än, då med brutna krafter han låg, och min mor vid
hans dödsbädd
Gret, och jag fattat hans hand, den äldste i syskonens
skara,
Talte med svikande stämma han så: 'en fins, för mitt
hjerta
Dyr som din moder och du och de små, jag lemnar
omkring er.
Kommer du en gång barn som en fogelunge ur nästet
Ensam och värnlös ut i den ogästvänliga verlden,
Länka din bana hän till den ädle och bringa min helsning.

Varmare skall i hans tjäll du än annorstädes emottas,
Höra ett välkomstord, som menas och säges ej endast,
Finna ett öga, som gläds att betrakta dig, gläds, att ditt anlet
Visar ett drag, ej sedt och ej glömdt se'n gladare tider.'
Så han sade och nämnde ert namn, högvördige pastor!"

Knappast hade till slut den främmande ynglingen talat,
När med en strålande tår i sitt öga den gamle från stolen
Reste sig opp: "o son af den älskade", sade han stilla,
"Bild af en bild, som ständigt jag bar i mitt saknande hjerta,
Kom, att i dig jag må famna ännu den ädle, som bortgått.
Ej som en främling här hos främmande, ej som en gästvän,
Bjuden för sommaren blott, må du lefva och röras ibland oss;
Kär som en skänk af himlen, en son, är du kommen, och tacksam
Tar jag dig nu och i dig min ålders glädje emotser."

Så han sade; och opp gick dörren, och glad i sin omsorg
Trädde hans dotter in, med en glänsande bricka på armen.
Koppar bar hon och fat och en kanna. Det ångande teet
Spridde sin doft, då hon skred med sin lindriga börda till bordet,
Der i sin faders famn hon ännu såg främlingen sluten.

Varsam, full af förundran och rädd att störa den gamle,
Började flickan ställa en kopp vid den andra i ordning;
Men till sin dotter talade då den vördige pastorn:
"Lemna bestyret, mitt barn, för en stund och kom att en systers
Kyss åt den yngling gė, som så främmande varit dig hittills.
Se, för en framtid är han din bror, en son af din faders
Ädlaste vän, och för honom är du en älskande syster."

Sagdt; och en ljuf, lätt flammande sky, halfmulen af oro,
Spreds vid den åldriges ord på den sjuttonårigas anlet.
Tvekande stod hon, dröjde och teg, men mildt i sin bäfvan
Föll med en stjernas skyggande blick på den främmande ögat.
Denne ur fadrens famn sig skilde och nalkades flickan,
Fattade sakta dess hand och rörde dess glödande läppar
Lätt som en sommarvind med en kyss, ej mött och ej undflydd.

Icke ett ord blef taladt. Med ömt, halft tvekande saktmod
Drog hon sin hand ur ynglingens hand, den blomstrande flickan,
Ordnade kopparna snart och den doftande drycken omkringbar.
Men då sitt lätta bestyr som värdinna hon slutat och uppfyllt,

Tog hon sin bricka på armen igen och lemnade rummet.

Ingen i farstun hon fann och i hushållskammaren ingen,
Ensam kom hon och satte sig tyst på sitt bräde vid väfven,
Lutande armen på den och mot armen sin lockiga panna.
Känslor, ej kända förut, som vaknade andar i hjertat
Närde hon stilla och log och tårades, sjelf som en gåta,
Sjelf som en gycklande dröm för sin ljuft förvirrade tanke.
"Hvarför", tänkte hon, "dröjer jag här, som jag vore förtrollad,
Har jag ej mycket ännu att bestyra? Syrener och häggar
Bjuda mig blommor och löf, och likväl oprydd för de komna
Står vindskammarn ännu. Visst måste den främmande tjusas
Af mossväggarne der, med mörknade taflor behängda;
Ser han då ut, som vore han van att mötas af sådant?
Kunde jag komma mig opp och företaga mig något,
Skulle jag lättare bli och den oförklarliga oron
Lemna min själ. Hvad tåras jag för, hvad suckar jag öfver? —
Dock om jag dröjer en stund vid allvarsammare tankar,
Är det för mycket kanske, och har jag ej nog att besinna?
Sommarn kommer och flyr, snart nalkas oss hösten, och ensam
Sitter vid väfven jag då och kastar min spole och ryser,

När stormilarne slå med stelnade skurar mot rutan.
Tom är gården och tyst. Min bror är borta och borta
Äfven den andra, min far vid en bok i sin kammare slumrat;
Allt är ödsligt och hemskt, som i grafvar går man i rummen.
Nå'n gång hör jag kanske, då det qvällas, en bjellra vid trappan,
Skyndar med ljusen, väntar och ser, och befallningsman kommer
Mulen och pratar en stund och berömmer sin boning och reser.
Är då så ljuft allt detta, och borde jag annat än gråta,
Borde jag annat än gråta också för sommarn? En okänd
Väntas och visar sig knappt, förr'n redan han är som en broder,
Kysser mig, fattar min hand och ser med sitt strålande öga
Djupt i mitt hjerta, som finge jag ej förborga det minsta.
Hvad blir sådant till slut, om det räcker en månad och mera?"
Så hon tänkte, i ord ej mycket, det mesta, en blomdoft
Liknande, flög med suckarna bort och kunde ej fångas.

Men med en korg på sin arm, till bräddarna fylld med konvaljer,
Friska och plockade nyss vid den sorlande bäcken i hagen,
Kom i det samma ur stugan igen den vackra Johanna.

Farstun ville hon än långt grannare pryda med löfverk,
Sätta buketter i glas för rummen och kammarn på vinden
Fylla med blomster-ångor, att ljuft för de komna den första
Natten skulle förgå, och drömmarna gladare nalkas.
Först dock på hushållskammarn en blick af vana hon fäste,
Öppnade dörren och tittade in och sin unga värdinna
Såg, då, med kinderna flammande än och ögat i tårar,
Opp från väfven hon steg och försökte att härma ett löje.

Genast glömde sitt värf den tjenande tärnan och ställde
Korgen med blommorna ned bland svalkande fläktar i skuggan;
Sjelf med förundran nalkades hon den skyggande flickan.
"Hvarför", sade hon, "ser jag en tår i ert mulnade öga,
Hvilka bekymmer plåga er nu, när glädjen hos alla
Vaknar, och ingen fins, som ej skämtar och sjunger och fröjdas?"
Så hon sade och såg på den sjuttonåriga flickan,
Leende gladt, som om re'n hon visste det väntade svaret.

Denna dock älskade nu alls icke att frågas och röjas,
Utan hon vände sig bort förtretad och talte och sade:
"Ständigt låtsar du se långt mera än andra, Johanna,
Tycker dig öppna och sluta igen mitt fattiga hjerta,
Liksom din sockergryns- eller synåls-dosa det vore.

Akta, att ej omsider en udd dig pickar i fingret!
Hvilka bekymmer plåga mig? Måste det vara bekymmer,
Kan då ej annat plåga än de? Försök att en timme
Sitta som jag härinne i qvalmen af häggarnas dofter,
Se, om ditt hufvud ej tynges till slut och ögonen rodna!"
Sade och svängde sig spotskt mot fönstret, att andas i frihet
Aftonens luft och skingra sin lätta förtrytelse åter.

Men till dess sida trädde likväl den vackra Johanna,
Tigande, icke med ord hon ville försöka en ursäkt,
Ville blott vänta en gladare blick, att gladare sedan
Lemna sin unga värdinna och gå till de glömda bestyren.

Länge förmådde ej heller den sjuttonåriga flickan
Blicka på nejderna blott kallsinnigt och visa sig mulen,
Utan hon ångrade snart i sitt sinne det hårda, hon talat.
Harmen i ömhet löste sig opp, en tår, som i ögat
Fyllde sig långsamt, doldes ej mer, och sakta mot tärnans
Skuldra hon lutade ned sitt lockiga hufvud och talte:
"Visst långt mindre, än sjelf du förmodar det, goda Johanna,
Känner du mig och förstår, hvad mitt innersta tänker och drömmer.
Nyss, då den gamle begärde min hand och mitt hjerta af ömhet
Fylldes och gerna hans ensliga lif jag förljufvat och tröstat,

Mente du, stolt i din tro, att man ej kan älska en gammal.
Nu då en gäst har kommit från vidt aflägsnade länder,
Okänd mer än en sky, hit drifven af vindarne, okänd,
Talar du straxt om bekymmer och tror, att jag tåras af kärlek.
Se, jag vill säga dig allt och ej dölja mig, spana blott icke
Sjelf i mitt innersta du, att jag ej blir sluten af skygghet.
Märkte du nyss, då han kom, den främmande, var han förlägen,
Syntes han mulen och tvär, som man blir då man växer vid boken?
Nej, med sin spensliga rock kring lifvet och hatten i handen
Sprang han från kärran och lyste af fröjd, då han gjorde sin helsning.
Se'n — och jag finner det sjelf, hur tokig jag blir, då han nalkas —
Ser han så innerligt vänligt och käckt och förtroligt uppå mig,
Liksom vore vi re'n se'n länge bekanta och syskon.
Undra då ej att jag gråter, och gråter jag, goda Johanna,
Är det af kärlek ej, men af hat, åtminstone vrede,
Att så hjertlig han är, långt mer än det passade honom,
När han ändå är så ringa och ung, en fattig student blott."
Sade och bäfvade skygg och tryckte sig närmare tärnans
Vänliga famn och gömde i den af blygsel sitt anlet.

Oron hann dock ej mer än minskas, och kinderna knappast
Svalnat ännu, då hon hörde sin bror inträda i kammarn.
Sjungande kom han och glad, som han plägade förr, då han lexan
Sluppit och ilade ut mot skogarne, fri som en vindfläkt.
Så han kom, men han kallade straxt sin syster och sade:
"Hanna, den främmande väntar oss re'n, tag hatten och skynda;
Innan till qvällsvard dukas ännu och den gamla Susanna
Löper kring backar och berg, som hon brukar, och ropar och söker,
Hinna vi föra vår gäst kring nejden och spana, om folket
Samlas till lekar re'n och beredt lusteldar för natten."
Sade och hann blott kasta en blick kring rummet och höra
Ljudet af klockan, som slog i det samma, och glädas att träffa
Allt som förut så förtroligt och kärt i det älskade hemmet,
Hann ej märka, hur brydd den vänliga systern hans anblick
Flydde och sprang att dölja sin blick i den skymmande hatten.
Men då hon klädt sig, tog hon sin bror vid armen, och båda
Skyndade ut och mötte den främmande redan på trappan.

Tredje sången.

Till hjertat, som var kallt,
Säg hur du lågor bar?
Hur kunde du bli allt
För den, du intet var?

Solen sänkte sig ned och skymdes af bergen i vester;
Mild som en brud var aftonen dock. Guldskyar i luften
Summo och strålade ljus mot jorden, och ljummade vindar
Kommo från ängarne än och lekte med ångor af blomstren.

Lätta med sväfvande steg, som hade af vingar de lyftats,
Styrde de unga sin färd mot den speglande stranden af träsket.
Men för den främmande viste hans vän det älskade hemmets
Ljufva behag och hörde ej opp att minnas och tala:
"Ser du den rodnande sjön," så sade han, "ser du, hur olik
Hafvet, som suckande slår mot din hembygds klippiga stränder?

Här är grönska och färger och lif. Otaliga holmar
Skjuta ur vågorna opp, och svajande vinka från alla
Lummiga trän, som bjuda den tröttade roddaren skugga.
Nalkas du udden, som nu tycks träffa det mötande
landet,
Öppnas en vidare rymd af vatten, och trefliga byar
Skymta på stränderna fram, och kyrkan lyser i fjerran.
Åter på andra sidan hvad fält af odlade tegar,
Bördiga, höljda af brodd, omgifna af skogiga höjder!
Innan vi resa, skjuta de ax och mogna och gulna
Skönare blott, mest sköna likväl, då vi sakna dem
sedan.
Här, der skymningen nu oss möter i skuggan af barr-
trän,
Här är siskornas lund, hit komma de första om våren,
Smekas på granarnes skott eller yfvas och sjunga i
toppen,
Liksom vore för dem blott solen och morgonen skapad.
Men då nalkas jag sakta och får mitt giller på hällen,
Skyndar och hukar mig ned vid snöret. Och fogeln i
buren
Börjar att flaxa och slå och beveka och tjusa och
locka.
Snart är kärleken väckt, den modige sångaren lyssnar
Spakare re'n och spritter ibland och qvittrar i gen-
svar;
Innan han anar det sjelf, är han nere på buren, och
nätet
Faller omkring, och sången är slut och friheten borta."

"August," sade med bannande röst den vänliga sy-
stern,

"O, att du än är grym som förut och fägnas af sådant!
Är det ett nöje kanske att hålla en fånge i buren
Året igenom och se, hur hon sitter allena och ledsnas?
Se'n, då hon länge saknat en ton, som ljuder som hennes,
Förs hon till skogen och hör en like och svarar af menlös
Glädje och narras att locka en vän, som hon älskar, i bojan."

Henne i ögat såg den främmande vänligt och sade:
"Tänk dock, att sådan är kärlekens sed; så gillrar den snaror,
Stundom ett nät och stundom en famn. Ack, gerna i båda
Lär man dock skynda, om blott af ett älskande hjerta man lockas."

Så han sade. Hans vän åhörde de vexlade orden
Föga, ty nejden fäste hans blick, och ställen, besökta
Tusende gånger förut, uppfyllde hans tanke med minnen.
Leende talade då den främmande ynglingen åter:
"Grymma vi kallas, vore vi så! Men grymmare mycket
Är hvar flicka, så mild och så fredlig hon tycker sig vara.
Se bland många blott en! Vid mitt hem, helt nära till gården,
Växte af åldriga björkar en lund, värderad och hägnad.

Nu då med höstens kallare dar de gulnade löfven
Började falla, och blott fröhängen på qvistarna höllos,
Samlades orrar ibland helt tama och åto i träden.
Men då med bössan jag smög mot planket och ärnade skjuta,
Smög min syster, hur ledsen jag än knöt handen och hytte,
Ständigt i spåren och bad: 'låt vara dem, rubba dem icke,
Skona de arma foglarne, broder, skona för min skull!'
Så hon bad, och då snart hon märkte, att böner ej hulpo,
Ropte hon, klappade händerna hop och skrämde dem ständigt.
Märk dock, hur ömsint var hon ändå? En dag, då jag hemkom,
Mötte jag straxt en bekant på vår trappa och helsade vänligt.
Denne dock helsade ej, men tryckte blott hatten i pannan
Djupare ned och dolde en tår och skyndade dädan.
Väl förstod jag hans sorg, och jag brydde min syster i tysthet:
'Syster, din fästman mötte mig nyss i förtviflan och bortgick;
Hvarför krossade du den arme?' Men hör, hvad hon svarte:
'Är jag för gammal kanske att välja, och måste jag tacksamt
Taga den första, om än jag ej älskade honom det minsta?'
Leende talte hon detta, den milda, som skonade foglar.

Nu, säg sjelf, hvad grymmare är: att skjuta en fogel,
Eller att skjuta en pil i ett hjerta och lemna det hjelplöst?"

Så han sade. Men än på det lutande torpet vid stranden
Höll sitt öga hans vän och mindes den åldrige fiskarn,
Hvilken från barndomsåren han der sett vistas och lefva.
Honom han mindes och frågade nu sin syster och sade:
"Lefver han än, den gamle, och ser man hans julle på träsket
Likasom förr, när morgonen gryr eller aftonen nalkas?
Ofta på stränderna här jag följt hans vägar med ögat,
Mött, då han landat, hans båt och betraktat hans fänge och bortglömt
Lekar och bok vid hans tal om vindarna, fjärden och metet."

Honom svarade rörd den vänliga systern och sade:
"Bort han flyttat för alltid, och tom se'n dagar och veckor
Står hans koja vid sjön och gläder ej ägaren mera.
Kunde jag dock med ett ord eller några beskrifva hans bortgång!
Ofta, som hade han känt en gäckande aning, i vintras
Kom han och satt i vår stuga och rökte sin pipa vid ugnen,
Talande mycket om fisket i fjol och den stundande våren.
Hittills, mente han glad och tryckte sin tumme i pipan,

Hade han hållit sig mest till sitt metspö sommarn igenom;
Nu dock ville han binda sig nät, anskaffa från staden
Refvar och krokar och se'n begynna att fiska på allvar.
Sådant hörde jag ofta den åldrige säga i stugan.
Våren kom, snön sjönk, skogsbäckarne började sorla,
Isen på träsket bytte sin färg, och i glittrande strimmor
Öppnade sunden sig re'n, och vattenfoglarne hördes.
Genast såg man den gamle också. Allt längre och längre
Kunde han styra sin färd, hvar gång han syntes ånyo,
Tills att af hinder ej mer han stängdes och lätt i sin julle
Rodde som förr kring uddar och skär, som grönskade åter.
Då — en afton det var, och jag gick allena på stranden,
Lockad af blommornas lukt och björkarnas, längre än vanligt —
Fann jag mig, innan jag visste deraf, helt nära hans koja.
Men då jag såg hans båt vid landningsstället och näten
Hängda på pinnarne än och slöt, att han vistades hemma,
Ville ett vänligt ord jag säga den gamle till helsning,
Innan jag vandrade bort. — Så trädde jag in i hans stuga.
Ensam syntes han der, på sin halmbädd hvilande stilla;
Mattare var hans öga än förr och hvitare kinden,
Döden, tyckte jag, låg re'n kall i hans bleknade anlet.

Sakta från bädden ändå, när jag nalkades, lyfte han hufvu't,
Helsade sorgligt och satte sig opp och begärde en droppe
Vatten att släcka sin törst. Och jag sprang med en stäfva till källan,
Hemtade vatten och gaf den döende gubben att dricka.
Men då han druckit och tyst från hans läpp jag käri-let borttog,
Tog han min hand i sin darrande hand och talade detta:
'Lemna också, då ni går, dörr'n öppen, att aftonens svalka
Känna jag får och se i min dödsstund grönskan och vågen.'
Bortgå kunde jag ej och lemna den åldrige hjelplös
Qvar i sin nöd, så litet jag än förmådde att hjelpa,
Utan jag öppnade dörr'n och ställde mig se'n vid hans sida.
Luften strömmade in, gladt hördes den jagande måsen
Ropa vid stranden, och blank låg viken, i skimrande ringar
Bruten allenast af fiskarnes slag, som lekte vid grun-den.
Var det ett leende då, som jag såg i hans slocknande anlet,
Var det en stråle af fröjd, eller syntes det vara det endast,
Efter i nästa minut hans blick re'n brustit, hans huf-vud
Sjunkit mot skuldran, och lifvet med sorger och glädje försvunnit?

Hyddan lemnade jag med bäfvande hjerta och tillslöt
Dörren och vågade ej, förr'n redan jag nalkades hemmet,
Stanna och bedja en bön om frid för hans frälsade ande.
Skrämmande står dock ej mer för min blick den döende gubben,
Nej, långt mer som det minne, jag får, se'n jag länge betraktat
Fjärden en sommarqväll mot natten, då vindarne tyna,
Solen släcker sitt ljus, och vågorna, trötta att svalla,
Sänka sig mer och mer och bli som en spegel omsider."
Så omtalte hon nu, hur den åldrige fiskaren bortgick.

Men rein hade de nått lusteldarnas kulle, af ålder
Älskad i nejden och sökt som ett samlingsställe vid sommarns
Skönaste fest; dit skyndade glad den stojande gossen,
Dit gick ynglingen stolt, och med kärlek gömd i sitt hjerta
Flickan, och dit från sitt ensliga tjäll, långt borta i dalen,
Blickade gubben och såg, hur lågorna tändes i natten,
Glada som minnen dervid i hans eget nattliga sinne.
Tom var kullen ännu, blott högt på den sandiga kammen
Höjde sig furar mot skyn, halfbrända, med glesnade kronor;
Icke dess mindre skyndade dit de unga på brantens
Buktiga stigar, och snart uppnådde de toppen af åsen.

Rikare röjde sig der den skiftande nejden. En ändlös
Tafla af skogar och vatten och fält utbreddes för ögat,
Klädda i skimmer ännu af aftonens mattade purpur.
Skaror af vandrare skymtade fram. Bland lundernas stammar
Glimmade stundom en duk och försvann med den skyndande tärnan,
Medan en annan fyllde dess rum med vexlade färger.
Tyst var vinden, en fläkt ej rörde sig. Hjordarnes klockor,
Kärlekens smältande sång, från ensliga stigar besvarad,
Hördes ur dalarna blott, och ibland till de döende ljuden
Fogade ljuft vallhjonet en ton, mångdubblad af echo.

Men till sin vän han talte, den främmande, full af förundran:
"August, mera bekant, långt mer, än du varit mig nå'nsin,
Är du mig nu, och jag fattar och känner ditt innersta väsen.
Här visst ser jag den bok, på hvars strålande sidor du läsit,
Allt, hvad du talade förr, då vi suto i skymningen ofta,
Jag och min syster och du, och fördrefvo med aningar qvällen.
Lyckan af menniskans lott och kärleken, friden och glädjen
Lärde du här, här väcktes din dröm om förklarade andar,

Vänliga, skapta för oss, att bilda oss himlar på jorden.
Lyssna, i sångernas ljud, i den domnande sucken af echo,
Foglarnes röster ur skyn och ur lunderna, hör du ej englar,
Leende englar i allt, från din barndomsålder bekanta?
O, hur ser jag ej nu dem klara! På aftonens guldmoln
Segla de kring, framtindra ibland i en stråle af solen,
Blicka ur blommorna, glittra på sjön och andas i luften;
Var det ej dem, som du mente, och dem, som du lärde oss älska?"

Så han sade. En tår sågs fylla sig sakta i flickans
Öga och rullade ned som en daggklar perla på kinden;
Men med en halfdold suck hon frågade: "talar han sådant,
Talar för andra han sådant, för mig upptäcker han intet!
Sluten går han och tyst här hemma, och säger han något,
Är det om bössan blott eller fogelfänget, han talar,
Mest dock svärmar han kring som en storm i skogarna ensam.
Kanske tänkte han förr på min barnslighet, tyckte en sådan
Endast för lekar skapad och skratt; men skrattar jag ofta,
Gråter jag ofta också, åtminstone saknar jag någon,
Någon att sluta mig till i en allvarsammare timme.
Ofta i lunderna här jag vandrat allena och ofta

Sett det samma som nu, men hur annorlunda förkla-
radt!
Skön var verlden och rik, dock, tyckte jag, låg det
en saknad
Öfver naturen i allt, och den skrämde mig genom sin
stumhet:
Nu, då ni talar, är det mig så, som skulle den tala,
Säga mig: flicka, så klar och så herrlig var jag ju
ständigt,
Se, och du tordes ej tro det ändå, fast du drömde det
stundom.
O, att er syster kom! Om hon kom och en endaste
sommar
Dröjde hos oss, hur vore det ljuft att kunna med
henne
Vexla en tanke ibland, då det anande hjertat är ri-
kast!
Låt mig höra ett ord, hvad heter hon? Namnet allena
Vore mig redan så kärt; se'n söker jag tänka mig
henne.
Säg dock, liknar hon er, med ett syskontycke kan-
hända?"

"Fråga ej," svarade gladt den främmande, "ingen i
verlden
Liknar hon, knappast sig sjelf. Den af smek bort-
skämda Maria
Hette hon hemma förut, men för smek nu säger man
smicker.
Hyllad af egna och främmande, snart enväldig och
nyckfull,

Växte hon opp, men kär för oss alla förblef hon beständigt.
Ville hon något och tog, då hon bad, den vänliga minen,
Kunde man lätt ej neka, och, kunde man, ville man icke;
Fordrade åter hon spotskt, hvad hon önskade, lydde man nästan,
Lydde, om än förtretad ibland, och visste ej hvarför.
Sådan kom hon en höst till staden, och klubbar och kaffen
Började nu. På en qväll var re'n landtflickan en mod-dam.
Syntes hon, såg hon ständigt en svärm balfjärlar omkring sig,
Tog hon i dansen ett steg, lorgnerades, hviskades, mystes;
Allt var lyckadt och lätt, och hon såg det och lyckades dubbelt.
Då först blef hon i hast odräglig. Den skönaste dansarn
Eller en ung löjtnant med sin glimmande krage, på dessa
Kunde en solskensblick hon kasta ibland, då de kommo;
Kom en annan, som ej, kantänka, behagade henne,
Fick han ej tala ett ord, hur han än försökte sitt bästa,
Innan den finaste skymt af en rynka han såg på prinsessans
Näsa och modfälld nödgades gå att harmas i tysthet.
Då kom äfven er bror, en vild björnunge från norden,
Teg en dag och svarte ett ja och ett nej på den andra;

Inom en vecka satt han hos oss, ej främmande mera,
Satt och talte om er, om sin barndomsålder och hemmets
Saknade bygder, om allt, som för hjertat att minnas är ljufvast.
Stundom lyste en vår ur berättelsen, stundom en höstqväll
Såg man i den med glesnade löf, tungt sväfvande dimmor,
Bleknade stjernor i skyn och en blodröd måne på kullen.
Allt var sådant, det syns i sin verklighet, klarare endast,
Mera af under rikt och af drömmar, vakande drömmar.
Hur han talte, begynte till slut den spotska Maria
Lyssna också, och man såg, att hon häpnade först af förundran,
Liksom hade hon sett i en verld, helt annan än denna.
Dock, än log hon förnämt och försökte att kasta med nacken
Lätt som förut en qväll och en annan, då länge hon sutit
Drömmande qvar i vår krets. Förgäfves! Följande afton
Kom hon tillbaka och satt tankfullare, längre allenast.
Ändtligt var det förbi med kapriserna. Tjustes hon nå'n gång,
Dolde hon tjusningen ej, och det öfvermodiga ögat
Svällde af tårar ibland, då god natt hon sade och bortgick.
Hvilken förändring åter i hast, som genom ett trollslag!

Hemma förtrolig hon blef, på en dans saktmodig och enkel
Trädde hon in, besvarade mildt hvar mötande helsning.
Ingen såg sig försmådd, och ingen märkte sig gynnad,
Lika mot alla hon var, och äfven den ringastes hyllning
Fick i en vänlig blick sin belöning och ångrades icke.
Gladare nalkades snart hvar menniska henne, och mindre
Slösades smicker och ord, och hon älskades mer än berömdes.
Sådan var hon, försök att föreställa er henne,
Full af vexlingar blott, nyss en, nu åter en annan!
Kanske blir hon dock nu, som hon är, se'n" - - - -
Leende afbröt
Vännen hans ord: "kom", sade han, "följen mig; källan vid stranden
Måste jag helsa uppå och dricka ur åter som fordom."
Sagdt; och han vandrade ned från kullen och visade vägen.
Snart till källan man kom. Af himlens skimmer bestrålad,
Outtömlig och klar, der låg den i bädden af blommor,
Lik ett menniskoöga, hvars frid, ej rubbad af stormar,
Dallrar af ljus blott än och af lifvets åder i djupet.

Tysta vid brädden af den nedsatte sig alla och drucko,
Hvilande der och betraktande sommaraftonens slockning.
Ord ej funno de mer och sökte dem icke; i tankar
Närmade hjerta sig blott till hjerta och fylldes af sällhet;
Men på den främmandes bild föll flickans öga i källan.

Osedd tyckte hon nu sig kunna betrakta hans dyra,
Älskade drag, och hon såg och dröjde och fruktade icke;
Innan hon visste det, log dock hans blick mot hennes och möttes.
Blygsel flickan betog, och det nyss lätt klappande hjertat
Drog sig tillsamman förskräckt, och hon kände, hur kinderna redan
Tändes af glöd, och hon såg med bäfvan sitt rodnande anlet
Blottadt i källan för ynglingens blick. — Då seglade vänligt,
Färgadt i purpur, ett moln utöfver den speglande böljan.
Ljus förmäldes med ljus, och rodnad smälte i rodnad,
Se, och man skilde ej mer, om flickans kinder, om molnet
Glödde, och flyktig en skymt af en tacksam glädje allenast
Röjdes som egen ännu i den sjuttonårigas anlet.

Upp från blommorna steg i det samma den älskande brodren,
Nämnde sin syster vid namn och talte med leende allvar:
”Hanna, i nästa minut kanhända jag sade det icke,
Nu dock säger jag allt, och du hör det och delar min sällhet:
Min är redan Maria, ej mer den spotska Maria,
Nej, den sköna, den goda, den hjertliga, tusende gånger

Skönare, än han beskref, och mildare, ljufvare, bättre.
Upp, låt stunden ej fly, räck utan sorger åt hennes
Broder din hand, så önskar hon, syster mot syster i byte,
Så han önskar, som önskat det re'n, långt innan han såg dig!"

Sade och hann knappt sluta sitt tal. Vid stranden i gräset
Ropte en and, och han smög med en fattad kisel i handen
Sakta bland löfven och stod omsider vid brädden af vattnet.
Men då han lyfte sin arm, med ett rop uppjagande fogeln,
Flydde en guldgul tropp ofjädrade ungar mot vassen,
Skingrade, pipande gällt, i sin nöd värnlösa på vågen.
Skonande fällde han stenen och såg, hur den bäfvande modren
Sam vid hans fötter ännu och trotsade döden af kärlek,
Tills långt ute på sjön den irrande svärmen en fristad
Hunnit, och tryggad igen hon lyfte sin vinge och flydde.
Sådant såg han och kom för en stund med vilja till stranden,
Lockad af fogeln och rädd att störa de båda vid källan.
Snart dock vände han om och spanade redan på afstånd,
Spanade, gladdes och hann de älskade vännerna åter.

Famnad af ynglingens arm, stod skön i den bleknade qvällen

Flickan och lutade tyst på hans skuldra sitt lockiga hufvud;
Men då hon märkte sin bror, och han nalkades, räckte hon honom
Leende handen och strök en tår ur sitt lyckliga öga.
Så förklarades allt för den komne, och lätt i sin glädje
Tryckte han systerns hand och sin väns, men han talade skämtsamt:
"Nu, hvad säger vår far, då vi så förlofva oss alla
Hastigt, utan att nämna ett ord åt honom på förhand?
Akta dig, Hanna, i hast kanhända förlofningen upphäfs."

Skämtande talte han så: men med oro hörde dock flickan
Orden, och tänkte, hur lätt sitt förrädiska hjerta hon åtlydt,
Så att sin egen älskade far hon förgätit alldeles,
Glömt hans önskan och sin, att lefva beständigt i hemmet,
Glömt allt annat och tänkt på den främmande ynglingen endast.
Hemåt ville hon skynda och kunde ej lugnas ånyo,
Innan hon yppat allt för sin fader och lättat sitt hjerta.
Så, af de älskade följd, hon vände tillbaka bekymrad.

Knappt af vägen en hälft man hunnit, då redan i nejden
Hördes en kallande röst, och man märkte den gamla Susanna.
Spanande kom hon och syntes ej litet förtretad och vigtig;

När med sin förklädsfåll i handen hon skyndade framåt,
Färdig i ifvern att torka beständigt sin svettiga panna.
Men då de sökta hon funnit och såg dem närma sig redan,
Steg hon på sidan af vägen och väntade. Vänligt till henne
Talte ett blidkande ord vid förbigående flickan:
"Hvarför kommer ni hit och tröttar er, gamla Susanna,
Släpar om dagen och hvilar ej ens när aftonen nalkas?
Se, vi hinna ju hem, om ni än ej ropar och söker."

Så hon sade; ett svar gaf icke den gamla tillbaka,
Vinkade blott med handen och kallade flickan i tysthet,
Men afsides hon hviskade se'n den komna i örat:
"Gud välsigne, mamsell, hvad ni dröjer, att vofflorna kallna,
Steken i grytan torkar och bräns, och den vördige pastorn
Sitter och hungrar och mäktar ej få sin fattiga qvällsvard.
Säg dock, innan ni går, och berätta mig: blir det till hösten,
Blir det i sommar kanske, ert bröllopp, säg, om ni redan
Svarat den aktade herrn, eller dväljs han i fruktan och qval än?"

Sakta talade åter till henne den vänliga flickan:
"Vänta ej, gamla Susanna, att få tillreda mitt bröllop;
Somrar hinna förgå och höstar, innan det firas,
Kanske kommer till slut en vinter för evigt emellan."
Sagdt; och hon lemnade qvar den gamla i häpen förundran.

Sjelf hon skyndade nu till de andra och följde dem hemåt,
Drömmande, tankfull, tyst, i sitt ljufva bekymmer fördjupad.
Men när trappan man hunnit, och lätt från sitt hufvud hon hatten
Lyftat och ordnat i hast de yppiga lockarna åter,
Tog hon den älskade ynglingens hand, helt tyst i sin bäfvan
Öppnande dörren och trädande in till sin fader i kammarn.

Tung af mödor och år, i sin ensamhet hade den gamle
Tröttnat att vaka och nyss mot den stoppade karmen af länstoln
Lutat sitt hufvud och somnat. — Ännu vid hans fötter på golfvet
Steg en strimma af rök ur den knappt halfslocknade pipan.
Skön i sin slummer han låg, ohunnen af sorgen och oron,
Skön, som den åldrige är, då de glesnade lockarna hvitnat,
Läpparnas purpur är slut, och kinderna vissnat och sjunkit,
Medan en lång, lång lefnad af ljus och förtröstan och kärlek
Röjs som en afton ännu kring den fårade pannan i klarhet.

Tårar strömmade ned på den sjuttonårigas kinder,
När sin fader hon såg, hur han hvilade trygg i sin fromhet,

Såg det och tänkte, om nu för sin egen jordiska lycka
Störa hon skulle hans sömn, kanhända förjaga hans lefnads
Frid och samla bedröfvelse öfver hans grånade hjessa.
Knäböjd nära hans fot vid den älskade ynglingens sida,
Stod hon och fäste en stund på den gamle sitt tårade öga;
Slutligt sänkte hon tyst sitt hufvud och tryckte med varma
Läppar en kyss på hans hvilande hand. Förvånad ur slummern
Väcktes den gamle och såg på sin dotter med frågande blickar,
Såg och mulnade snart allvarlig och vände sitt öga
Skarpt med en ljungelds hot mot den främmande. Se, vid hans anblick
Veknade blixten och smalt i en tår. Gladt öppnande famnen,
Tog han de unga och slöt dem båda i älskande armar.

JOHAN LUDVIG RUNEBERGS

SAMLADE SKRIFTER.

TREDJE BANDET.

STÖRRE EPISKA DIKTER.

STOCKHOLM,
F. & G. BEIJERS FÖRLAG 1870.

UPSALA 1870
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET,
ED. BERLING.

JULQVÄLLEN.

UPSALA 1870
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET,
ED. BERLING.

JULQVÄLLEN.

Utgifven första gången år 1841.

Första sången.

Leende säges hon gå som en engel
emellan de andra,
Skämta ibland och trösta ibland
och förlika och lugna.

Tyst från sitt ensliga torp långt borta i djupet af skogen
Gick den gamle soldaten Pistol mot qvällen omsider,
Sedan han värmt sig i ro och tändt sin pipa vid härden.
Ingen han lemnade qvar i den ödsliga hyddan, och ingen
Följde hans spår. En son, den ende, han ägde sig närmast,
Fjerran i härnad dragit och stred i det turkiska kriget.
Sorgsen syntes dock ej den gamle begynna sin vandring,
Utan som andra han väntade glad julaftonens glädje,
Bjuden att fira den nu på den stora bemedlade herrgåln.
"Sitt ej," hade den aktade herrn, den ädle majoren,
Sagt, då han träffade sist sin vapenbroder vid kyrkan,
"Sitt ej, gamle Pistol, som en tjäderhane i skogen,

Ruggig och gömd; hvi ser jag dig oftare ej i mitt granskap?
Än är dagen ej all, än kan ju den bräckliga foten
Stiga ett steg; blott kom, till jul åtminstone senast;
Helgen är lång, och ditt ord, då du talar om strider och marscher,
Drifver en långsam stund från det sömniga folket i stugan.”

Så han talat och smällt den gamle soldaten på axeln.
Nu för den vänliga bjudningens skull och den ädle majorens
Glömde den gamle färdens besvär, lätt tålande skogens
Tjocknande mörker och snön, som, af vindarna hopad om dagen,
Låg på den ödsliga stigen ännu, ojemnad och spårlös.
Skyndande gick han och lyfte sitt djupt nedsjunkande träben,
Nöjd som en kung, ur drifvan och hann, fast haltande, framåt.

Men med snabbare färd till den trefliga stugan på förhand
Flydde hans tanke likväl, och han talade tyst i sitt sinne:
”Nu är glädjen ej dyr, nu börjar man helgen i stugan,
Kastar bekymren i vrån och arbetsdrägten i kistan,
Tänder de strålande ljusen och strör halmkärfvar på golfvet.
Vore det jul också i den präktiga salen der oppe
Nu som förut, när lekar och sång der hördes beständigt!

Men nu säges, att saknaden blott och sorgen och oron
Sitter i den, se'n i fält mot turken den unge kaptenen
Tågade ut, qvarlemnande svärföräldrar och maka.
Se'n rörs sällan en sträng i det gälla klaveret, och ingen
Manar till glädje och dans; af främmande hvimlar ej gården.
Ensam dväljs i sitt rum kaptenskan och sörjer den korta
Bröllopsmånadens fröjd och sjunger med klagan en vaggsång
Öfver sitt hvilande barn, som af fadrens öga ej skådats.
Mulen vandrar den åldriga frun, värdinnan i gården
Än från salen till köket och än från köket till salen,
Harmas och ändrar och finner ej skick; men om stundom hon hvilar,
Sitter vid vaggan hon då och hjelper sin dotter att gråta.
Så är trefnaden borta i allt. Den gamle majoren
Ledsnar vid qvinnotårar till slut och brummar i länstoln
Dagen igenom och tål ej höra den eviga jämmern.
En blott finnes der än, i sitt barnsliga sinne beständigt
Färdig att glädjas och le, den vänliga fröken Augusta.
Leende säges hon gå som en engel emellan de andra,
Skämta ibland och trösta ibland och förlika och lugna,
När af sorger ett moln sig skockat och hotar att storma.
Vore ej hon, blef säkert i qväll välplägningen mindre

Äfven i stugan, ty lätt förgäta de öfriga sådant;
Hon, fast barnslig hon är och den yngsta af alla i gården,
Glömmer dock ingen och lefver af andras glädje allenast."

Så han tänkte och hann byvägen och följde med lättnad
Trampade spår i en gladare nejd, der fjerran en hydda
Stundom mötte med ljus från den flammande härden hans öga.
Lång var milen dock än för vandraren. Aftonen framskred
Kulen och mörk. Sin färd försökte den åldrige skynda,
När på en gång af bjellror en klang, kringljudande nejden,
Nådde hans öra. Förskräckt åt sidan han stapplade undan,
Stadnande djupt nedsjunken i snön. — Stormodigt och högljudt
Skallade kuskens varnande rop. Re'n ilade trafvarn,
Eggad af tömmen, förbi; då ett mildt: "god afton!" ur släden
Hördes, och fålen, spak i en blink, stod hejdad i farten.

Straxt af en vänlig röst den åldrige hörde sig kallas:
"Kom blott, gamle Pistol, ty till oss visst ärnar ni vandra,
Kom, här finner ni rum, om ni sitter på kanten af släden;

Vägen är ödslig och lång för den bräcklige vandrarn i mörkret."

Sagdt, och den åldrige hörde med fröjd sig nämnas och kallas,
Kände på stämman igen den värderade fröken Augusta,
Lydde och satte sig glad att åka på kanten af släden.
Men med förundran talte han så till den vänliga flickan:
"Nu, hur firar ni här julqvällen i skogarna, fröken,
Reser på öfveryrade vägar allena i kölden,
Medan af värme och ljus till ert hem hvar menniska lockas,
Medan ock jag med min bräckliga fot framstapplar på drifvan,
Endast i längtan att nå omsider den trefliga stugan?"

Skämtande svarade blott den sextonåriga flickan:
"Vet ni ej, gamle Pistol, att vid sjön der nere i dalen
Finnes en koja, mera än er bofällig och ensam?
Der bland granar och snö i den trånga, föraktade buren
Har jag en gammal höna med fem små ungar omkring sig,
Hvilka behöfva sig korn och glädje som andra till julen."

Sade och log. En tår, osynlig i skuggan af qvällen,
Fyllde den åldriges blick, men han talade, rörd i sitt hjerta:

"Så må glädjen till er, till den stolta beprisade gården
Komma i afton, komma och bli qvarboende ständigt,
Som till den gömda hyddan i ödemarken ni kommit,
Bringande hugnad och tröst åt menniskohjertan i nöden."

Men med en suck genmälte den sextonåriga flickan:
"Aldrig, vänta ej ens, skall glädjen besöka oss mera;
Borta är den långt, långt, med kaptenen i turkiska kriget.
Se, då han reddes ut till sin färd, och hans saker i brådskan
Skulle från hundrade håll hopsamlas och föras i släden,
Kommo min systers lycka, min moders fröjd och min faders
Vänliga min att bli utburna med annat och glömmas.
Sist, då han sjelf tog afsked och for, kanhända för alltid,
Ställde sig trefnaden tyst på meden och reste med honom."

Men han tänkte, den gamle, på menniskoödet, hur ojemnt
Deladt det är, hur stor i hans koja den lycka dock vore,
Som i den rikes boning försmås, och han talade åter:
"Hur kan saknaden bo med öfverflödet tillsamman,
Menniskan glömma så lätt att fröjda sig öfver det goda?

Se, i ert hem hvad brister väl der? Står icke er fader
Än på sin ålderdom rask bland de sina och ordnar och leder?
Rörs ej dagen igenom er mor som värdinna i gården,
Vördad af älskade barn och hulpen i lätta bekymmer?
Täfla ej tjenare gladt vid sysslorna? Yppas en önskan,
Utan att villiga menniskor skynda att fylla den genast?
Gården är präktig och stor, att äfven den resande ofta
Stannar af undran en stund och betraktar den. Ymnighet råder,
Rik välsignelse tycks nedströmma på allt som ett solsken.
Är det ej nog, då så litet behöfs till menniskolycka?
Kom en gång och besök den gamle Pistol i hans koja!
Ensam finner ni der soldaten. Allena vid muren
Sitter han, jemkar en brand på sin härd och tänker och tiger.
Ingen äger han mer, som delar hans torftiga håfvor;
Ingen städar hans bädd, och ingen bereder hans måltid;
Ödsligt är allt, ett ord af menniskotunga förspörjs ej.
Lyssnar han, hör han furornas sus i den vintriga stormen;
Längtar han stundom att se en lefvande varelse, söker,
Ensam liksom han sjelf, den ströfvande vargen hans boning.
Nalkas han fönstret och ser, hur verlden synes der ute,
Ser han, att himmelen går omsider till möte med jorden,
Ser det och vet, att i hela den ändlöst skådade rymden

Ingen finnes, som bär i sitt hjerta en tanke på honom,
Ingen, som minnes med fröjd, att den åldrige krigaren lefver.
Icke dess mindre röker han än sin pipa i kojan,
Börjar sakta sin dag och väntar på dagen en ände."

Vänligt svarade åter den sextonåriga flickan:
"Sörj ej, gamle; en dag kanhända, då minst ni det anar,
Kommer från kriget er son till sin saknande fader tillbaka.
Men då vidgar han ut och förnyar er lutande boning,
Odlar en teg, uppsöker en ung värdinna för gården,
Trifves och lefver med er och förkofrar sig ständigt i välstånd.
Sjelf värderad och kär för älskade barn och för barnbarn,
Sitter ni trygg bland egna och mins krigstiderna fordom,
Medan en sonson, lärd att skyldra med käpp och marschera,
Hvilar sig lätt på ert knä och hör er maning att en gång
Blöda med ära som ni, om det gäller, för fäderneslandet."

Högre syntes den gamle i skymningen. Krigiska minnen
Fyllde hans själ, och glömmande ensamheten och bristen,
Nådde han herrgåln, stolt som en vapenbroder till ägarn.

Men då vid trappan omsider den modige trafvaren stannat,

Gick han behagligt att fira sin qväll bland folket i stugan,
Medan till salen glad den vänliga flickan begaf sig.

Glädje möttes dock nu i det älskade hemmet ej mera,
Tystnad och oro blott, ovanliga gäster om julen,
Mötte hon der. Förgäfves i glans från glimmande kronor
Strålade festliga ljus, förhöjande prakten i rummet;
Skarpare blott sig röjde den mulnande sorgen der inne.
Mörk i sin gungstol satt den ädle majoren och förde
Ofta till trumpna läppar sitt glas, ohugnad af drycken,
Medan af ledsnad mätt och bekymmer hans åldriga maka
Glömde sitt te och försmådde den re'n halft svalnande koppen.
Men afsides och skymd för de goda föräldrarnas blickar,
Dröjde, med pannan sänkt mot handen, den unga kaptenskan,
Nu af den bittra saknadens tröst hugsvalad allena.
Mulen svällde en tår i den tystas öga, en annan
Tecknat i ljus sitt spår på den glödande kinden och fallit.

Sådant såg, då hon kom i sin glädje, den vänliga flickan,
Anande snart, att åter en storm de dyra i hemmet
Skakat och stört; för en stund den tycktes lugnad allenast.
Tala tordes hon ej, knappt helsa. I bäfvande tystnad
Löste hon kappan, blottade ljuft sitt lockiga hufvud,
Ordnade drägten och smög till systerns, den älskades, sida.

Men med en suck omsider begynte den ädla majorskan:
”Kom, Augusta, och se jultidningar, läs, hvad oss posten
Hemtade nyss. O, låge din arma moder i grafven!
Slagen är furstens corps, der din svåger tjente, förlorad,
Kringränd, fången till slut; blott få undkommit förderfvet.”

”Qvinna”, talade straxt allvarligt den ädle majoren,
”Svärma ej, fångar nämnas ju ej, kringränning ej heller;
Tagen i flanken, står det, och hårdt anfäktad i fronten,
Miste han folk, men slog sig igenom och räddade äran.
Minska ej julens trefnad, och skräm ej glädjen i afton;
Året äger ändå tillräckliga dagar för sorgen.”

Men med en bitter suck genmälte den åldriga makan:
”Ville du, kunde du skåda vår fröjd, om du såge oss glädjas,
Såge oss leka i qväll lättsinnigt och glömma, att Adolf
Kämpar i dödens armar kanske, förmultnar i stoftet,
Eller ock firar förblödd i turkarnes boja sin julqväll?”

Högljudt klagande spratt från sin plats den unga kaptenskan,
Gömde i modrens öppnade famn sitt tårade anlet,
Sökande tröst, men hårdt nedstötte den ädle majoren
Glaset och reste sig opp. Klart lyste hans öga, och högre
Lyfte i vrede han nu sin silfverlockiga hjessa.

Stolt för sin maka han stod och ryckte den skymmande drägtens
Skygd från sitt väldiga bröst och viste den ärriga barmen:
"Se", så sade han, "se, se'n trettio vintrar tillbaka
Hvilar du här; säg sjelf, om de sår, här blödt och igengrott,
Stört din ro och förbittrat din fredade sömn vid mitt hjerta?
Blir af din dotter en gång den saknade mindre värderad,
Om en kula, ett svärd ojemnat hans hull, då han kommer,
Har af hans ärriga famn hon ett svalare möte att vänta?
Tystna då; fölle han äfven, välan, hvad båtar er klagan?
Mer, ja, mer än strömmar af gråt från klagande qvinnor
Gäller en droppe ändå af det blod, bland dödar en hjelte
Offrar i slagtningens stund åt fäderneslandet och äran."

Så han talte och satte sig ned förgrymmad i gungstoln,
Medan, hans mulnare stund undvikande, sakta hans maka
Vandrade ut till sitt kök, och den sörjande dottren tillika
Tröstlös gick till sitt ensliga rum att gråta i stillhet.

Ensam blef med sin far den sextonåriga flickan,
Mildt i sitt barnsliga sinne bevekt af den åldriges sorger.

Bortskymd satt hon och fäste sin tårade blick på den gamle,
Tänkande rörd, hur han förr i det lyckliga hemmet beständigt
Trefnad mötte och fröjd, hur med kärlekens lugn på sin panna
Sjelf förklarad han sågs som af aftonsolen en ljusning.
Nu hur förändradt syntes ej allt! Undviken och fruktad,
Lemnad åt åldrens tyngd, åt ledsnaden, harmen och oron,
Dvaldes han oförstådd i sitt hem, den vänlige gubben:
Smeka hon velat hans hvitnade lock, bortkyssa hans pannas
Skuggande moln, om störa hon vågat den åldriges vrede.
Nu blott stilla hon smög till klaveret och väckte med lätta,
Dröjande fingrar en ton och en annan att sakta förklinga.
Småningom dock höjde sig klangen, i rikare vexling
Fyllde sig takterna re'n, och en sång, af den åldrige älskad,
Ljöd till strängarna klart från den sextonårigas läppar.

När från hans ungdoms tid de i vänligt minne behållna,
Krigiska orden nådde på nytt hans öra i sången,
Tömde han glaset och bragte i vaggning åter sin gungstol.
Harmen lemnade rum i hans hjerta för tonernas välde,
Tankar på tider, som flytt, uppvaknade; gladare känslor

Fyllde hans barm, och man hörde omsider hans väldiga stämma
Djupt med sin bas frambrumma en strof, ledsagande dottren.
Men då hon slutat visan och blott med lekande händer
Rörde tagenterna än till försvinnande, lätta ackorder,
Reste den gamle sig opp från sin stol. Den vänliga flickan
Skötte sitt ljufva, svärmande spel och märkte det icke,
Innan den åldrige stod vid dess sida och lätt på dess hufvud
Sänkte sin smekande hand. Mildt öfverraskad af glädje,
Kände hon handen, höjde sin blick och såg på sin fader.
Leende lyste en tår i den ädle krigarens öga,
Kufvad i samma minut, som den föddes; men ömt till sitt hjerta
Slöt han sitt älskade barn och han talte försonad och sade:
"Gå, vår tröstande engel, och narra din moder att glädjas
Så, som du narrade mig, illistiga, gå till din syster,
Finn för den arma ett lugnande ord, jag söker det fåfängt,
Talte jag än förnuft i min knarrighet qvällen igenom."

Så han sade och löste sin famn; försmulten i kärlek,
Höjde sig flickan på tå och kysste hans panna och flydde.

Andra sången.

Tänk blott vänligt vid min saga:
Att en systers sorg förjaga,
Sjöng en flicka
En oskyldig sång.

Men i sitt hvardagsrum, i den ensliga kammarn å vinden,
Satt hos sitt slumrande barn den unga kaptenskan och sörjde.
Tårögd satt hon och rörde den gungande vaggan med foten,
Medan i stilla bestyr barnsköterskan ställde en rubbad
Stol på sin plats eller skötte den långsamt tynande brasan.
Ingen talte ett ord, matt flämtade lampan på bordet,
Mörk, enformig och tung var nu julqvällen der oppe.

Tystnaden bröt med en suck dock omsider den tjenande tärnan:
"O", så sade hon, "säll må jag skatta mig arma, som ingen
Gosse begärt, som känner ännu mitt fattiga hjerta
Klappa för egen nöd och för egen lycka allenast.

Sitter jag ensam, kan jag en gång väl gråta af ledsnad,
Tycka att dagen är lång och sakna en vän till mitt sällskap;
Bättre dock ledsnadens tår än den frätande sorgens och orons.
O, hur vore det nu i min hog, om jag hade en fästman
Ute i kriget också och drömt, som jag drömde i aftse.
Natten, tyckte jag, led till ände; men mörker och skugga
Låg kring gården ännu, och sommar var det, och träden
Buro väl löf, men sorgliga tårar lågo på löfven;
Gråta syntes här allt, och bedröfvelse rådde beständigt.
Då steg hastigt i söder ett moln, blodfärgadt och dunkelt
Steg det på himmelen opp och nalkades närmre och närmre;
Men i det samma såg jag kaptenskan allena i parken.
Häpen ropte jag: 'kom, sök skygd, ovädret är nära,
Skynda er, kom!' Dock utan ett svar förblef ni på stället.
Se, och en regnskur brast ur molnet, men icke af vatten,
Rosor regnade ned, så tycktes det, rodnande rosor,
Klara som blod, och jag såg er skälfvande höljas af blomstren.
Men så tänker jag nu i mitt sinne: blodiga budskap
Stunda väl söder ifrån med stingande törnen för mången."

Sakta höjde den sörjande frun sitt lockiga hufvud,
Fäste på tärnan sin blick och qväfde sin smärta och sade:

"Gå att glädjas en stund med andra, som glädjas i afton;
Stugan är ljus, der leks, der väntas ej blodiga budskap.
Lyckliga, innan du vet, kanhända du drömmer om stormmoln
Äfven för dig och flyktar till ensamheten och mörkret."

Så hon sade; och glad bortskyndade tärnan till qvällens
Nöjen, och ensam blef med sitt barn den bedröfvade modren.

Tyst satt länge den ädla och lät sin irrande tanke
Hopplös svärma omkring, än lockad af flyktade fröjder,
Än af en framtids anade qval, blott stundom till stilla
Klagan förledd, då hon sjöng att söfva den vaknande späda.

"Slumra", sjöng hon, "o barn, som den gryende blomman i knoppen,
Slumra och känn i din sömn, känn gladt, att din moder dig vaggar!
Snart, ack, hvilar hon sjelf som du, ohunnen af sorgen,
Men af en främmande vaggas du då och drömmer så ljuft ej.
Sof, du din moders tröst, då hon lutar sig öfver ditt anlets
Leende frid, då klarnar dess öga och tåren förskingras;
Fölle den än på din kind, du stördes ej, loge kanhända

Sött som ibland, då din kind af mitt smekande finger beröres.
Hvila, du rodnande sky, i gryningens timme, då hvila
Unnas ännu; snart, snart irrfärderna börja med dagen.
O, då du jagas en gång af ödets vindar i rymden,
Mulnar ditt ljus, och din glödande purpur bytes i tårar.
Hvila mitt guldmoln, hvila i morgonlugnet af lifvet!"

Så hon sjöng, dock stundom allenast. I vexlande afbrott
Följde på tonerna tystnad igen, och man hörde blott vaggans
Suckande gång och den flitiga pendelns knäppar i uret.

Men då öppnades dörrn omsider. Den vänliga systern
Kom i sitt ömma bekymmer att se och trösta den sorgsna.
Leende trädde hon in, men hon dröjde och låtsade vredgas,
När af skymning blott och af dyster stumhet hon möttes,
Och så talte hon, bannande mildt den bedröfvade systern:
»Älskade, sitter du här som en skugglik vålnad i grafven,
Enslig och gömd, o, skrämd snart kunde jag fly vid din anblick.
Tala ett ord, stig opp, kom, låtom oss jaga tillsammans
Ledsnaden bort, en gäckande dröm oroar dig endast."

Så hon sade och tände i hast opp ljusen, och kammarn
Klarnade gladt, och hon log och talade åter och sade:
"Så skall du sitta i ljus, då ljusnar ditt hjerta, och sorgen
Flyktar sin kos, och din kind begynner att blomstra ånyo.
Goda, man blygs, om du så, en gumma förvissnad i förtid,
Möter din man, då han kommer med hufvudet fullt af turkinnor.
Ler du? Välan, le, le, men akta dig! Vet, Orienten
Är ej ett vildland; känslor af eld, svartblixtrande ögon,
Svärmande tjusning finner man der och himlar på jorden.
Läs ett stycke i Moore eller Irving, läs om Alhambra,
O, och ditt hjerta drömmer ej mer om blod och om bojor,
Fruktar väl snarare blott, att den älskade, rusig af fröjder,
Glömmer sitt hem och sin lilla bedröfvade blomma i norden.
Se, om du lofvar förgäta en stund ditt bekymmer och lyssna,
Läser jag sakta en sång, som diktats med tankar på Adolf;
Kalla den blott ej svärmande; så, om fången han blefve,
Skulle det hända; i allt är österland och är sanning."
Sade och vecklade opp ett fint bref-papper, med omsorg
Skyddadt och slutet ihop, och hon rodnade lätt och begynte:

Bud på bud seraljen hinna,
Harems ljufva herrskarinna
Får ej slumra mer.
Bref har kommit från sultanen:
"Skynda, Seidi, på altanen,
Sultaninna,
Jag en fest dig ger."

Följd af tjusningen och våren,
Re'n ur famnen af Bosporen
Morgonsolen hann;
Mera skön dock, säger sången,
Mera strålfull, på balkongen
I juveler
Harems stjerna brann.

Och dess milda öga skickar
Öfver nejden sina blickar;
Det är festens stund.
Menskoskaror hvimla, blandas,
Hvart hon skådar, seglas, landas,
Lefva, röras
Stränder, sjöar, sund.

Kan du jublets mening ana?
Segrat har Mahomas fana,
Portens hjeltehär:
Osmans son kan ej betvingas,
I triumf till segrarn bringas
Ryska fångar;
Striden ändad är.

Se den bleka, sorgsna skaran!
Svärden, dödarne och faran
Gick den lugn emot;
Nu, en slaf i bojor vorden,
Ser hvar kämpe stum mot jorden.
En bland alla
Blickar opp med hot.

Vakter kring hans bana stoja,
Fruktad än i segrarns boja,
Går han stolt sin gång.
Mörkt är pannans hvalf, det höga,
Blixtar ljunga ur hans öga,
Hjeltevreden
Trotsar död och tvång.

Hotfull stormar folkets bölja,
Tusen vreda blickar följa
Den förmätnes färd;
Blott från tornet, säger sången,
Såg ett öga ned på fången,
Mildt som stjernans
Från en högre verld:

Seidis tjusta hjerta rördes;
O, hon mins, hur sjelf hon fördes
Från sitt fosterland,
Långt från Serviens gyllne dalar,
Från dess rosor, näktergalar,
Från sin lycka
Vid Moravas strand.

Barmen höjes, kinden lågar;
"Ser du främlingen?" — hon frågar
Sin förtrogne slaf —
"Konungsfalken kan ej lära
Band fördraga, bojor bära;
Han vill flyga
Öfver land och haf.

Frihet måste hjelten vinna,
Lefva än för älskarinna,
Ära, fosterjord!"
Sagdt, och i sin sköna ifver
På ett rosenblad hon skrifver
Till gemålen
Några blyga ord:

"Dyre, låt med rosens anda
Seidis tysta suck sig blanda
Och ditt hjerta nå:
Tjusad af din makt, din ära,
Ville hon en stund begära,
Då för festen
Hon kan tacka få."

Så hon läste och blickade opp förstulet och talte:
"Syster, du undrar ej alls, du frågar ej! Ser du, den första
Slutades så, den andra romansen är öfrig att höras.
Tala då, sitt då ej stum, säg, sötaste, är det ej vackert?
Allt är, sådant det fins i tusende böcker. Allenast

Sagan är ny om festen och sultaninnan och fången.
Nu må du lyssna igen och kyssa mig se'n, då jag slutat:

Gömd bland harems stolta lunder,
Utan glans af konstens under,
Utan prakt och flärd,
Smyckad blott af söderns sommar,
Står en rosenhäck och blommar,
Vigd åt hjertat,
Herrskarns lugna verld.

Krona ses han här ej bära,
Ingen dyrkans kulna ära
Här hans bröst begär;
Blott af Hourikyssars nektar,
Vestanvindar, balsamfläktar,
Kärlek, kärlek,
Får han mötas här.

Vill han spirans börda glömma,
Om Mahomas himlar drömma
En förklarad qväll,
Vill han se en känsla knoppas,
Vill han minnas, vill han hoppas,
Går han trogen
Till sitt blomstertjäll.

Der, i ljufva dofters sköte,
Vill han vänta Seidis möte,
Så till svar han skref:

"När hans blomverld aftonsvalkas,
Då skall sultaninnan nalkas
Den, som kysser
Hennes rosenbref."

Re'n är solen skymd af bergen,
Dagen bleknar, purpurfärgen
Mister hvalfvet re'n;
Månen klarnar öfver dalen,
Sången börjar näktergalen,
Herrskarn väntar. —
Är blott Seidi sen?

Nej, hon kommer! Lätt som vinden,
Tyst som skuggan, skygg som hinden,
Sin gemål hon når;
Blygsamt re'n sitt knä hon böjer
Och vid herrskarns solblick höjer
Slöjans dimma
Från sitt anlets vår.

Purpur hennes kinder målar,
Men i ögats himmel strålar,
Stjernlikt klar, en tår:
Är det sällhet, är det smärta?
Lyssna! Vid gemålens hjerta
Nu hans fråga
Hon besvara får.

"Seidis himmel!" så hon talar,
"Från min hembygds sälla dalar
Jag ett minne har

Af en flicka, min väninna.
Född att dyrkas och försvinna,
Serviens tjusning,
Så hon kallad var.

Börjad nyss var blomstertiden,
När för korsets tro till striden
Serviens ungdom drog.
Serviens tjusning lög ej sedan,
Flydd var hennes blomning redan,
Förr'n i lunden
Första rosen dog.

Nu vid Savas silfverflöde
Gömmer hon sitt tysta öde
I en ensam graf.
En blott kände hennes smärta.
Dyre, derför brast dess hjerta,
Att en yngling
Fördes hit som slaf.

När du jublets toner hörde,
Väckta tankars sorg mig störde
Under festens dag.
Späda äro hjertats vårar,
Derför ser du Seidis tårar,
Dyre herre,
Derför gråter jag.

O, der nordens bloss sig tända,
Vissnar nu som hon kanhända
En förlåten brud.

Blickar hit mot oss och gråter,
Fordrar stum en älskling åter,
Som försmäktar
Här på segrarns bud."

Så hon suckar tyst som vinden,
Lutar sakta rosenkinden
Mot hans barm och lyss.
"Seidi", hörs han kufvad svara,
"Din skall hvarje fånge vara,
Lös dem, ljufva,
En för hvarje kyss."

Österns himmel purpurrandas,
Friska morgonvindar andas
Öfver Peras strand,
Och på böljans brutna spegel
Skynda gladt med svällda segel
Seidis fångar
Till sitt fosterland.

* * *

Du, som lyssnat på min lyra,
Sök ej skaldens höga yra
I dess toners gång;
Tänk blott vänligt vid min saga:
Att en systers sorg förjaga,
Sjöng en flicka
En oskyldig sång!

Så hon läste sin dikt med bäfvande stämma i början,
Blyg och försagd, nu skyndande, nu lätt hemtande anden,
Tills för sagan hon glömde sig sjelf och rösten, en flöjtton
Liknande, fyllig och vek, den milda berättelsen frambar.
Men då till slutet hon kom och nämnde sig sjelf och sin syster,
Nämnde den älskades sorg och sitt blyga försök att den lugna,
Brast hon i gråt och sänkte i handen sitt tårade anlet.
Tröstbehöfvande sjelf var den tröstande. Men vid sin vagga
Dröjde den mognare systern ej mer; upp stod hon och tryckte
Ömt till sin klappande barm och kysste den gråtande flickan.

Ändtligt talade sakta den sextonåriga åter:
"Älskade, nu för en stund må du lemna den ensliga kammarn,
Gå att förströ dig, gå att besöka den trefliga stugans
Lekar och se, hur af litet också ett hjerta kan glädjas.
O, der sitter visst nu den gamle Pistol vid sin pipa,
Leende, medan vi här förgråta oss, nöjd med sitt öde,
Rik med en mun full rök och ett ungdomsminne från kriget,
Mera än vi, vi rike, som dock blott äga vår saknad.
Gå att föröka den åldriges fröjd, låt ställa en stäfva
Öl för hans plats, och hans blick skall stråla dig glädje i hjertat.

Gerna jag ginge, men dröjer du här, och jag lemnar dig ensam,
Mulnar ditt öga, som nu i sin klarhet lyser så vackert,
Se, och din systers besvär med visan har varit förgäfves.
Frukta ej, vaknar den lille, är jag här färdig på stunden,
Vaggar ej länge som du, men kysser hans leende öga
Genast och värmer i hast mot min kind hans kläder för qvällen.
Se'n, omansad och fin, ej saknande dig i sin oskuld,
Hvilar han lugn i min famn som en klar daggperla i blommans."

Så hon sade, och mildt genmälte den vänliga systern:
"Älskade, nu blott icke; i qväll skall du vara för alla,
Hinna med alla och tänka på allt. Mig skänkte du redan
Mera än nog, hvad mer jag behöfver, skänker mig denne."

Sade och visade lätt på det sofvande barnet och fort for:
"Här är din systers tröst och förströelse, fåfängt en annan
Skulle hon söka. En skymt af denne, och rik i sin saknad
Känner hon sig, en blick, och det mulnande hjertat är dagadt."

Öfver den spädes bädd, der han rodnade varm i sin slummer,

Sänkte den sextonåriga nu sitt lockiga hufvud,
Dröjde i skådning en stund och hviskade stilla och sade:
"Sof då, din moders tröst, omhängnad af henne, tills tårar
Fylla dess blickar igen; då vakna, och efter din tunga
Saknar ett språk, säg ömt med ditt omotståndliga öga:
"Moder, en lång, lång färd är för mig än öfrig att göra;
Tårar finner jag. nog, hvar finner jag glädjen och friden,
Om ur ditt modersöga de ej mig följa på vägen?
Le, med ditt leende skingrar ditt barn se'n sorgen i lifvet."

Sagdt, och slumrarens rosiga kind med spetsen af fingret
Rörde hon lätt och försvann som en blomsterånga ur kammarn.

Tredje sången.

Skogen kläder Han grön, Han låter
den irrande fogeln
Finna ett korn, mig hjelper Han
hädanefter som hittills.

Men han satt och förtäljde, den gamle soldaten i stugan,
Rökte sin pipa och talte om krig för det undrande folket,
Tills omsider han kom med berättelsen långt i Turkiet.
"Turken," sade han då och blåste mot taket ett rökmoln,
"Känner jag bättre än er, fast aldrig med honom jag kämpat.
Ofta i lägret förr, då vi slutade qvällen med samtal,
Hörde jag pröfvade män, som stridt utrikes i verlden,
Tala om honom och än med häpnad minnas hans framfart.
Ali och Mustafa Bey och Kapudan Pascha och Achmed,
Namn, som ej menniskotunga förmår oöfvad att nämna,
Hörde jag då och förnam, hur hedningen lefver och strider.

Turken, vänner, är hård som koppar för kulor och svärdshugg;
Faller han, springer han opp med den krokiga sabeln i handen,
Rister sitt yfviga skägg som ett lejon och rasar ånyo.
Ingen skoning begärs i drabbningen, ingen förunnas;
Stupar man, lycklig är den, som stupar och slipper att brännas.
Men när stundom en fest för hedniska gudar begynnes,
Tar han en skara fångar och klär beckskrudar på alla,
Tänder med glädje dem an och låter dem brinna som lampor.
Ofta i drömmar jag sett den unge kaptenen i lågor
Stå för sin front och min son, den saknade, brinna med honom;
Ofta som vaken jag trott, att bedröfvelse väntar oss alla."

Så han sade. — Vid dörrn mellertid, nyss kommen i stugan,
Stod, af honom ej sedd, den vänliga fröken Augusta.
Löje stridde med sorg i den sextonårigas hjerta,
När till den gamle hon gick och med mild förtrytelse talte:
"Tystna då, gamle Pistol, storpratare, ärnar ni fira
Julen med skrämmande ord och bedröfliga sagor allenast?
Vänta, en annan gång, då ni kommer och söker oss åter,
Finner ni ingen, som helsar ett gladt välkommen på trappan.

Nej, långt heldre jag går till grinden och vinkar med
handen,
Ropar på afstånd re'n: bort, olycksbådare, hädan,
Bort till turken; att värma er der vid brinnande men-
skor!
Ingen soppa i dag! Här kokas ej; vandra förbi blott."

Leende dock, genmälte den åldrige krigaren detta:
"Fröken, tala ej så och bekymra er icke, ty hjertan
Finnas hos turkarne ock, fast fula de vore som vild-
djur.
Se, hur såg man ej här i det sista förderfliga kriget
Menniskor värre ännu, baschkirer och vilda kalmucker,
Rysliga, svarta som sot, blodsugare, närda med häst-
kött.
Tog en sådan en sup och tömde den yttersta droppen,
Höjde han flaskan blott och behöfde ej höja sitt huf-
vud,
Ty för honom ej var som för andra hans näsa till
hinder,
Utan den böjde sig opp mot pannan och mötte ej
glaset.
Ögonen, svarta som kol med en tindrande gnista i
sotet,
Brunno i hufvudet djupt, och den vidt uppspärrade
munnen
Gapade röd som en ugn; förskräckeligt var att i stri-
den
Möta en slik, då med skri från sin flämtande fåle han
anföll.

Men en afton det var, vårtiden vid början af kriget;

Allt var stilla och tyst och vi rastade, se'n vi om dagen
Slagit och drifvit en tropp närgångna kossacker tillbaka.
Ensam smög jag mig då till det ödsliga fältet att plundra,
Lysten att finna kanske en silfverkopek hos de slagna
Eller ett silfvergehäng eller annat, som duger att taga.
Så till stället jag kom, der den blodiga slagtningen hållits,
Hittade lik vid lik och sprang otröttlig och sökte,
Fast utplundradt var allt af ströfvande bönder på förhand.
Harmfull slöt jag dock sist att söka och nalkades skogen,
Der vårt läger vi valt, då bland buskar ett stycke från vägen
Åter en fallen jag såg och började hoppas ånyo.
Närmare kom jag och fann en kossack ej, utan ett odjur,
Fann en slagen kalmuck. På en sjunken drifva bland tufvor
Nära sin störtade häst, orörlig, en fasa att åse,
Låg han och vände mot skyn vidöppet sitt blodiga anlet.

Häpnad fyllde min själ, och jag ärnade vända tillbaka;
Men dock bar han sin drägt och en skön, blå tröja på kroppen,
Värd en flaska och mer, om man sålde den vänner emellan.
Denna förmådde jag ej qvarlemna till byte för andra,
Utan jag skyndade till och fattade mannen i nacken.
Död han synts mig och stel; dock nu, då jag rörde hans hufvud,

Väcktes ur dvalan han upp af smärtor och öppnade ögat,
Stirrande häpen, och qved och talte och ropte i vexling.
Ej förstod jag hans ord, men hans jämmer och plåga förstod jag,
Rörd i mitt sinne att se, hur han, öfvergifven af alla,
Låg i sin dödsstund der, då likväl han som menniska föddes.
Derför kunde jag ej och ville ej röra hans tröja,
Tog fastmera hans pels, som jag fann fastbunden vid sadeln,
Löste den, klädde uppå och skylde hans skälfvande lemmar.

Men då jag jemkat allt, ombundit hans sårade hufvud,
Flyttat från drifvan hans kropp och ett skäligt läge den skaffat,
Satt han och såg mig i ögat likväl och klagade högljudt,
Liksom om något han saknat ännu. Ej hade jag stunder
Länge att bida och vaka min natt orolig i skogen,
Utan jag tog till slut ur min ficka en flaska med bränvin,
Drack och manade se'n den fallne Kalmucken att dricka:
'Här, tag värme, kamrat! Drick ut, var menska och skrik ej;
Svårare kunde du dö än med bränvinsflaskan för munnen!'
Så jag sade, och han utsträckte den darrande handen,

Fattade flaskan och drack och blängde med ögat af glädje.
Men då han druckit allt, att en droppe ej mera var öfrig,
Teg han och stödde sig lugn mot tufvan och slumrade genast.

Snart till lägret jag kom, och det trummades åter till uppbrott,
Såsom vi plägade då, fast segrande, draga oss undan;
Tropparna ordnades alla till tåg, och vi började vandra.
Se, då hade jag tid att natten igenom i kölden
Minnas, att flaskan var tom; och jag harmades öfver min enfald,
Att som en qvinna jag svigtat och lydt mitt blödiga hjerta.
Dock gick natten förbi, och morgonen grydde, och strider
Följde på strider igen; blod spilldes, och nya bekymmer
Kommo med nya dagar, och lätt förglömdes de gamla.
Så blef sommar till slut, och sommaren följdes af hösten.

Aldrig tänkte jag mer på det öfverståndna och gamla.
Våren och vårens mödor och krig försvunnit ur minnet
Likasom snön, som smälte och rann till sjöarna spårlöst;
Ett blott tänkte jag på, att försvara det älskade lifvet,
Kämpa som man för mig sjelf och dernäst för min granne i ledet,
Se'n att hinna till aftonens ro, uttröttad af dagen.
Sådan kom jag en natt att af eftertroppen i nöden
Glömmas och lemnas qvar på min post. Afsides och ensam

Stod jag och anade ej, att kamraterna tågade dädan.
Men då det dagades, märkte jag allt, och med vrede i hjertat
Gick jag och tänkte på råd, om jag borde förfoga mig undan,
Eller förblifva på stället och dö. Svårt syntes att välja;
Bättre jag fann det ändå att falla för fiendens kulor,
Än att från vakten rymma och dö kanhända för egnas;
Derför dröjde jag qvar, förbidande fiendens ankomst.

Talrik kom han ej först. Tre jägare syntes allenast
Smyga bland buskarne fram, och de sågo mig, höjde gevären,
Sköto och felade alla; men jag, då jag kände mig lefva,
Spände förtörnad min hane och sköt och nådde den ena.
Straxt var förbittringen tänd med skottet. De öfriga båda
Kommo med fälld bajonett att hämnas och rusade mot mig;
Striden började då, och jag redde mig, bergande lifvet.
Re'n svårt sårad var en af de båda och famnade marken,
Utan att resa sig mer, och den andra begynte att tröttna.
Sjelf med geväret i handen, beredd att värja mig ständigt,
Stod jag och hoppades än, då en ryttareskara i fjerran
Syntes och störtade fram i galopp till kamraternas bistånd.
Då var ute med allt. Snart smällde pistolerna, kulor
Pepo som getingar tätt kring mitt hufvud, och innan jag visste,

Fick jag ett skott i mitt knä, som jag haltar af lifvet igenom.
Svigtande stod jag och ville dock hinna förgöra min ovän,
Innan jag stupade sjelf, när af ryttareflocken den förste
Hann på sin flämtande häst till min sida och höjde sin sabel.
Hugget jag väntade straxt, drog hufvudet neder och lyfte
Kolfven förfärad till skygd, men, förunderligt! ryttaren högg ej,
Sprang fastmer från sin häst och befallte de öfrige stanna,
Föll mig om halsen och tjöt, högt gråtande; tårar på tårar
Rullade strömmande ned på hans svarta, förskräckliga anlet.
Men med förvåning kände jag då den slagne kalmucken,
Hvilken i nödens stund jag skänkte förfriskning och bistånd.

Lätt det varit för honom att slå, då han kom i sin ifver,
Vild som han var; hvi högg han ej till, hvad hejdade armen?
Se, hos honom också låg tacksamheten i djupet,
Mensklig och minnesgod, och mera än vreden förmådde
Äfven hos honom kärlekens bud i det klappande hjertat.

Knappt för sitt barn så sörjer en far, som den vilde kalmucken
Sörjde för mig, och han spred kring hela fiendtliga hären
Snart ett rykte om mig, och ehvart som fånge jag lände,
Hade jag vänner och firades. Sjelf den stolte genralen
Log, då jag nalkades, mildt och kunde väl klappa min axel
Stundom och fråga ett ord, hur jag trifdes och mådde och sköttes.
Men med den ringare delte jag allt. Det bästa beständigt
Kunde jag taga och tvangs att äta och dricka och frodas,
Så att af dagar de bästa, jag haft, jag hade som fånge.
Derför fatta blott mod; en menniska är ju ock turken."
Sådant talade der den gamle soldaten, och alla
Hörde med undran hans ord, men den lätt försonade flickan
Gaf om aftonens fest anordning och lemnade stugan.
Skyndande kom hon på gården och följde den banade stigen,
Mödosamt letande väg bland hopade drifvor i mörkret;
Först då hon herrskapsbyggningen nalkades, höjande blicken,
Såg hon — och kunde ej tro sitt öga — en främmande anländ;
Än med flämtande spann stod hög kursläden vid trappan.

Full af förundran, vek hon åt sidan och ville ej genast
Träda i salen, men gå köksvägen och först i de inre
Rummen ordna sin drägt, då hon såg salsdörren i skimmer
Öppnas och märkte en skymt af sin fader och hörde hans stämma:
"Hit! Hvad, tändas ej ljus, fins folk ej mera i gården,
Kommer då ingen och bär kaptenens saker ur släden?"

Så han ropte och gladt i den sextonårigas hjerta
Tändes en aning. Skyndande, utan att söka en omväg,
Sprang hon i snön tvärsöfver och kom till sin fader på trappan.
"Hvem är den komne?" frågte med bäfvande stämma hon. "Fader,
Skynda då, säg mig det, plåga mig längre ej; o, om min gissning
Sviker, förgås jag af sorg. Är det möjligt, att Adolf är hemma?"

Utan att svara, tog den gamle sin dotter vid handen,
Gaf framskyndande tjenare än en befallning och förde
Flickan i salen. Ett rop af öfverraskning och glädje
Flög från den sextonårigas läpp: men hon hämmade gången,
Dröjde och såg, blott såg, med en tår i det leende ögat.

Kommen var han, den saknade, aningen såg hon besannad,
Hög, med en krigares skick, fast bärande sårad den venstra

Armen i band, satt der vid sin makas sida kaptenen.
Återseendets skakande fröjd var mildrad, och tystnad
Rådde i salen, tystnaden lik i templet, då orgeln
Brusat till slut, och stilla till bön hvart sinne sig samlar.

Knappast blef hon bemärkt af någon, den-vänliga flickan,
Der en minut vid dörrn i det stora rummet hon dröjde,
Nu dock skyndade fram kaptenen och böjde sin friska
Arm kring systren och tryckte en kyss på dess glödande läppar.

Men då man helsat och gladt framkastat ett ord och ett annat,
Gick till sin maka på nytt kaptenen och fäste en strålfull,
Frågande blick i den älskades blick och hviskade sakta:
"Kom, här fins ju ännu en öfrig att träffa. Han sofver,
Sade du nyss; evinnerligt får hans sömn dock ej räcka."

Sagdt, och ur salen snart försvunno de båda, och häpen
Följde majorskan, färdig med hjelp, om de väckte sitt arma
Barn, och det skrämdes ihjäl af den stormande fadrens mustascher.
Ensam blef med sin dotter i rummet den ädle majoren,
Trumpen ej nu. Förklarad han satt som fordom i gungstoln,

Sög sin pipa i ro och fläktade stundom mot taket
Hvirflar af rök och vaggade fram och åter behagligt.
Men till hans sida sig smög den sextonåriga flickan,
Följde i tysthet en stund med foten den gungande meden,
Tills att med hjertat fullt af bekymmer hon talade stilla:
"Fader, i glädjen minnas vi blott oss sjelfva. En annan
Finnes här än; blir julen för honom glad eller sorglig?
Får den gamle Pistol sin fröjd tillbaka? I stugan
Hör kanhända han nu vår lycka förkunnas och blickar
Bäfvande opp och söker sin son och väntar förgäfves."

Knappt hon talat till slut, då man hörde den gamle soldatens
Träben klappa i farstun och snart i den öppnade dörren
Märkte en skymt af den åldrige sjelf. Saktmodig och tveksam,
Trädde han in och förblef i tyst förbidan vid tröskeln.

Men på sin plats qvardröjde ej mer den ädle majoren;
Fram till sin vapenbroder han gick och sänkte med sorgfullt
Hjerta en trofast hand på den grånade krigarens skuldra.
"Gamle Pistol, tag mod," så sade han, "hoppet är sviksamt,
Långt, långt borta är den, som du söker; bedröfliga budskap
Bringar kaptenen till dig och oss alla, men tåla är lefva."

Sagdt. Hans mening förstod soldaten och förde till ögat
Handen och strök på en gång från den skäggiga läppen en darrning,
Se'n vid sin staf, orubblig och lugn, uppblickande åter,
Teg han en stund och tog omsider ordet och sade:
"Ärade herre, oss behöfver ej menniskolifvet
Lära, hur vanskligt det är, och hur ringa att bygga sitt hopp på.
Ofta vi sett långt förr, än ett qvällsmoln mister sitt skimmer,
Äfven den rödaste kind omskifta i färgen och hvitna;
Skulle förgängelsen då oss drabba med skräck som ett under?
Satt jag dock mången qväll i den ensliga stugan vid härden,
Såg tallbrasan till glöd förvandlas och hörde, hur stormen
Växte med dån der ute och dref snöskurar mot väggen.
Hoppet gladde mig då; han kommer, tänkte jag, åter,
Hugger mig ved och väcker till låga den slocknande glöden,
Lättare blir det väl då, långt gladare slutar jag dagen.
Ärade herre, nu han kommer ej; skulle jag klaga?
Kom han, satt han en gång kanhända som jag i ett skogstjäll
Krumpen och tyst med kryckan och ålderdomen till sällskap,
Ägde ej någon älskande själ att vexla ett ord med,
Ingen att hvila sitt öga uppå tillgifvet och vänligt,
Ingen att trygga sig vid i sin bräcklighet. Vore ett sådant
Lif väl önskeligt mer, än den fredade hvilan i jorden?
Lycklig är han, som sluppit; för mig byts sakta till afton

Dagen ändå som tillförne, och jag är öfvad att tåla."

Så han sade. Sin hand åt den åldrige räckte majoren:
"Gamle Pistol," så talte han, "se, för honom, som åter
Trefnaden fört till mitt hus, för min dotters lif, för kaptenen
Föll han, er son, så hör jag, och föll, som det egnar en krigsman.
Derför får ni ej mer i er enslighet dväljas i skogen,
Hit skall ni flytta och bo; rum fins det i stugan och menskor
Mera än nog till er tjenst, då er krafterna svika med åren.
Kom, kamrat, kom, låtom oss gråna i friden tillsammans,
Såsom i mången strid vid min sida ni kämpade fordom.
Lifvet är kort, hän vandrar den ena och andra, och sällsynt
Blir allt mer för den gamle en vän från krafternas dagar."

Tigande dröjde en stund soldaten och tycktes betänksam
Väga ett svar, omsider till ordet tog han och sade:
"Ärade herre, ännu i mitt träsk slår gäddan i vassen,
Än har orren sin stig och tjädern nära min koja,
Krafter äger jag; sköta en krok, utgillra en snara,
Kan till min bergning jag än, och litet är nog för den nöjde.
Bodde jag här och toge min dagliga kost af er godhet,
Kunde en tjenare lätt eller tjenarinna i stugan
Kasta på nådehjonet ett ord, som mera än nöden
Tyngde hans själ. Nej, der i mitt ensliga torp som min egen

Lefver jag bäst och gästar den evige Gifvarens håfvor.
Skogen kläder Han grön. Han låter den irrande fogeln
Finna ett korn: mig hjelper Han hädanefter som hittills.
Tar jag af Honom mitt bröd, fins ingen, som vågar förmäten
Se på den åldrige ned, som ej lärt sig ännu att föraktas."
Sagdt; men i högre gestalt sig reste den ädle majoren,
Fullare svällde hans barm, och hans blick, förklarad och manlig,
Mätte soldaten; han teg, han kände sitt hjerta förstoras.
Finland stod för hans själ, det kulna, hans torftiga, gömda,
Heliga fädernesland, och den gråa kohorten från Saimens
Stränder, hans lefnads fröjd, hans femtioåriga stolthet,
Trädde på nytt för hans syn med hans vapenbroder, som fordom
Flärdlös, trumpen och lugn, med en jernfast ära i djupet.

Tyst omsider till bordet han gick och bryggde med hjertlig
Fröjd ett rykande glas åt den stolte, men sakta till dörren
Smög mellertid hans dotter och kom till den gamle soldaten.
Ljuf i sin barnslighet kom hon, den sextonåriga flickan,
Rodnande blygt, med dallrande, klara tårar på kinden,
Tog i de fina händernas par den åldriges ena,

Väldiga hand och talte med förebrående mildhet:
"Elake, hårde Pistol, högmodige, vägrar ni komma,
Menar ni ingen fins, som behöfver er här i den stora,
Lyckliga gården? Blicka dock opp, der ser ni min fader,
Märk det, mera än jag är nu för honom hans pipa,
Blott för sitt barnbarn lefver min mor, min svåger och syster
Äga hvarandra: på mig ej tänker en enda af alla.
Ensam blir jag här snart, af den öfverflödiga minskas
Fröjden ej mer, då hon går, och ökes ej mer, då hon kommer,
Lyckligt är allt af annat, och jag gör glädje åt ingen.
Äfven för er är kojan och ödemarken och skogen
Mer än min vänliga vård, om jag skötte er än som en dotter."

Så hon sade, men rörd i sin själ genmälte den gamle:
"Fröken, fresta ej ni den åldrige ufven att lemna
Mörkret och flytta i ljus; hans ro är skuggan och natten.
Synes han oftare dock, än han borde det, här i er boning,
Hjelp den gamle att då stugfoglarne hålla på afstånd,
Medan han sitter en stund och betraktar ert strålande öga;
Se'n till sitt bo förfogar han glad sig åter och hvilar."

Sagdt, ur majorens hand mottog han det ångande glaset,
Förde det tyst till sin mun och tömde det stilla i botten.

NADESCHDA.

Utgifven första gången år 1841.

Första sången.

Om han kom, den sköne ynglingen,
Om jag såg hans svarta ögas blixt,
Som jag honom nyss i drömmen såg,
Hölja ville jag i blommor mig. —

Wolga mottar i sin famn Okà,
Af Oka emottas gul Moskwa,
Till Moskwa sig skyndar glad en bäck
Med sin perlbestänkta böljas skatt.
Vid den lilla bäckens blomsterstrand
Gick en flicka, femtonårig nu;
Sjelf en blomma, sökte blommor hon
Och med blomma blomma sammanknöt.

Långt hon hunnit i sitt ljufva värf,
På sitt hufvud bar hon re'n en krans
Af stellarier och dianther små,
På sin barm en nyss utslagen ros,
Sammanvuxen med en rosenknopp,
Och kring midjans smärta, veka bugt
Hon en gördel af violer bar.

Än likväl hon knöt en rik girland
För sin klädningsfåll och talte så:
"Om han kom, den sköne ynglingen,
Om jag såg hans svarta ögas blixt,
Som jag honom nyss i drömmen såg,
Hölja ville jag i blommor mig,
Skyla ljuft slafvinnans mörka drägt
Och, i färg en rosenbuske lik,
Möta honom blott med ljus och doft.
Men, o Sanct Georg, kan kommer ej,
Blott en drömbild är Nadeschdas vän."

Sucken togs af strandens fläkt i famn,
Sänktes sakta på en bubbla ned,
Och med bubblan flöt den bort sin kos;
Och Nadeschda bröt en ros igen,
Leende, förklarad, glad som nyss.

Så omsider kom hon till en bugt,
Der från yra lekar hvilande
I en bädd af blommor böljan låg;
I dess spegel, blank och silfverklar,
Ville nu slafvinnan se sin bild.

När hon, öfver bäckens hvila då
Stilla lutande sitt hufvud ned,
Såg sitt milda anlets unga vår,
Steg en tår i hennes öga opp,
Väcktes sorg på nytt i hennes barm:
"O Nadeschda-blomma", sade hon,
"Arma flicka, hvarför pryda dig,
Äfven utan prydnad osällt skön?

Ej för egen sällhet fostras du,
För ditt eget hjertas glada val,
För en yngling, som din kärlek är;
För en herres nyck du växer opp,
Till hans druckna blickars mål kanske,
För att tjusa, mätta och försmås."

Så hon sade, och från hufvudet
Tog hon kransen, tog ifrån sin barm
Rosenstjelken, tog sin gördel sist,
Kastade dem vidt i bäcken ut,
Talande i stilla klagan så:
"Tag, o bäck, Nadeschdas smycken du,
Låt dem följa till Moskwa din våg;
Med Moskwa de skynda till Oka,
Och Oka dem för i Wolgas famn;
När med Wolga se'n de hafvet nå,
Finna de min drömda ynglings bild:
Gränslös, blodlös, famnlös är ock han,
O, i drömmar blott omfamnelig."

Knappt den sköna flickan talat så,
När Miljutin, hennes fosterfar,
Silfverhårig, lutad mot sin staf,
Flämtande af trötthet stället hann.
Glad sin dotter fann den gamle nu,
Hof sin röst och talte snabba ord:
"O Nadeschda, hvarför irrar du,
Lik en vild kanin, kring nejderna,
Söker lunders gröna gömslen, dväljs
Tyst bland väpplingen vid bäckars strand?
Se, från gård till gård i byn jag gått,

Gått från höjd till höjd, från däld till däld,
Fåfängt letande ditt lätta spår;
Nu i solens hetta är jag här."

Så han sade. Till den gamle då
Blygsamt steg den sköna flickan fram,
Förde ödmjukt böjd hans grofva hand
Till sin rosenläpp och frågade:
"O Miljutin, gode fosterfar,
Hvarför sökte du Nadeschdas spår?"

Talte då den åldrige till svar:
"Dotter, i den stora byn är fröjd,
Full af jubel hvarje hydda är,
Gälla sånger, balalaikors klang
Ljuda gladt och fylla rymderna.
Gamla, unga, rika, fattiga,
Alla bära högtidsdrägter re'n,
Gossar vexla sina hattars band,
Flickor kransa svarta lockars natt.
Derför sökte jag Nadeschdas steg,
Att i blomsterhöljda tärnors ring
Ej Miljutins glädje saknas får."

"O min dyre fosterfader, säg
Hvarför smyckar folket sig i byn?"

"Derför smyckar folket sig i byn,
Att på slottets vida gård i dag
Bygdens skaror skola samla sig,
Fäder, mödrar, flickor, ynglingar."

"O Miljutin, dyre fosterfar,
Tomt är slottet sedan många år,
Andar blott bebo dess öde rum,
På dess stängda gårdar gräset gror.
Hvem skall öppna slottets portar nu,
Hvem har bjudit folket samlas der?"

Och den gamle gaf ett öppet svar:
"Flicka, du din fosterfaders hopp,
Vet, att tvenne falkar fostrats opp
I vår furstes slott vid Wolgas flod,
Tvenne furstesöners ädla par.
Till sin dödsbädd deras fader nyss
Båda kallat, talt i frid och sagt:
'Mulne Dmitri, du min yngre son,
Du skall lefva med din moder här
I mitt glada slott vid Wolgas flod;
Glade Woldmar, stolte yngling, du
Skall bebo vårt stamgods, sprida ljus
I mitt mulna slott invid Moskwa.'
Så han talat, arfvet skiftadt är. —
Derför jublar fröjden nu i byn,
Att den glade fursten blifvit vår,
Derför festlikt smyckar folket sig,
Att den ädle kommer hit i dag,
Derför samlas vi på slottets gård,
Att vår unge fader så befallt.
Upp, Nadeschda, kom då, följ mig åt!
Under vägen bryter rosor du
För din lock, din barm, ditt smärta lif.
Smycka skall min dotter sig i dag,
Hon, den skönsta utan prydnad, skall

Nu till prydnad skönast bli också,
Att, då furstefalkens öga se'n
Våra tärnor spanar ungdomsgladt,
Det må dröja vid Nadeschda snart
Med en blick, som blir vår hyddas ljus,
Blir ett solsken för vår framtids dar."

Så han sade. Stum en vingad stund
Stod hans dotter, mot den gamle spotskt
Hennes bruna ögas vrede flög.
Snart dock, mildrad af hans milda lugn,
Kysste hon hans pannas silfverlock
Och till honom talte dessa ord:
"Gå, Miljutin, gode fosterfar,
Gå förut i sakta vandring hem!
Bada måste jag i bäcken här,
Om kanske ett damkorn eller två
Under värmen fäst sig på min hy,
På min röda kind, min hvita hals;
Se'n för fursten vill jag pryda mig,
Träda smyckad fram på slottets gård."

Sakta vandrade den gamle hän,
Långsamt stapplande på stigen fram;
I hans inre lekte tankar dock
Med en anad framtids gyllne dar.
Så den dunkla lunden nådde han.

När Nadeschda honom vandra såg,
Följde hennes blick hans tysta färd,
Tills emellan gröna björkars löf
Sista skymten af hans drägt försvann.

När i lunden han försvunnen var,
Följde hon med örat än hans gång,
Tills i sommardagens vida frid
Stegens sista, lätta ljud dog bort.

När hon ingen såg och hörde mer,
Gick hon än en gång till bäckens rand,
Böjde lätt sitt hufvud öfver den
Och i vattnets spegel såg sin bild.
Men i sorg hon talte milda ord:
"Sörj, Nadeschdas vän, du ljufva bäck,
Att din klara våg ej skölja kan
Dessa rosenlemmars fägring bort.
Skall jag bada i din lugna famn,
Skall jag, arma, blomstersmycka mig?
Då jag ville två i dig min kind,
Om dess rodnad kunde tvättas af,
Då jag ville två min barm i dig,
Om dess mjella hvithet flöt sin kos,
Då jag ville blomstersmycka mig,
Om med blomstren jag fick vissna sjelf!"

Sagdt; och af sin egen fägring qvald
Sänkte hon sin hand i bäckens djup,
Grumlande i hast dess spegelvåg.
Rubbad var den glada bilden nu,
Störd, förvirrad, mulen, dyster, vild;
Men den ädla flickans öga log:
"Sådan, unge furste", sade hon,
"Skall slafvinnan på sin faders bud,
Om han vill det, träda för din syn,
Ej en låga väcka i ditt bröst,
Men en flyktig fasas kyla blott."

Och hon gick från bäckens blomsterstrand,
Följde tyst en stig mot slottet hän,
Under vägen ordnande sin drägt.
Ej af blommor, men af starrgräs knöt
För sitt hufvud hon en sorglig krans,
Bröt en tistelkrona, fäste den
Till ett smycke på sin höjda barm,
Och af halm en gördel sammanvred,
Yppigt fjättrande sitt smärta lif.
Så till furstesonens höga slott
Styrde nu slafvinnan tyst sin färd,

Andra sången.

Och straxt han kallar sin käcke slaf:
"Fort, hemta min hingst, Iwan!
Gör falken färdig, min hvita falk
Skall blänka i skyn i dag."

Moskwa, du gula, du lugna flod,
Hvad dån vid din blomsterstrand!
Ett dammoln rullar i hvirflar fram
Och brusar förbi din våg. —
Är det af hjordar en mättad här,
Som stormar till stallen hem?
Är det orkanen, som hvälfver vild
Den glödande vägens sand?
Hur lemna hjordarna lunders skjul,
Då solen är högt ännu?
Hur dånar stormen bland asp och lind
Och stör ej en gren, ett löf?

Det moln, som följde din strand, Moskwa,
Nu störtar det ned till dig,
Nu når det bryggan, som speglad hvälfs
Högt öfver din böljas djup.
Hvad sken! Ur dunklet en guldsmidd vagn

Framljungar i ljus på bron,
Som viggar blixtra jockeyer fram
Och eldiga hingstars glans.
En furstlig skara den skimrar nu
I landtliga bygders lugn;
Det är furst Woldmar, den glade, sjelf,
Med honom hans mulne bror.

Den tropp, som hann som en stormvind bron,
Har stannat på motsatt strand.
Furst Woldmar korsar sin pannas hvalf,
Han korsar sitt unga bröst:
"Hell", så han talar, "du vackra jord,
Du leende himmel, hell!
Och hell dig, broder, välkommen var,
Här ser du mitt sköna arf!"

Då höjer Dmitri sitt öga mörk,
På nejderna blickar han,
En stund han tiger och skådar blott,
Omsider han talar så:
"Ett fält oss möter af skördar tyngdt,
Ett annat af blommor höljs,
Vid randen vinkar en ändlös skog,
För jägarens fröjd ett hem,
Och fjerran tindrar i solens färg
Ett torn af ditt ärfda slott;
Skall jag det noga betrakta allt,
Att finna, hur säll du är?"

"Min broder", svarar furst Woldmar mildt,
"Hvad kyler ditt hjertas vår?

Ej för att väga min lott mot din
  Jag viste mitt glada land;
Välkommen, ville jag säga blott,
  Din broder är nu din värd,
Kom, dela vänligt hans salt och bröd,
  Snart delar han vänligt ditt!"
Så sagdt, han räcker sin hand till frid,
  Furst Dmitri den fattat har:
"Här bränner solen oss", säger han,
  "Af dam vi förqväfvas här.
En gångstig ser jag vid flodens strand,
  Den tyckes ju nå ditt slott;
Jag väljer stigen, ur qvalmet snart
  Min fåle mig bära skall."

Och straxt han kallar sin käcke slaf:
  "Fort, hemta min hingst, Iwan!
Gör falken färdig, min hvita falk
  Skall blänka i skyn i dag!"

Furst Woldmar springer ur vagnen lätt,
  Sin skara befaller han:
"Till slottet skynda på förhand, folk,
  Förkunna min ankomst der.
Min bror vill jaga, min ädle gäst
  Vill pröfva min park en stund,
Må folket samlas, vi komma snart,
  Nu följer oss ingen här!"

Så sagdt, på frustande gångarns rygg
  Han kastar sig vindsnabb opp.

Furst Dmitri tyglar sin stolta hingst
 Med fradgiga betsel re'n,
Sin falk han bär på sin höjda hand,
 Hans broder emottar sin,
Och vagnen rullar i dam sin kos,
 Och skarorna fly med den.

* * *

Öfver jorden blånar himlen,
Under himlen grönskar jorden,
Leende mot jord och himmel
Strålar mellan båda dagen.

På den dagbelysta jorden
Skimra blommor, glänsa vatten,
Skjuter ock en skog i höjden,
Skiftande af ljus och skuggor.

Men på ängen framom skogen
Står en björk, af sekler ammad,
I dess topp en dufva sitter;
Hvarifrån är dufvan hemma?

Icke i den vilda skogen
Har sin moders bo hon lemnat,
Fostrad är hon under skygdet
Af en fridfull menskoboning.

Från en ringa hyddas torftak
Mången morgons ljus hon skådat,
Sänkt sig stundom ned att plocka
Korn ur vänligt sträckta händer.

När den blåa vingen vuxit,
Har hon flugit ut till lunden,
Gungat på dess grenar, badat
I dess svala bäckars vatten.

Och hon sitter nu i toppen
Af en enslig björk på ängen,
Pickar sina fjädrars skimmer,
När två furstesöner nalkas.

Och den ene fursten stannar,
Och han talar till den andra:
"Sakta Dmitri, ser du dufvan,
Lös din ädla falk, min broder!"

Och den mulne Dmitri svarar:
"Parkens ägare är dufvans;
Din var ständigt första lotten,
Woldmar, jag är van att följa."

Men furst Woldmar talar glädtigt:
"Bort med mörka ord, min broder!
Lös din falk och låt den stiga,
Jag vill lösa min tillika."

Och mot himlens blåa rymder
Sväfva snart två hvita falkar,
Kretsa högre opp och högre,
Spanande ett byte båda.

Och på en gång se de dufvan
I den ljusa björkens krona,

Och på en gång skjuta båda,
Lika viggar, ned på rofvet.

Men vid trädets topp i fallet
Möta falkarne hvarandra,
Öga blixtrar vildt mot öga
Och mot vinge klappar vinge.

Och en blodig strid är börjad
Mellan falkarne i flygten;
Ingendera unnar bytet
Åt den hotande rivalen. —

Men från qvisten, der hon sutit,
Skyndar, skrämd af dånet, dufvan;
Nära, nära är förföljarn,
Och den kända hyddan fjerran.

Och hon blickar kring med bäfvan,
Ser två menniskor i nejden,
Nästa ögonblick i trygghet
Sitter hon på Woldmars skuldra.

Mellan falkarne i höjden
Slutas striden i det samma.
Och med slappad vinge fladdrar
Woldmars ädla falk och faller.

Segrarn nu allena vorden,
Lyfter sig mot skyn ånyo,
Jaga vill han, dufvan söker
Med en eldblick än hans öga.

Och han märker henne, sjunker
Stjernlik i sitt fall mot rofvet,
Och han vidgar djerf sin guldklo
Öfver Woldmars dufva redan:

När furst Dmitri, mörk af vrede,
Vill hans vilda ifver hejda
Och med knoppen af sitt ridspö
Fäller honom död till jorden.

Tystnad rådde några stunder,
Tills furst Dmitri börjar tala:
"Woldmar, om min falk jag skonat,
Vore ej din dufva mera."

"Det är sant, min ädle broder,"
Svarar Woldmar i förundran,
"Hårdt dock varit, om hon röfvats
Från den drömmande beskyddarn."

På sin hvita falk i stoftet
Pekar Dmitri och han talar:
"Detta offer för din glädje,
Vet du, Woldmar, hvad det kostat?"

Woldmars klara panna mulnar,
Och förtrytsam tar han ordet:
"Var din falk dig dyr, min broder,
Upp, välan då, nämn mig priset!

Hvad som köpts, kan åter köpas,
Hvad som kostat, kan betalas,

Men ett värnlöst hjertas tillit
Skänks blott, fås blott, köpes icke."

Ödsligt drar sin mun till löje
Dmitri, och han talar åter:
"Det är godt, min ädle broder,
Att min falk du vill betala.

Och du önskar höra priset:
Allt för mycket den ej kostat,
Tvenne läppars purpur bara,
Tvenne rosenröda kinder,

Tvenne armar, i hvars bojor
Denna hals var stundom sluten,
Tvenne dunkelbruna ögon,
Som, då köpet gjordes, greto."

Så med ödsligt lugn han talat,
Och furst Woldmar svarar dyster:
"Mer än hundrade slafvinnor
På mitt ärfda gods jag äger;

Välj bland dessa en, o broder!
Om du aktar en för ringa,
Välj dig tvenne, välj dig trenne,
Tills min skuld du finner gäldad.

Tvåfalt hundra läppars purpur,
Tvåfalt hundra rosenkinder,
Lika många blomsterarmar,
Broder, är jag herre öfver;

Och jag bjuder, hvad jag äger,
Ett blott kan ej Woldmar bjuda,
Tvenne dunkelbruna ögon,
Som, då du försmår dem, gråta."

Knappt han sagt det, när en flicka
Syns bland stammarne i skogen,
Fram mot slottet tycks hon skynda,
Syns och skymtar och försvinner.

Och furst Dmitri ler och talar:
"Såg du tärnan, ädle broder,
Säkert en ibland de många,
Mellan hvilka jag får välja.

Starrgräs bar hon på sitt hufvud,
Kring sitt lif af halm en gördel; —
Min slafvinna log i blommor,
Då hon väntade sin furste."

Sagdt. Furst Woldmar tiger harmfull,
Vill ej tala, vill ej svara.
Dagen skrider, och till slottet
Skynda under tystnad båda.

Tredje sången.

Så har hon andats bönens varma sommarfläkt
Emot den älskade, och nu
Hon dröjer knäböjd, ber med läppens ljud ej mer,
Men med sitt ögas kärlek blott.

Från dal och höjder menskoskaror strömmat re'n.
Den ljusa nejdens glada folk
I högtidsdrägter hvimlade på slottets gård
Och väntade sin furste re'n.
I tyst förundran kring hans rika vagnars prakt,
Hans guldbesmidda tjenare,
Sig smögo qvinnor, gubbar, män och ynglingar,
Betraktande med häpnad allt.
Miljutin blott, den gamle, silfverhårige,
Tog i de andras fröjd ej del,
Sitt ögas ljus han saknade, sin ålders hopp,
Nadeschda än ej kommen var.

Men nu på skimmerhvita hingstar spränger fram
Ur skogens djup ett ryttarpar,
Och folket stormar jublande till slottets port,
Från hundra läppar ljuda ord:
"Hell, hell vår furste! Dag han bringar, dagen lik,
Af ljus en fåle tyglar han,
En dufva bär han på sin arm, så bäre han
Sin mildhet med till trogna barn."

Så yttras högt af hoppfullt glada hjertan ord,
Och ödmjukt mot de kommande,
På slottets gård, i portens hvalf och utanför,
Sig folket sänkt på böjda knän.

Och fursten kommer, men med mörker kommer han,
Hans mun ej ler, hans öga ej,
Hans mulna helsning skrämmer blott hans trogna folk,
Och häpna tiga skarorna.

Åt deras tystnad fröjdar sig furst Dmitris själ:
"Min broder", säger han och ler,
"Fins lif i dessa menskor, eller ser jag här
Det gamla slottets andar blott?
I sanning, så till stumhet vill jag öfva in
Mitt eget goda folk en gång,
Att, då jag nalkas, ej mitt öra störas må
Af någon glädjes jubelsorl."

Han talat, och hans broder har hans ord förstått,
Sin häst på stället hejdar han,
Ser nära sig Miljutin, vinkar honom fram
Och frågar med förborgad harm:
"Hvad gör, att mina bönder sakna mod och ljud,
Då deras furste helsar dem,
Är han ett himlens straff, ett fruktadt gissel här,
Som möts af mörka blickar blott?"

Så sagdt. Sitt hvita hufvud böjer ödmjukt ner
Den åldrige och ger till svar:
"När solen strålar, höge furste, mild och klar,
Är jorden strålande också;
Men ve, när solens ljusa anlet skyms af moln,
Då mulnar jorden ock i sorg."

Han slutat knappt, då han sin fosterdotter ser. —
Den ädla flickan kommit nyss
Och ställt sig obemärkt i andra tärnors krets;
Den gamle varsnar henne nu.
Sitt svar, sig sjelf, sin furste, allt förgäter han,
I häpen harm vid hennes syn,
Och skyndar fram och vill från hennes lockars prakt
Den vilda kransen rycka bort.

Då klappar käckt furst Dmitri sina händer hop
Och brister öfverljudt i skratt:
"Se, se, o broder, hvilken förespråkerska
Den gamle går att söka nu!"

Så talar han. Furst Woldmar ser sig om och ser
Den halmomgördlade på nytt,
Och dubbelt harmfullt väcks hos honom minnet opp
Af hennes bild i skogen nyss:
"Hit", ropar han, "du halmnymf, gräsbekransade,
Kom hit! En brud jag loft en gång
Min slaf, min gäck, min gamle portvakt, min Andrej,
Och du skall bli hans sköna val."

Den sköna flickan hör sin furstes bittra ord
Och blickar stel af fasa opp.
O himmel, detta vreda ögas dunkla glans
Och denna mulna pannas hvalf
Och detta ädla anlets vår hon sett förut,
Sin drömda yngling känner hon.
Den samme är han, blott ej ljus, ej mild, som när
I drömmen hon hos honom satt
Vid bäckens strand och glömde bäckens spegelvåg
Och speglade sin själ i hans.

Dock flydd är fasans kyla, fasa kan hon ej
För honom, för sin himmel ej;
Blott gråta kan hon, smälta ljuft i tårars dagg
Och älska, tillbe och förgås.

Och utan fruktan, som om fromt till stilla bön
Hon för sin hyddas helgon trädt,
Hon nalkas fursten, böjer knä på vägens sand
Och sluter händerna och ber:
"Nadeschdas herre, skåda din slafvinnas tår
Och vredgas på den arma ej!
I bättre smycken hon en bättre lycka klädt,
Om lifvet unnat henne den.
Min krans är dyster, och min gördel gör din harm;
O, när jag knöt dem, tänkte jag:
Som jag så fattig denna halm ej vuxit har,
Ej detta gräs så glädjelöst.
Dock gerna, furste, för din vilja ville jag
I blommor byta sorgens drägt
Och taga denna skarpa tistel från min barm
Och gömma i mitt hjerta den."

Hon talat så, och från sin hjessa lyfter hon
Den yppigt vilda kransen bort
Och löser halmens gördel från sitt smärta lif
Och blickar opp på nytt och ber:
"O furste, furste, glöm af nåd din vrede nu,
Ett flyktigt ögonblick, ej mer,
Låt mig ditt anlet se, hur det i mildhet syns,
Och låt mig tacka dig och dö!"

Så har hon andats bönens varma sommarfläkt
Emot den älskade, och nu
Hon dröjer knäböjd, ber med läppens ljud ej mer,
Men med sitt ögas kärlek blott.

Och se, på detta höjda öga länge re'n
Orörlig hvilar Woldmars blick,
Han tala vill, en suck af tjust beundran är
Hans fulla hjertas enda språk.
En sådan skönhet ej vid Wolgas strand han sett,
I dina salar ej, Moskwa;
I omotståndlig blid förtrollning snärjs hans själ,
Och vaken tycks han drömma blott.

Då närmar sig furst Dmitri, segerleende,
Och hviskar till sin broder tyst:
"För falken, Woldmar, du mig en slafvinna loft,
Välan då, denna är mitt val."

Sitt löfte nyss i skogen mins furst Woldmar nu,
Och ur sin dröm han spritter opp,
Hans blickar irra länge utan gräns och mål,
Och från hans kinder bloden flyr.
Omsider dock med kraft han fattar brodrens hand:
"Ditt val du äger", talar han.
"Men en slafvinna, broder, blott du välja får,
Och denna flicka, — hon är fri.
Fri är hon buren; den, som till en engel föds,
Är fri ifrån sin födslostund,
Och frihet ger jag henne nu, som gåfva ej,
Men endast som bekräftelse."

Och åter till slafvinnan mild han vänder sig:
"Stå upp, Nadeschda", säger han,
"Din rymd är fläktens rymd, din verld är fogelns verld,
Du äger ingen herre mer.
Men, arma dufva, tvenne furstefalkar se
I mäktig täflan ned på dig;

Hvart vill du styra nu din späda vinges flygt,
Hvar vill du söka skygd för dem?"

Då står den sköna flickan opp och kysser gladt
Furst Woldmars hand och talar så:
»Der nyss i skogen den förföljda fann försvar,
Der skall jag äfven finna mitt.
Till dig jag flyr, o furste, undan farans hot,
Hos dig jag finna skall beskydd,
Ditt eget ädla hjertas nåd skall rädda mig
Ifrån din broders falk och din."

En blixt af purpur flammar opp på Woldmars kind,
Dock utan svar en vink han ger
Sin mulne broder, och i slottets salar snart
För skaran fursteparet döljs.

Det sjungs, att under qvälln i fadersborgen se'n
Från rum till rum furst Dmitri gått,
Ibland en blick åt flydda åldrars minnen gett
Och stridt sitt hjertas strider stum.
Först då, när sist till aftonbordet furstarne
I dyster sämja satt sig ned,
Har Dmitri trenne gånger höjt sitt glas och tömt
Champagnedrufvans eld och talt.

Och vid sitt första glas han nämnt furst Woldmar säll,
Som fri i egen boning satt,
Då sjelf i hemmet han en moders myndling var,
Fast tvilling med sin broder född, —
Och tömt en skål för den, som utan lyckans gunst
Förstår att trotsa hennes nyck
Och med en obemantlad viljas spotska mod
Kan skapa sina öden sjelf.

Och vid sitt andra glas sig sjelf han lycklig nämnt,
Att sveklös han besviken var,
Och tömt en skål för den, som, då sitt ord han gett,
Kan krossas, men ej rygga kan.

Och vid sitt tredje glas han stått från bordet opp
Och stött sin broders glas och sagt:
"En skål för dig, furst Woldmar, ur hvars röfvarhand
Jag min slafvinna röfva skall!"

Men samma natt, så sjungs det, vid Miljutins tjäll
En ryttare i vapen höll,
Den trognaste ibland furst Woldmars tjenare
Den vapenklädde ryttarn var.
Och vid den låga hyddans dörr sin häst han band
Och såg sig om och trädde in
Och kom om några korta stunder ut igen
Och följdes af Nadeschda då
Och lyfte flickan lätt på sadelknappen opp
Och svängde sig i sadeln sjelf
Och lät den ystra fålen pröfva sporrens udd
Och flög sin kos, som natten tyst.

Förborgad länge var för alla flickans lott,
Försvunnen från sin bygd hon var,
Och folket teg i häpnad eller sjöng en sång
Om furste-tjenarns dunkla flykt.
Och spordes någon gång Miljutin, skakade
Den gamle stumt sitt silfverhår
Och såg mot vägen, der hans glädje skyndat bort,
Tills blicken skymdes af en tår.

Fjerde sången.

Otaligt har jag frågat,
En fråga för hvar timme,
Som vinter ägt och sommar,
Se'n jag ditt öga skådat.

Till Kamas tysta nejder
Från hofvets glans och flärden
En fursteenka flyttat,
Af lyckans gunst förlåten;
Vid flodens brädd en boning
Hon valt i lindars skugga;
Tre unga döttrars skönhet
Var hennes modersglädje.

Mot denna lugna boning
Log månen klar en afton,
Och i dess parker lekte
Med skuggor vårens vindar,
Förföljde och förföljdes.

Då satt bland dessa skuggor,
I dessa vindars värme,
I dessa gömda parker,
En yngling och en flicka;
De språkat tyst i qvällen.

De talte mellan kyssar
Ännu ett ord och många.
Som lätta skyar födas
På blåa sommarhimlen,
Än purpuröfvergjutna,
Än skära, silfverhvita,
Än dunkelbleka, mulna,
Så föddes i en himmel
Af deras kärlek orden.

Och ynglingen han talte:
"Otaligt har jag frågat,
En fråga för hvar timme,
Som vinter ägt och sommar,
Se'n jag ditt öga skådat;
Och re'n högt öfver kullen
På fästet månen stigit,
Och qvällens stunder ila,
Och än jag ville fråga."

Och flickan log och sade:
"Otaligt har jag svarat,
Ett svar för hvarje glädje,
Min furstes nåd beredt mig.
Hur säll i denna boning
Jag lefvat, gömd och skyddad,
En syster ibland systrar,
En dotter hos en moder,
Allt, allt jag sagt och svarat,
Och än jag ville svara."

Den unge fursten talte:
"I denna lugna boning,

En dyr väninnas fristad,
Af veka händer vårdad,
Sin blomstersjäl min blomma
Har vecklat ut i fägring,
Hon lärt att känna mycket,
Att lösa mången fråga;
Ett vet likväl hon icke,
Hvaraf min sällhet kommer,
Då hennes kyss jag möter.”

Den sköna flickan talte:
”En seglare på hafvet
Är nu min unge furste,
Han varsnar icke stranden,
Men möts dock af dess dofter;
Då undrar han och söker
Och tror, att sjelf han gömmer
Hos sig en skatt af blommor.
O furste, denna sällhet,
Som vid min kyss du känner,
Den är min sällhet endast,
Som doftar dig till mötes.”

Men fursten log: ”O flicka,
Säll dubbelt du, som äger
Din sällhet som din egen.
När jag, den arme seglarn,
Är från min blomstrand borta,
Då skimrar för mitt öga
Ej någon glädje mera;
Ett ödsligt haf är verlden,

I höjd och djup är tomhet,
I hjertat sorg och saknad.
Sant har Nadeschda talat,
Ett lån är blott min glädje,
Den fins hos henne ensam."

Sin flickas hand han fattat,
Han log ett vårligt löje:
"Min glädje nu jag känner,
Hvad gör Nadeschdas glädje?"

"Min kärlek gör min glädje,
Så är den oförgänglig
Och flyktar ej som furstens."

"Din kärlek gör din glädje;
Så svara, hvad är kärlek?"

Hon log ett vårligt löje:
"Min furste," så hon sade,
"Han vet det ej, han frågar:
O, att jag sjelf det visste!
Ett vet jag, att mitt sinne
I forna barndomsdagar
Var som en snö på bergen
Emellan jord och himmel,
Så lugnt det var, så fredadt,
Så hvitt, men ock så kyligt.
När solen kom deröfver,
Ett ögas varma strålar,
Då smälte det i floder

Af känslor och af tankar,
Blef fritt och mätte rymder,
Tillförne obekanta,
Blef varmt och blef en spegel
Att fatta blåa himlen
Och jordens blomster-fägring
Och i sitt djup förvara
Det blida ögat ständigt."

"Och hvems, o flicka, säg mig,
Var detta blida öga?"

Hon svarte ej, hon sänkte
Sitt strålomgjutna hufvud
Mot furstens skuldra sakta.
Då kom en fläkt och flydde
I lek emellan löfven.
De skälfde, skuggan skälfde,
Och månens skimmer, gjutet
På flickans svarta lockar,
Bröts ljuft i stilla darrning.

En stund förflöt i tystnad,
Då höjde lätt sitt hufvud
Den sköna flickan åter:
"Otaligt," så hon sade,
"Har nu min furste frågat,
En enda fråga ville
Nadeschda få besvarad:
Två gånger re'n mitt öga
Sett dessa lunder löfvas
Och löfven åter falla,

Och endast tvenne gånger
Min furste här besökt oss,
Han sagt dock, att hans glädje
Fins här, ja, här allenast,
Hvi kommer han så sällan?"

En skugga, löfvens skugga,
Kanhända hjertats äfven,
Föll nu på furstens anlet,
Men så till svar han talte:
"Nadeschda, kejsarstaden
Och krigarärans tjusning
Och hofvets prakt och nöjen,
De hålla Woldmar fången."

Den sköna flickan sade:
"Två gånger blott mitt öga
Sett dessa lunder löfvas
Och löfven åter falla,
Och redan tvenne gånger
Har fursten här besökt oss.
När så af kejsarstaden
Och hofvets prakt han fängslas,
Hvi kommer han så ofta?"

Han log, den unge fursten,
En suck dock var hans löje:
"O flicka," så han sade,
"Hur säll jag ville dröja
Hos dig i dessa lunder,
Med dig en boning söka
Långt bort från kejsarstaden,

Som fogelparet söker
Ett bo blott för sin kärlek.
Men, ack, hos dig en timme
Får ägas ej, blott stjälas.
Två mörka makter hota
Min sällhet oupphörligt,
Den ena är min broder,
Min moder är den andra."

"Sin broder fursten nämnde,
Stör han en broders lycka?"

"Du mins en stund, o flicka,
Du mins den första gången,
Då våra blickar möttes,
Ditt hjerta och mitt hjerta.
Då var min broder nära,
Han såg dig, och din anblick
Spred i hans barm en låga,
Vild, dunkel, outsläcklig.
Se'n denna stund en vålnad
Från nejd till nejd han irrar,
Ett mål blott har hans irring,
Han söker dig allena.
Nadeschda, från din furste,
Från alla jordens makter,
Från himmel och från afgrund
Hans våld dig rycka skulle,
Om han din fristad visste."

"Min furste nämnt sin moder,
Har hon ej modershjerta?"

”Nadeschda,” så han sade,
”Kall, dunkel, obeveklig
Och stolt är denna moder,
Natalia Feodorowna.
Ej lifvets späda fröjder,
Ej hjertats rätt hon aktar,
Monarkers nåd allenast
Och höga anors skimmer
Och slafvars mängd och stjernor,
På bragdens bana vunna.
O flicka, ej din skönhet
Hos dig hon skåda skulle,
Ej dina ögons himlar,
Ej denna själ, som spelar
Med dagrar och med skuggor
I dragen af ditt anlet;
Slafvinnan, blott slafvinnan
I dig hon skulle skåda,
Och visste hon min kärlek,
Hon slet dig från min sida,
Om stycken än dig följde
Af mitt förblödda hjerta.”

Sin arm liksom i bäfvan
Kring flickans lif han slutit;
Men mot hans skuldra lutad,
Hon hördes sucka sakta:
”O mina barndomsminnen,
O ljufva fröjder alla,
Du sol i blåa rymden
Med dina ljusa dagrar,
Du jord med gräs och blommor,

O källor, floder, sjöar,
Förtrogna, dyra vänner,
Om jag er aldrig skådat!
O, att i praktens salar
En fånge lik jag vuxit,
Blott skådat lampors skimmer
Och vandrat stel i glansen
Af guld och af juveler; —
Då ägde jag kanhända
Som Woldmar stora anor,
Då vore jag furstinna,
Fick älska den, jag älskar,
Och älskas ock tillbaka."

Hon talte, ljuden dogo
På hennes rosenläppar,
Och fursten teg. — I himlen
Af deras kärlek föddes
Ej ordens skyar mera,
Och tyst och klar var qvällen.

Femte sången.

I långa tider re'n
Han från sitt trogna folk har varit borta,
Nu, lik ett fruktbart år,
Välsignelse till våra tjäll han bringar.

Re'n tvenne år förgått,
Se'n i sin hydda ensam blef Miljutin.
Det var en morgonstund,
Den gamle gått att andas vårens vindar.
En rönn i blomning stod
På gården, under den han valt sin hvila.
Allena satt han nu,
Allena, ty Nadeschda var försvunnen;
En sparf, en svärm af bin
I trädens topp hans enda sällskap voro.

Då kom en gammal vän
Och helsade den gamle under rönnen:
"Miljutin, fröjda dig;
Ett budskap fullt af glädje jag dig bringar."

Den åldrige såg opp,
Och räckte handen åt sin gäst förtroligt:

"Hvad budskap bringar du?
Har landet vunnit fred med glans och ära,
Har segerns Gud i nåd
Beskärmat vår zarinnas vapen åter?"

Den komne talte så:
"Långt närmare är fröjden oss, o broder;
Vår furste kommen är,
I natt vid slottet stannade hans vagnar.
I långa tider re'n
Han från sitt trogna folk har varit borta,
Nu, lik ett fruktbart år,
Välsignelse till våra tjäll han bringar.
Från slottet denna dag
Får ej behofvet vända hjelplöst åter,
Så har den ädle talt,
Och gåfvor regna der ur fulla händer."

Miljutin drog en suck:
"Hvad vållar maktens mildhet", så han sade,
"Har furstens blick igen
På en af våra tärnors fägring fallit?
I afton sluts kanske
Ditt öga, broder, under gyllne drömmar,
I morgon vaknar du
Och ropar utan svar din enda dotter."

Han sagt det, och en tår
Låg qvar ännu i fårorna på kinden,
När skyndande ett bud,
Med rika skänker lastadt, hann den gamle:
"Hell dig, Miljutin, hell!"

Så talte tjenarn och sin börda lade
För gubbens fötter ned,
"Hell dig och dina glada framtidsdagar!
Hör nu vår furstes ord:
Miljutin är af folket här den äldste,
Hans ålderdom skall bli
Som sommarqvällen full af ljus och glädje."

Från tufvan, der han satt,
Uppstod den gamle, tog sin staf i handen,
Han svarte ej, han gick,
Han styrde tyst sin trötta gång till slottet.

Men i sin höga sal
Satt Woldmar nu med oförmörkad panna,
Han talte milda ord,
Sin gamle, trogne tjenare han sporde:
"Wladimir, se'n jag mins,
Från mina första år ditt hufvud grånat,
Nu säg, hur länge re'n.
En skattad vän, din furstes hus du tjenat?"

Den gamle stod en stund
Med handen på sitt rika skägg betänksam;
Omsider skakande
Sitt hvita hufvud såg han opp och talte:
"Hur länge vet jag ej,
O furste, blott bekymret mäter tiden.
Hvad är att räkna år
För den, hvars lif en vårdag likt förflutit!
Jag var ett barn ännu,
När af er höga fursteslägt jag upptogs,

En yngling var jag, när
Er ädle faders första steg jag stödde."

Furst Woldmar såg med nåd
Den åldrige och talade och sade:
"Wladimir, från mitt slott
I morgon re'n af tunga värf jag kallas,
Jag får ej dröja qvar,
Att ej ett oblidt öga ser min lycka.
Men du skall lefva här,
Din trohet här skall herrska i mitt ställe,
Hvad du befaller, skall
I slottet ljuda som min egen vilja.
En fins dock här, hvars bud,
Hvars ord, hvars minsta vink din lag skall vara,
Men doldt, men obemärkt,
Att ingen dödlig anar hennes välde.
Af dig blott sedd och känd,
Beslöjad djupt för hvarje annan, kallas
I byn din dotter hon
Och är för dig allena herrskarinna.
Wladimir trogne, säg,
Har nu du fattat, hvad din furste menar,
Och kan han resa trygg
Och veta, att hans vilja ej försummas?"

Den trogne gubben log,
En blick af kärlek på sin herre fäste
Och förde gladt sin hand
Mot borgen af sitt höjda bröst och talte:
"O furste, gammal är
Wladimir re'n för obekanta seder,

Att lyda var han van,
Af inga makter lär han mer ett annat.”

Han talte dessa ord
Och gick på furstens milda vink ur rummet,
Och ensam i sin sal
Blef Woldmar åter med sin tysta lycka.

Han dröjt ett ögonblick,
Då dörren uppläts dristigt af Miljutin;
Den åldrige steg in,
Af tjenarskaror fåfängt återhållen.
Först när af furstens blick
Han möttes, stannade han stum i vördnad
Och böjde djupt sitt knä,
Mot golfvet sänkande sin höga panna.

Från Woldmars anlet flög
Den skymt af vrede snart, som först der röjdes,
Och vänligt sträckte han
Emot den årbetyngda slafven handen:
”Miljutin”, var hans ord,
”Hvad gör, att så din furste du bestormar?
Stå upp, hvad är din bön?
I dag går ingen sorg från denna boning.”

Den gamle drog en suck:
”O herre, ringa är den ringes klagan;
En lärka ägde jag,
Din hök har röfvat henne från min hydda.”

Furst Woldmar log med nåd:
"Ej svår, i sanning, är din sorg att hela;
Jag har en näktergal,
Den vill jag ge dig i din lärkas ställe."

Den gamle drog en suck:
"O herre, ringa är den ringes klagan,
Dock helas ej hans sorg
Af milda ljud och näktergalars sånger.
En bild, en helgonbild,
En svag förgänglig bild af alm jag ägde,
Den var min hyddas skatt;
En röfvare ifrån ditt slott den stulit."

Furst Woldmar log med nåd:
"Ej svår, i sanning, är din sorg att hela;
En bild af guld jag har,
Den vill jag ge dig i din almbilds ställe."

Den gamle drog en suck:
"O herre, ringa är den ringes klagan,
Dock helas ej hans sorg
Af löftens glans och gyllne skatters skimmer.
En dotter ägde jag,
Hon var min lärka, hon var helgonbilden,
Hon en slafvinna var,
Din makt har tagit henne från mitt hjerta."

Då såg furst Woldmar opp,
Hans panna strålade, hans kinder glödde:
"Miljutin", sade han,
"I dag går ingen sorg från denna boning."

En suck, ett ljud, en ton,
Ett ord, ett namn flög nu från furstens läppar,
Och se, den slutna dörr'n
Till praktgemaken uppläts i det samma,
Och mera skön blott nu
I purpurdagern af ett ljusnadt öde,
En rosig vårsky lik,
Stod för den gamles häpna blick Nadeschda.

Furst Woldmar log med nåd,
Han tog den komnas hand i sin förtroligt,
Till gubben, der han stod,
Han förde fram hans sköna fosterdotter:
"Miljutin, trogne slaf,
För lärkan bjöd åt dig jag näktergalen,
En helgonbild af guld
För den af alm, som togs ifrån din hydda.
Min gåfva du försmått,
En dotter sörjer du, en späd slafvinna;
Jag en furstinna har,
Jag ger dig henne i slafvinnans ställe."

En tår, som daggens perla klar,
I purpur glödde på Nadeschdas kinder,
Och tyst och utan ord
Hon kysste leende den gamles panna.

Sjette sången.

O, att du födt mig så, att de stjernors glans,
Du nyss beundrat, tjusat ock mig! Ett barn,
Af lekverk fägnadt, hade med svärdet jag
Dem plockat glad och tömt i en lek mitt lif.

Men i sitt slott, det höga, vid Wolgas flod,
I marmorsalen ensam bland bilderna
Af hädangångna, lysande anor satt
I glans Natalia Feodorowna sjelf.
Här, så furstinnans vilja bestämt det, här,
Bland dessa vittnen, skulle furst Dmitri nu,
Se'n långa år i fädernas hem ej sedd,
Inför sin moder träda. Som till en fest
Var salen ordnad, purpurgardinerna
Från alla bilder vecklade opp i prakt,
Och högst vid bordet jemte furstinnans plats
Stod, ställd för sonen färdig, en taburett.

Den stolta modren väntade, timmen slog,
Och in kom Dmitri, festlig som rummet ej.
Hans drägt var vårdslöst ordnad, om ordnad ens,
En hvardagsdrägt, hans vanliga hemdrägt förr,
Hans blick var skygg, men spotsk på en gång och mörk,
Och stjernlöst nattlig steg han till modren fram.

Ett ögonblick såg dyster furstinnan opp,
Som om mot sonens mörker hon mörknat sjelf,
Dock snart i höghet sträckte hon, ljusnande,
Sin hand mot fursten, tog från sin plats ett steg
Och rörde moderligt med en kyss hans kind.
"Min Dmitri", så hon sade, "välkommen var!
Med rättvis stolthet ser jag min ädle son
I sina anors strålande krets igen,
En oerfaren yngling ej mer som förr,
Men pröfvad, van att handla, beredd kanske
Att sjelf sitt rum eröfra bland dem en gång.
Min son, från hemmet länge du varit skild.
Hvar, hur, i hvilka nejder, i hvilket värf,
Har du ej yppat, jag det ej frågat har;
Min önskan varit sådan, jag velat så.
Åt sig, sin egen adel, sitt eget val
Af ärans banor ville min ädle son
Jag öfverlåta, ville behålla blott
En rättighet, den bästa, en moder har,
Den att få hoppas allt af ett älskadt barn.
Och nu, min Dmitri, frågar jag, — dock ej jag,
Men dessa stumma bilder igenom mig —
Till hvilket mål du sträfvat, på hvilken glans
I ärans rymd din trånande blick du fäst?"

Så var furstinnans helsning. Hon satte sig
Och med ett tecken viste sin son hans plats.

En stund flög bort i tystnad, en vingsnabb stund
Furst Dmitri teg, hans läppar ej än till svar,
Men till ett skugglikt leende rördes blott,
Och hög tog åter ordet hans moder då:

"Min Dmitri ej vill svara, vill tyst kanske,
Som dessa bilder fråga, besvara dem;
Välan, min stolta, strålande fröjd det är,
Att sjelf för eget lugn ej behöfva svar. —
Se opp mot denna qvinna, min ädle son,
Det svarta ögats glödande elddjup se
Och pannans hvälfning, skymd af en otämd lock!
Din moders ättemoder af furstlig stam,
Bland stjernor född på Grusiens fjäll hon var.
En son hon hade. Bort från sitt hem han for
Som du, for tidigt, dröjde i åratal
Som du, och ensam satt i sitt slott hans mor.
Då kom en gång af hennes bekanta en,
En vän, ej sedd se'n länge, grefvinna född,
Fast med ett dunkelt vapen förenad då.
Med godhet dock hon möttes, förtroligt språk
Blef vexladt, mången fråga om förr, om nu,
Och så omsider sporde den främmande:
'En son du äger, gläder förhoppningsfull
Hans ungdom dig, hvar är han, för hvilket värf,
För fredens eller krigets bestämdes han?'
Hon log, din ättemoder, och gaf till svar:
'Se'n tvenne år mitt öga ej honom såg,
Hans blick blef varm, hans fäderneboning trång,
Han tog sitt arf, han sökte en öppen verld
Och kämpar nu, hvar, huru, — jag vet det ej.'
Men full af undran talte den andra än:
'Hvad, vill du skämta blott, eller drömmer du?
Du mor med känslor, varma som blickens glöd,
Du lemnar åt sitt öde din ende son?
Omöjligt.' — Så hon sade; i höghet då
Uppstod furstinnan, räckte den främmande

Sin hand och talte aldrig förgätna ord:
'Var lugn, min vän, ett känner hans moder dock,
Behöfver mer ej känna: hvar helst han fins,
Bor guldrent i hans hjerta hans fäders blod.' —
Min Dmitri, så hon tänkte, din ättemor,
Af hennes ande äger ock jag ett arf."

Hon slöt, men upp såg Dmitri och talte djerf:
"Här är jag, moder, döm mig, du ser mig här,
Säg sjelf, om till din glädje, om till din sorg;
Hvar ytlig, fal förgyllning föraktar jag,
Och hvad mitt yttre röjer, mitt inre är."

En blick, en hjertlig, spanande, dunkel blick
I sonens öga hade hans moder fäst,
Och nu hon såg mot bilderna upp på nytt
Och sträckte majestätlig sin hand mot en:
"När denne stjernomstrålade," sade hon,
"Kom från sin första ynglinga-utflygt hem,
Förmäler sägnen skönt, att han kom så arm,
Så utan yttre, skimrande glans, som du.
Hans fader fallit tidigt i Peters strid
Mot Sverges vilda lejon, hans ädla mor
Sett nyss sin boning härjas af fiender
Och satt, en värnlös enka, i plundradt slott.
Pultavas fält var blodadt, och ryktet flög
Med segerbudskap, jublande vidt, då såg
Sin son hon återkomma; allena, tyst,
Med vinst blott af en blekare kind han kom.
På honom, fast se'n länge ej sedd, ej spord,
Sitt hopp hon fäst, dock teg hon och sörjde stum,
Att sköflad så han kom till ett sköfladt hem.

En dag försvann, knappt grydde den andra, när
Af jubel nejden fylls, och från höjd och däld
Hörs ropet: zaren, zaren i antåg är!
Ej mer som förr i sällare tider kan
Den ädla ägarinnan af slottet nu
Vid zarens fot begära en ynnest, be
Att få ett ögonblick hans värdinna bli.
Allena, osedd, gömd i ett sidorum,
Hon öppnar blott ett fönster och skådar tyst
Mot vägen, vill blott blicka välsignande
På fosterlandets far, då han flyr förbi.
Han kommer, segrarn, hjelten, med skumhöljdt spann
Han skyndar fram, af dånande vagnar följd,
Och skaran nalkas, glimmar, försvinner, — nej!
Den stannar, stannar, Dmitri, på slottets gård.
En blixt af häpnad, ljuf, men förkrossande,
Den ädla slottsfruns hjerta igenomfar,
Dock går hon glad att möta sin höga gäst
Och hinner vestibulen med hastad gång.
Hvad syn! Der står monarken i höghet re'n.
Hvad syn för henne, henne som mor! Hon ser
Sin son i zarens armar, med kyss på kyss
På kind, på mun, på panna af honom höljd. —
Min Dmitri, denne yngling, som kom som du
Så blek, så glanslös hem till sin mor, var mer
Än hvad han ville synas; i mången strid
Han kämpat djerf, hans arm var berömd, hans mod
Beredt Pultavas seger, ett ädelt sår
Han bar, var zarens gunstling, var general."

Så talte hon; en leende ljusning flög
Kring hennes anlets mildrade majestät,

Men marmorstel satt Dmitri, tills marmorn nu
I hemsk förvandling smälte och brast i ord:
"Hör opp", han sade, "moder, att se mig an
Med denna svärmiskt forskande, sälla blick,
Som anar gömda strålar af zarens nåd
Hos mig, din bleke, stormige, dunkle son.
Ej att dig bringa glädje jag kom; hvad du
Som glädje skattar, Dmitri ej sökt, ej fått,
Nej, för mig sjelf jag kom, för min egen fröjd,
Fast med din smärta, moder, den köpas skall."

Han teg och strök sin panna och talte än:
"O, att du födt mig så, att de stjernors glans,
Du nyss beundrat, tjusat ock mig! Ett barn,
Af lekverk fägnadt, hade med svärdet jag
Dem plockat glad och tömt i en lek mitt lif.
Men andra stjernor lyst för din Dmitris blick,
Två stjernor, mordiskt tjusande, mäktiga,
De bränt hans barm, de sugit hans hjertas blod,
Och kärlek är den ena, den andra hämnd."

Han dröjde, tycktes vänta ett svar, men stum
Furstinnan satt, han såg det och vidtog än, —
Hans röst var vågens röst, då i storm den slår
Mot klippans barm och brytes och suckar dof: —
"Från barndomsåren var jag din mulne son,
Den andra, ständigt, ständigt den andra blott;
Jag såg min broder ljusna i ljus, jag sjelf
Blef mörk, men bar mitt mörker för mig och teg.
Vårt arf blef skiftadt, säll till sitt eget slott
Min broder for, jag följde, en främling lik:
Välan, en sällhet grydde för mig ändå, —

Den stals, stals bort af honom, som vunnit allt.
Då sprang min ena stjerna ur natten fram,
Då såg jag hämnden vinka, den lyst min ban
I år af qval, och nu den mig lyste hit.
Min moder, denne lycklige, ljuse son,
Er fröjd, er ständigt gynnade gunstling, han, —
Med en slafvinna fostrar han ättens hopp,
En låg lifegens dotter hans maka är."

En blekhet, tänd och flydd i ett ögonblick,
Furstinnans anlet darrande öfverfor,
En ljungelds hemska, flyktiga återsken,
Och nu med kufvad smärta begynte hon:
"O Dmitri, du nattburne, om åt din hämnd
En broders olycksöde kan svalka ge,
Var lugn, hans dom skall falla. — På Rysslands tron
Fins den, som vet att vörda en moders sorg.
Hon skall förstå min bön, då med krossadt bröst
Jag ber den höga skydda vår ädla ätt
Mot en vanbördings brott, som befläckar den.
Var lugn, jag ägt två söner, jag äger nu
Blott en, med dig ej täflar en annan mer.
Var lugn, min son, olycklige, mörke son,
Din ena stjerna lyst dig till önskadt mål."

Hon talte så och dröjde; en hämmad tår
Bröt våldsamt fram och föll på den stoltas kind,
Och nu hon tog den nattliga sonens hand
Och höjde, lik en bedjande, än sin röst:
"Du är, fast mörk, min Dmitri, min ende nu,
På dig allena hvilar vår ädla ätt,
Förtvifla får du icke, förloras ej,

Så nämn din andra stjerna, din kärlek nämn!
Så skön, så rik, så mäktig, så lysande
Har Ryssland ej en dotter, att hennes hand
Din moders son skall vägras; zarinnan sjelf
Skall med sin allmakt skydda ditt djerfva val,
Blott nämn det, säg, hvem fängsladt ditt hjerta blott."

Hon slöt. Men ur den bedjande modrens hand
Drog Dmitri sin och dolde sin kärlek ej:
"Min moder", så han sade, "din Dmitri skall
Ej mer förtvifla, icke förloras mer,
Om till hans vilda, flammande, tärda barm
Din makt hans broders maka, slafvinnan fört."

Då stod furstinnan svigtande opp, hon teg,
Hon gick med långsam gång, majestätlig, stum,
Ur höga anors strålande festsal ut;
Men, af den stolta skickad, en tjenare
Kom in och sänkte utan en vink, ett ord
För alla bilder purpurgardinerna,
Och snart stod Dmitri ensam, och ingen blick
På honom fäste helgade fäder mer.

Sjunde sången.

Och tystnad rådde länge mellan båda,
På ottomanen satte sig Potemkin
Och lät sitt hufvud sjunka i sin hand,
Den unge fursten väntade och teg.

"Genralmajor Kutusoff, då han kommer,
Förs in till mig hit in i kabinettet,
De öfrige, Markoff, kosacken Platoff,
Furst Woldmar Paulowitsch och andra vänta."
Så talte, vårdslöst kastande sig ned
På ottomanens purpurbädd, Potemkin,
Och adjutanten mottog med en bugning
Den stolte Krimbetvingarns vink och gick.

På furstens panna sågs en skugga hvila,
Och oro, ledsnad, trötthet talte ögat;
Blott stundom till ett nyss serveradt glas
Med roslikör sin vackra hand han sträckte
Och förde mot sin läpp dess dofter blott.

Så flöto långsamt några få minuter,
Och dörren uppläts åter, och Kutusoff
Steg in. — Sin ställning bytte fursten ej,

Blott förde handen öfver ögat, såg
En stund med skärpta blickar mot den komne
Och med en knappt förnimbar nick begynte:
"Jag låtit kalla er, min general,
Hvarför, det vet ni sjelf. Med synbar ledsnad
Betraktade vår höga kejsarinna
Paraden nyss; en brist på hållning, takt,
Långt lättare att märka än förklara,
En hoglöshet, en — med ett ord — ett sjelfsvåld
Förstörde ordningen i våra leder;
Hvad skall jag tänka om er disciplin?"

Han teg, den unge generalen teg,
Men i hans kinder steg den blod, hvars färg
Re'n purprat Largas, Kaguls, Sabors stränder,
Och fursten såg det och tog vid på nytt:
"Ni tycks ej gilla detta milda klander,
Ej sjelf ens funnit några fel kanhända?
Välan! Hvad tecken gaf en grenadier
På eder flygel sin kamrat i ledet?
Säg, gjordes svängningarna utan remnor,
Befälets blickar lågo de på chefen,
Hur slöts carréen, hvem såg sig om, och hvems
Var benet, som det sjunde regementet
Drog efter sig ännu, se'n det gjort halt?
Otaligt kunde nämnas, utom detta.
Nu svara, säg mig, general Kutusoff,
Hvad tror ni vålla detta oskick?" —

Stolt
Såg fursten opp, den unge krigarn böjde
Sitt hufvud vördnadsfullt och gaf sitt svar:

"Ers durchlaucht," så han sade, "största delen
Af dessa truppar lemnat nyss Turkiet,
Rekryter äro andra, tagna in
I deras ställe, som af kriget skördats.
De yngre äga än blott ringa vana,
De äldre glömt bland strider, mödor, marscher
Den stränga exercisens takt kanske."

Han talat, men den ädle fursten stod
Med ifver opp: "Nämn mig ej dessa skäl,
Iwan Ilarianowitsch, ej dessa!
Nej, djupare är grunden gömd; en ande
Af egenmyndighet vill gripa folket,
Hvar den är hemfödd, vet man ganska väl.
Fantastiskt vilda läror från Genève
Förtrollat re'n Europas andra länder,
Och äfven hit de spridt sitt gift. Allt mer
Förljummas känslan för en högre ordning,
Den ringes lust att smälta i det stora.
Man lär sig tala om ett menskovärde,
Som är ett annat än en mensklig lydnad
För maktens bud. —
En hvar vill se sig som en medelpunkt,
Kring hvilken nejders, staters välfärd hvälfves.
Bekänn det, ni är ung och general" —
Här flög kring furstens läpp ett mildradt löje —
"Bekänn det, äfven ni har tyckt nå'n gång
En stor, odödligt stor, har drömt kanske
Om intet mindre än att se en dag
På edra skuldror Rysslands öde hvila.
Hvad kan det ringa, en parad som nu,

Ett stycke lumpen exercis betyda
För den, som drömmer så om stora segrar!"

Han slöt. Den unge hjelten, sårad djupt,
Ej höll sin harm tillbaka mer, men talte:
"Min furste, mer än storheten jag skattat
Den lott att för ett fosterland få strida;
Den blifvit min, jag ingen bättre sökt.
Bland mina drömmar — jag har drömt också —
Var skönast den, att få åt Ryssland offra
Hvad det mig skänkt, mitt trogna hjerta."

Mer
Fick han ej tala; med sitt höjda finger
Bjöd fursten tystnad och begynte sjelf:
"Ni manövrerar alla dagar nu,
Tills edra veteraner glömt Turkiet,
Och alla yngre lärt sin exercis.
Kutusoff, edra tjenster glömmas icke,
Men stränghet, regel, disciplin bör finnas;
Man älskar ej att se en soldatesk,
Som minnes annat än sin pligt för stunden.
Farväl, min general, en pligt af vigt,
En obehaglig sak i nära samband
Med tidens andra tecken kallar mig."

Han hade talat. Generalen gick,
Och i sitt förmak trädde nu Potemkin.
Församlade vid dörren stodo der
I hopp och fruktan officerare
Af skilda vapen, grader, uniformer;
Och fursten såg dem, styrde stolt sin gång

Emot dem, stannade och öfverfor
En stund med blicken under tystnad skaran
Och höjde snart sin röst till stränga ord:
"Man sett i dag er, herrar öfverstar
Af fjerde, femte, sjunde regementet,
Er subalterner äfvenså af linien
Och, Platoff, er, Markoff, er, kort, er alla
Förverka edra värjor. — Inga svar,
Alldeles inga ord till ursäkt, inga!
Det är vår kejsarinnas höga namnsdag,
Som nu gör nåd. —
I hvilka tider lefva vi? Soldaten
Betraktas som kamrat af ett befäl,
Som gjort ett par kampanjer vid hans sida;
Han smeks, han skonas, man förbiser allt,
Blott ej hans ärr, och samma skonsamhet
Begär man för sig sjelf. Markoff, se på er!
Är det af reglementet ni befalls
Att suspendera en af edra knappar?
Och denna orden, Platoff, kring er hals, —
Säg, fruktar ni att skiljas allt för mycket
Från hopen, om den blottas litet mer?
Hvad skick! Soldatbulvaner vore bättre
Än krigare, som ingen lydnad känna. —
Ni ler? — Jag ber er, ingen min! Och ni,
Ni med den rusigt nöjda blicken, Kulneff,
Hvad gör er fröjd? Att er piket kanske
Så väl höll folket nyss ifrån paraden? —
O Ryssland, Ryssland, själen i din styrka
Var ordningen, var sjelfförsakelsen
Hos dina söner; slockna får den ej. —
Furst Woldmar Paulowitsch, ni dröjer qvar,

Ni följer mig. Ännu en gång, er andra
Benådar kejsarinnans namnsdag."

Sagdt.

Till kabinettet gick Potemkin åter,
Den unge fursten följde tyst hans steg.

Och tystnad rådde länge mellan båda,
På ottomanen satte sig Potemkin
Och lät sitt hufvud sjunka i sin hand,
Den unge fursten väntade och teg.
När så en stund förflutit, och en annan,
Tog Krimbetvingarn ordet, höjde sig
Och fäste skarpt sin örnblick på furst Woldmar:
"Man talt om uppror," sade han, "om trots
Emot en ordning, på hvars fasta grundval
Personers väl, familjers, staters, hvilar,
Jag menar uppror mot föräldramakt,
Och sådant i vårt fosterland, i Ryssland;
Är denna händelse er obekant?"

Den unge fursten teg, den äldre fortfor:
"En yngling, en af våra främsta slägter,
Förvillad troligtvis af tidens gift,
Ett svärmeri om menskojemlikheten,
Har, glömmande sig sjelf, sin pligt som son,
Sin aktning för en följd af stora anor,
Sig sänkt i en mesalliance, hvars blygd
Till lycka här ännu ej ägt sin like;
Ni vet kanhända denne ynglings namn?"

Han talte så; ej bidande ett svar,
Begynte han med dämpad stämma åter:

"En furste, lysande föräldrars hopp,
Emottar vid sin faders död i arf
Den ena af hans stora egendomar.
Han kommer till sitt landtgods, fäster der
Sitt unga öga på en ung slafvinna;
En vacker kind, en fyllig barm, — hvad skatt
Att öfverväga alla andra värden!
Allt nog, han väljer henne för sitt nöje,
Fördöljer henne, hvar, — man vet det ej,
Och offrar tvenne år åt sin förtjusning.
Man väntat, att på detta rus af sällhet
En mättnad skulle följa och excessen
Få lemnas åt förlåtelsen och glömskan;
Men nej! En dag sitt höga slott igen
Besöker fursten, som emellertid
Förvärfvat grader här bland våra leder,
En maka för han med sig, en gemål,
Men hvem? — O fräckhet utan gräns! — Slafvinnan.
Ännu får saken dock ej allmängöras,
Familjbetänkligheter hindra detta,
Blott några få förtrogna känna den.
Så flykta åter år, och medan fursten
På ärans fält sig nya lagrar skär,
Befolkas fursteborgen med bastarder.
Tills slut kan nesan icke döljas mer,
Den röjs, och ryktet hinner furstens mor,
Hvars hjerta nära brister af förtviflan. —
Nu, Woldmar Paulowitsch, är taflan färdig,
Kompositionen väcker ens förvåning;
Ni målat sjelf, är den natursann, säg?"
En vink han gaf, ett tecken, att han nu

Besvaras ville, och i liknöjdt lugn
Mot handen sänkte han sitt hufvud åter.

Att ge sin återhållna vrede ord,
Behöfde ej den stolte Woldmar manas:
"Jag känt en furste," sade han, "i arf
Ett slott han fick, med slottet en slafvinna,
Slafvinna, — ja, hon var det, tills hans öga
I hennes såg, då var hon det ej mer.
Ej rodnaden på hennes kinder dock,
Ej hennes yppigt höjda barm — som ni,
Min furste, sagt — gaf friheten åt henne,
Hon fick den af ett hjerta för ett hjerta,
Och mer hon fick än frihet, fick beskydd
Hos en af Rysslands ädlaste furstinnor.
När, dyrkad i en krets af englar der,
Hon vecklat ut sin rika blomnings skatter,
Blef hon sin forna herres maka: — han
Står här och väntar, furste, nu sin dom."

Han slöt. Den mäktige Potemkin tog
Med oförändradt lugn till ordet åter:
"Vår milda kejsarinna, sjelf en moder,
Har ömmat för er ädla moders smärta,
Har velat skona henne för den blygd
Att som sin dotter helsa en slafvinna;
Dess höga vishet insett, att ett rike
Af Rysslands vidd behöfver sammanhållas
Af fasta band, att hvar atom, som störs,
Ger fart till rubbning i det stora hela;
Hon tolkar nu sin vilja genom mig:
Furst Woldmar Paulowitsch, er tjenst behöfs

I Tomsk, behöfs der ögonblickligt nu;
Er egendom förvaltas under tiden
Med kejsarinnans bifall af er mor.
Er resa — derom har man dragit omsorg,
Ett equipage är tillreds. I Tomsk
Har ni att vänta edra instruktioner.
Farväl!"

Från Woldmars kinder bloden flytt,
Förisad stod han en minut och såg
Med ofrånvända blickar på Potemkin:
"Er tillhör makten," sade han till slut,
"Men jag är man och får ej fly till böner.
En fins, som kunde be för mig, för sig,
Men hon skall stötas bort, der hon ej höres.
Ja, utom henne, furste, finnas två,
Som kanske finge bedja; o, men de
Förmå ännu knappt nämna fadersnamnet.
En fråga dock, den sista: förs jag bort
Att lefvande begrafvas, eller får
På jorden än jag återse de mina?"

Då stod den ädle furst Potemkin opp
Och tog hans hand: "Furst Woldmar Paulowitsch,
Jag känt er far, han stod vid denna sida
I stridens larm; för hans skull ville jag
Den spotska sonens hårda öde mildra.
Jag vet en gammal regel: lyd och vänta!
Jag ger er den, jag kan ej mer; farväl!"

Åttonde sången.

Der han så, af egna känslor sliten,
Står i osäll tvekan, sjelf sitt offer,
Ser han dagen fly och qvällen sakta
Öfver jorden höja purpurvingen.

Hvilket sorl af obekanta röster,
Hvilken otämd yras vilda jubel
Skallar nu, Moskwa, kring dina stränder,
Från Furst Woldmars slott, det förr så tysta?
Är det så hans unga maka sörjer
Kärlekens och lifvets blomsterdagar,
Hjertats första lycka, flydd med honom?
Sky att fråga! Främlingar från Wolga
Äga slottet, tygelfria slafvar,
Af Natalia Feodorowna sända,
Af den ädle furstens stolta moder.

Men förjagad, skygdlös, har Nadeschda
Sökt sin barndoms låga hydda åter
Och af lyckans alla gåfvor bergat
Tvenne späda söner blott. — I blommor
Har naturens vår sig klädt, se'n vinter
Öfver hennes hjertas vår sig lade;
Och hon gömmer nu sin sorg i skuggan
Af en löfrik häck vid samma bölja,

Der hon femtonårig fordom ofta
Speglat sina morgonljusa löjen.

Stum på gräsets matta nära stranden
Nu hon sitter, sänker som i drömmar
Stundom ned sin marmorhvita panna,
Tills på nytt ett gny af vilda fröjder
Skallar genom nejdens lugn från slottet,
Och hon väcks och ser mot skyn och lyssnar.

Dock ej sorg, blott talar milda ögat,
Äfven oro. Ofta skrämd hon skyggar
För en fläkt i lundens löf, för trastens
Skarpa drill från topparne i skogen.
Fly hon ville, fly långt bort från nejden,
Så det tyckes, näns dock icke störa
Slumrarn i sin famn, den späde Igor,
Som så långt ifrån och dock så nära
Till sin mors bekymmer somnat stilla,
Medan yr på stranden än hans broder
Jagar sländor, vilsnade från vattnet.

Så hon dröjer; hvadan hennes oro?
Budskap kommit: "du, som lärt att bära
Utan klagan sorger, lärt för andras
Tröst försaka egen, o furstinna,
Som ett helgon kär för våra hyddor,
Längre får du ej vår glädje vara,
Vilda falkar jaga dufvan, skynda,
Han är här, din makes broder, Dmitri."
Än en gång har hon blott velat säga
Sitt farväl åt ställen, dyra, fulla
Af en snabbt försvunnen barndoms minnen. —

Solen sjunker, skuggorna förlängas;
O, en skugga, mörkare än alla,
Skymtar, rör sig mellan träden, nalkas,
Det är Dmitri. — På det späda rofvet
Re'n hans eldblick fallit; segern vinkar,
År af strider, feberyra drömmar,
Dystra dagar, nätter utan hvila
Skola gäldas nu. En blink, och målet
Har han nått. — Dock, under! se, hans anlet
Byter färg; han döljer sig, han tvekar,
I den ädla qvinnans anlet fången.
Denna bild, hur lik, och dock hur olik
Den, som en gång skådad, outplånlig
I hans halftförbrunna öga stannat;
Sin slafvinna sökte han, den forna
Vårligt ljufva, rosenlika tärnan,
Och en mor, en bleknad mor han finner,
Tidigt re'n i lifvets allvar mognad,
Med försakelsens och sorgens adel
Kring sin panna. Sakta! Se han skyggar,
Dunkla makter kämpa i hans inre,
Skall han dröja, eller skall han framgå? —

Der han så, af egna känslor sliten,
Står i osäll tvekan, sjelf sitt offer,
Ser han dagen fly och qvällen sakta
Öfver jorden höja purpurvingen;
Och emellan sina pulsars svallning
Hör han som ur fjerran röster tala,
Tysta, svaga, brutna anderöster:
"Dmitri, se, naturens hvila stundar,
Lugnets, sömnens, glömskans blida välde.

Re'n med mattad sång i skogen kallar
Fogeln hem sin maka, träden hviska
Tysta afskedssuckar blott åt vinden,
Och ur luftens rymder, trött att irra,
Sjunker sval på blomsterbäddar daggen.
Dmitri, frid vill jord och himmel äga,
Hvarför stormar utan ro ditt hjerta?"

Orden hör han, som emellan vågens
Bränning seglarn från den strand, han lemnat
Hör ännu ett vallhorns sista toner,
Och han suckar, och hans blickar söka
Som af blygsel marken, tills ånyo
Stormens andar vakna, och hans läppar
Ljudlöst tolka deras mörka maning:
"Dmitri, svage, skräms du af en aftons
Ljusa stillhet, af en värnlös qvinnas
Bleka kind, har under år du kämpat,
För att svigta i din segers timme?
Upp, en lögn dig gäckar! Hvad är lugnet?
Vreda stormars korta slummer endast.
Vill du skona, glömma och försonas?
Dmitri, frid är himlens lott och grafvens,
Men på jorden hatar broder broder." —

När han sagt det, ser han opp, som skulle
Nu beslutet mognat. Var det slumpens,
Var det oskuldsskyddarns verk, han varsnar?
Med ett veck af modrens slöja fläktar
Nu, just nu den vakna brodren sakta
Från den söfdes kind en tår och varnar
Tyst sin moder att ej gråta flere.

Genomilad af en rysning, vänder
Broderhatarn bort sitt anlet, stunden
Är försvunnen åter, och bemanna
Måste han på nytt sitt mod, som svigtar.
Bort han smyger, som om här han kände
Af försvurna makters spel sig omhvärfd,
Vill i skogens djup i frihet andas
Några stunder och med stadgad seger
Öfver hjertats uppror återkomma.

Knappt så långt han hunnit, att af bäcken,
Från hvars strand han nyss sin vandring börjat,
Sorlet mer i qvällens lugn ej hördes,
När i ödsligheten oförmodadt
Af en syn på nytt han öfverraskas.

På en mossig häll framför hans fötter
Satt en gubbe, tungt mot stafven lutad,
Lik en stod, ur gråa klippan huggen.
Målet tycktes han ej blott för dagens
Färder nått, men för sin lefnads långa
Vandring äfven; blott med möda höjde
Mot den kommande han än sitt öga.
"Främling, granne," så han sade, "broder,
Du, hvars blick ej än som min af dödens
Skuggor skyms, säg, har i dessa nejder
Du en qvinna sett, vår ädle furstes
Helgonmilda, olycksfödda maka?
Länge här jag henne sökt förgäfves,
Och min kraft förgått, min dag är liden;
Sågs hon, o, ledsaga då till henne
Mig, den brutne, döende, hvars hjerta
Klappar fridlöst nu de sista slagen."

Så den gamle, och furst Dmitri känner
Vårdarn af hans broders slott, Wladimir;
Men med hatten djupt på pannan nedtryckt,
Rädd att röjas, börjar han och talar:
"Gubbe, säg mig, har ock du en börda
På ditt sinne, som förbittrar lifvet
Och gör döden tung? Din furstes maka
Söker du; för hvilket brott mot henne
Vill du tigga nåd vid hennes fötter?"

Än, med lifvets sista styrka samlad,
Reste sig minutligt opp den gamle:
"Främling," sade han, "i hvilket vilddjurs
Är min hamn förbytt, då så du frågar?
Dock, en främling är du, såg ej henne,
Visste ej, att blott en tigers like
Mot en sådan bryta kan. — Dock, brutit
Har den gamle, fast mot henne icke.
Se, det oerhörda, aldrig sedda,
Såg jag, hörde jag; min furstes maka
Såg jag från hans eget slott förjagas
På hans egen moders bud. O främling,
Tigande, med tvenne späda söner,
En vid högra, en vid venstra handen,
Gick hon bort från öfverflöd och lycka
Till sin fosterfaders öde koja.
Ingen såg dock henne gråta, ingen
Henne klaga hört; att trösta andra
Lefver hon, en engel sjelf, som höjes
Öfver jordens lust och nöd.
Främling, stunden lider. Nalkas kunde
Icke hon med bön sin makes moder;

Der fanns Dmitri, han, förföljarn, hotfull
Väntande sitt rof. — Dock, detta öga
Gret för henne, dessa läppar bådo
Böner, dem hon sjelf ej nu fick bedja.
Tyngd af år och sorger, tog jag vägen
Till min forna herres slott vid Wolga,
Till Natalia Feodorownas boning.
Stängd var porten för den gamle, trogne
Tjenarn nu; i dagar och i nätter
Låg jag under himlens tak der ute,
Väntande att få furstinnan skåda.
Och hon syntes; som ett djur i stoftet
Kröp jag till den stoltas fötter, tiggde
Om förbarmning för min furstes maka,
För hans barn. — Bönhörelsen af fega
Slafvars gissel fick jag, tills jag hånfullt
Stöttes bort att börja återfärden.
När jag så, föraktad, slagen, krossad,
Lemnade mitt forna hemvist, tändes
I mitt hjerta harmens vilda låga,
Och i trakter, fordom fridens, höjde
Jag förbannelsens och hämndens verop:
'Ve dig, ve Natalia Feodorowna,
Som mot egen blod af stolthet rasar!
Utan kärlek, ensam, må du lefva,
Aldrig glädjas af ett barnbarns joller,
Och då döden nalkas efterlängtad,
Legda händer dina ögon sluta.'
Och jag mindes furstens broder, Dmitri,
Honom, på hvars hjessa skulden hvilar,
Och jag ropte, — främling, rys att höra
Hatets ord:

'Dubbelt, dubbelt ve dig, vilde Dmitri,
Du, hvars svarta afund allt förvållat!
Vattenblomma utan frukter vare
Den välsignelse, jag ofta kallat
Öfver dina lockar ned, då fordom
I min famn ett skuldlöst barn du lekte.
Hemlös, fridlös, hopplös, af ditt eget
Hjertas ormar sliten, må du irra
Mot ett mål, som flyr dig, och som, hunnet,
Stöter dig med bruten kraft tillbaka!'
Så jag ropte. — Jag har hatat, broder;
Att jag hatat, är den skuld, mig trycker,
Jag vill dö med frid."

I häpen stumhet
Stod furst Dmitri, men den gamle fortfor:
"Du, som än kanske af lifvet pröfvat
Blott dess sötma, byts din lott, och fräter
Sorgens eller aggets gift ditt sinne,
Sök då henne, som jag fåfängt sökte.
Mången storm hon stillat, mången smärta
Har hon läkt, på hennes lugn re'n mången
Lagt ett skuldbelastadt hjertas börda;
Äfven jag, om hennes fot jag hunnit,
Skulle lärt att glömma och förlåta,
Skulle somnat lugn."

Han teg. En tystnad,
Djup som grafvens, rådde några stunder.
Då steg Dmitri fram och tog den gamles
Hand i sin: "Kom, följ mig," så han sade,
"Jag vill leda dig och visa vägen.'

När du hunnit den, du söker, bringa
Från ledsagarn då till lön en helsning.
Säg: 'vid denna bäck, på dessa blommor,
Föll för Dmitris hand hans falk, som eggad
Ville röfva bort hans broders dufva.'
När hon ryser då för namnet Dmitri,
Säg: 'o qvinna, Dmitris kraft är bruten,
Blott med möda mina steg han stödde,
Fridlös sjelf mig förande till friden.'"

Sagdt; och till Nadeschdas sida hunnen,
Lemnade han tyst den gamle, flydde,
Lik en skugga, dyster, bort i fjerran
Och försvann i obekanta öden.

Nionde sången.

Hvilken sällhet att till alla kunna hinna,
Kunna ordna alla brister,
Och en liten blomstergård af frid och lycka
Blott med hjertats vilja skapa!

Rysslands moder, kejsarinnan Katarina,
Hos Natalia Feodorowna
I furstinnans höga, hvita slott vid Wolga
Tagit hvila öfver natten.
Det var morgon, herrligt lyste sommarsolen
Öfver landet, öfver floden,
Och den höga monarkinnan stod förklarad
I det öppna fönstrets svalka;
Vid dess sida, fast på afstånd, stod furstinnan,
Och vid närmsta slutna fönster
Krimbetvingarn, furst Potemkin, och den gamle
Amiralen, gref Bestuscheff.

Tystnad rådde, tills den höga kejsarinnan
Lyfte rörd sin hand och talte:
"Hvilken anblick, hvilken tafla, ljuf och verklig,
Dessa sekelgamla lönnar,
Mellan gula, skördbetyngda stränder floden,
Och på afstånd kullar, lunder!
Säkert bor ett lyckligt folk i dessa hyddor,
Som emellan löfven skymta
Gladt i våra färger, röda, hvita, blåa,

Nästan trängande hvarandra.
Tack, Natalia Feodorowna, som en moder
Är för mina barn vid Wolga!"
Så hon sade, och med mildhet åt furstinnan
Räckte hon den sänkta handen.

Slottets stolta ägarinna kysste ödmjukt
Denna fina hand och sade:
"O min dyra kejsarinna, lätt min omsorg
Var för dessa bygders trefnad,
Var den trogna odlarinnans blott, hvars möda
Icke tynger, då i höjden
Bor en sol, som, aldrig tröttad, öfver landen
Sänder varma sommardagar."
Så hon sade. Kejsarinnan log med mildhet
Och fann godt begynna åter:
"Ofta, ofta, har jag skattat deras lycka,
Som ett mindre rike styra,
Blott en ringa krets, som lätt ett vaksamt öga
Mäta kan och öfverskåda.
Hvilken sällhet att till alla kunna hinna,
Kunna ordna alla brister,
Och en liten blomstergård af frid och lycka
Blott med hjertats vilja skapa!
Säg, Potemkin, ni, som finner råd för mycket,
Säg mig, hur skall Katarina
Få sitt Ryssland öfver allt som här vid Wolgas
Vackra stränder ljust och bördigt?"

Så den höga; vid dess fråga furst Potemkin
Böjde djupt sitt ädla hufvud,
Och med ögat åter höjdt mot kejsarinnan
Svarte mellan lek och allvar:
"*Blott ett* medel, blott ett enda har jag funnit,

Måtte detta bli begagnadt:
Att vår dyra kejsarinna lefver länge.” —

Så Potemkin; och den höga log åt svaret,
Log ett ögonblick allenast;
Då till allvar byttes åter milda löjet,
Och hon drog en suck och sade:
”Jag är qvinna, blott en qvinnas är min styrka;
O, en manlig hand behöfdes
Att gestalta detta gränslöst vida välde,
Till sin glanspunkt lyfta Ryssland.
Om med offret af mitt lif jag kunde köpa
Dig ur grafven, store Peter!
Gref Bestuscheff, ni hans trogne vapenbroder,
Ädla minne från hans tider,
Säkert ville ni mitt sällskap bli i döden
För en vinning, stor som denna?”

Så hon sade. I den gamle krigarns ögon
Stego tårar och han svarte:
”Kejsarinna, detta vinterhöljda hufvud
Kan ej någon lösen vara
För en återköpt minut af lif åt Peter;
Om det kunde, stod han för er,
Sade: ’dotter, höga dotter, din är spiran,
Jag har verkat, jag vill hvila:
Mer än du har icke Peter älskat Ryssland,
Och hans kärlek var hans styrka.’”

Rysslands moder, kejsarinnan Katarina,
Fick en glädjetår i ögat,
Men hon sade: ”jag är lycklig denna morgon,
Jag vill skåda andras lycka.
Furst Potemkin, låt befalla våra vagnar!
Jag vill göra promenader

Till de ljusa, vackra hyddorna der borta
Och betrakta deras inre."

Sagdt. Men häpnad slog furstinnans stolta sinne,
Och hon skyndade att svara:
"O, min dyra herrskarinna, öfver fälten
Leda endast smala stigar,
Utan våda kan med vagnar man ej komma
Till den lilla byn i fjerran.
Min är skulden, om jag anat denna önskan,
Hade vägen varit banad."

Kejsarinnan log i mildhet blott och sade:
"Intet hinder, min Natalia!
När som här jag har naturen glad och herrlig
Öfver, under mig, omkring mig,
Går jag gerna, vandrar ofta vida längre
Än till byn den korta färden.
Kommen, kommen!"

Då sitt knä furstinnan böjde
För den höga, bad och talte:
"Välj ett annat nöje, milda kejsarinna;
Morgondimman knappt sig skingrat,
Svala vindar, då er värme öks af gången,
Skada lätt er dyra helsa.
Millioner blicka opp med mig och bedja,
Låt oss icke bedja fåfängt!"

"Stilla, stilla, ingen oro mer, Natalia,"
Bjöd och talte kejsarinnan,
"Denna varma blomdoft, denna blåa himmel
Har i Petersburg jag sällan.
Upp, mitt sällskap, kavaljerer! Min värdinna
Är väl god och visar vägen."

Så hon sade, och i blinken var hon färdig,
Henne följde tyst furstinnan,
Furst Potemkin och den ädle gref Bestuscheff,
Och till byn de styrde färden.

Nära slutet af den långa, smala stigen,
Mellan skördbetyngda slätter,
Låg en kulle, som för vandrarns öga länge
Dolde hyddorna och träden.
När dess höjning kejsarinnan nått omsider,
Såg den lilla byn hon nära,
Icke hyddor, endast målade tapeter,
Täcka byggnader på väfvar,
Och hon gick att dem beskåda, såg bakom dem,
Såg af torf blott låga kojor,
Lika iden, undanskymda, fönsterlösa,
Mörka, dystra, menskotomma.

Med en fin, förborgad skymt af harm på läppen
Och en ljungeld i sitt öga,
Till den bleknande furstinnan hon sig vände,
Talte bittra ord och sade:
"Hvem har målat dessa hyddor, magnifika,
Då på afstånd de betraktas?
För min hoftheater måste furst Potemkin
Söka få artisten anställd.
Men, furstinna, hvem bebor då dessa kojor,
Som af edra konstverk smyckas?
Med förundran har jag saknat glada landtmän
Så vid slottet som kring bygden.
Är det seden här, att folket drar sig undan,
När en herrskarinna nalkas?"

Så hon sade, och furstinnan ville svara,
Men den höga kejsarinnan

Gaf sin arm åt furst Potemkin i det samma
Och begynte återfärden.

Så man framgick, några stunder rådde tystnad,
Några korta stunder endast,
Tills vid vägen ljuft en rosenhäck i blomning
Stod för kejsarinnans öga.
"Gref Bestuscheff," så hon sade, "ger min gamle
Riddare sin dam en blomma?"

Hastigt skyndade furstinnan fram till busken,
Bröt bland rosorna den skönsta,
Men den gamle krigarn följde henne långsamt,
Bröt förutan val en annan.

Kejsarinnan mottog bådas bjudna gåfva,
Tackade med mildhet båda,
Men furstinnans blomma gaf hon åt Potemkin
Och behöll blott gref Bestuscheffs.
"Min värdinna," så hon sade, "ni förlåter,
Att jag slöser edra skatter,
Men jag älskar blommor, ger åt vänner gerna,
Som jag äfven tar af vänner,
Allt, som äger af sig sjelft sitt hela värde,
Utan flärd och svek på ytan."

Det blef tystnad, under tystnad hann man slottet;
Ur dess portar då med jubel
Trädde fram en menskoskara, festligt smyckad,
Så furstinnan det förordnat.
Vägens båda sidor fyllde folkets rader,
Bleka, tynande gestalter
Böjde knä och strödde rika blomsterskatter
För de kommande på stigen.
Kejsarinnan såg till höger, såg till venster,

Såg på gamla, såg på unga,
Och hon stannade omsider majestätlig
Mellan skarorna och talte:
"Min furstinna, jag vill lemna här ett minne
Af min vistelse på slottet;
Blif min tolk till edra bönder, fråga folket,
Hvad det önskar och behöfver."

Och furstinnan hörde budet, höjde rösten
Och förkunnade och sade:
"Mina barn, ifall min omsorg för ert bästa
Har förbisett några brister,
Är det unnadt den att yppa, hvad han önskar,
Som vill träda fram och tala."
Ingen yppade en önskan, ingen tycktes
Vilja träda fram och tala,
Tyst och knäböjd dröjde skaran, och den ena
Såg med tvekan på den andra.

Dock, omsider stod i hopen opp en gubbe,
Tankfull, dyster, hundraårig,
Kal i höjden sken hans hjessa, till hans gördel
Flöt det silfverhvita skägget;
Och han framsteg till furstinnan, och med dödens
Lugna allvar gaf han svaret:
"Herrskarinna, dessa blommor mätta icke,
Gif åt folket bröd, det hungrar!"

Stum af häpnad stod furstinnan, men den höga
Kejsarinnan tog då ordet:
"Denne vördnadsvärde man från Peters tider
Blir er skyddling, gref Bestuscheff,
Ni, Potemkin, skall förfoga att hans önskan
Blir, som jag bestämt det, uppfylld."

Sagdt; och åter inom slottets port hon trädde.
Der på afstånd från de andra
Stod en qvinna, skön, fast sorgen lagt sin blekhet
På de ädla anletsdragen.
Tvenne barn hon höll i handen, tvenne gossar,
Späda, blomsterlika båda,
Och i ögat, af ett inre ljus förklaradt,
Låg en stilla bön i tåren.

Rysslands moder såg med rörelse den arma,
Såg den bedjande med undran,
Och hon stannade, en blick på sin värdinna
Liksom frågande hon fäste.

Och furstinnan märkte blicken, och hon talte
Till den obekanta vänligt:
"Säg mig, främling, ty förut jag er ej skådat,
Om en bön ert hjerta gömmer?
Om behofvet edra vackra kinder bleker,
Är vår kejsarinna nådig."

Så hon sade. Med sin stämmas milda bäfvan
Gaf till svar den obekanta:
"O furstinna, för att gifva, ej begära,
Står den arma qvinnan för er:
Genom er har lifvet unnat åt slafvinnan
Några ljusa år af sällhet;
Hvad hon äger, tvenne söner, nu hon bjuder
Som sin späda vedergällning.
O, min makes höga moder, af förbarmning
Tag er ädla blod tillbaka,
Jag är fattig, jag är värnlös, den förskjutna
Kan ej fostra furstesöner."

Så Nadeschda; men med knappt förborgad vrede

Tog furstinnan åter ordet:
"Tro ej, höga kejsarinna, hennes saga,
Låt vår ädla ätt ej skändas,
Djerf med panter af en fräck, förbjuden kärlek,
En bedragerska, hon kommer!"

Rysslands moder, kejsarinnan Katarina,
Hörde hennes ord med saktmod:
"Min furstinna," så hon sade, "med förundran
Finner jag ert sätt att måla:
Öde kojor, vilda, hungertärda hamnar
Klär ni skönt i glans och färger,
Och på denna ljusa, rena, ädla qvinna
Skuggor, skuggor blott ni hopar."

Sagdt: och stilla på den bedjande hon sänkte
Med en stjernas blick sitt öga,
Men hon talte: "denna gåfva af en moder
Skulle alla ej förskjuta;
Vill ni skänka kejsarinnan Katarina
Edra båda vackra söner?"

Högt i gråt vid denna fråga brast Nadeschda,
Tårar qväfde hennes stämma,
Men med händren, på de spädas skuldror sänkta,
På den enas, på den andras,
Sköt hon båda sakta fram mot kejsarinnan,
Så besvarande dess fråga.

Rörd, af modren hennes gåfva, sjelf en moder,
Tog den höga monarkinnan,
Men hon smekte mildt de spädas ljusa lockar
Och till gifvarinnan sade:
"Katarina tar ej skänker utan genskänk,
Hon är van att återgälda,

Derför nämn en billig önskan, goda dotter,
Att sin skuld hon får betala."

I Nadeschdas glada öga glödde tåren,
Hennes bleka kinder brunno,
Och med sammanknäppta händer för den höga
Sjönk hon ned på knä och talte:
"Om en bön är mig förunnad, om en önskan,
Gif då, dyra herrskarinna,
Åt den arma, snart förgråtna, ensam blefna
Hennes söners fader åter!"

Kejsarinnan log med sommarns ljusa dagar;
"Allt för mycket," så hon sade,
"Har ni fordrat, en i ära mognad furste
För två späda furstesöner.
Min furstinna, om er önskan skall beviljas,
Måste ni er lösen öka,
Måste ge också er sjelf åt Katarina,
Med ert hela varma hjerta."
Sagdt; och utan att ett svar förbida, räckte
Åt den bedjande hon handen.

Slottets stolta ägarinna stod förstummad,
Furst Potemkin, gref Bestuscheff
Tego båda, blott af folkets skara höjdes
Gladt ett sakta sorl vid porten.

Rysslands moder, kejsarinnan Katarina,
Till sin adel då sig vände:
"Kavaljerer, låten ordna om min resa;
Se'n min stora svit sig ökat,
Får jag längre ej besvära min värdinna,
Och till mitt Moskwa jag längtar."

KUNG FJALAR.

Utgifven första gången år 1844.

Första sången.

Han, skaparn af lycka och sed,
Skall se en dag, när, fläckad af brott, hans ätt
Slocknar i blygd, hans son, den ende,
Sluter som brud sin syster i eldad famn.

Satt hög å sin konungastol
Hugstore Fjalar, Gauthiods kung. Hans blick,
Klarnad i vunna segrars fröjder,
Skimrade ung än under hans silfverhår.

Jul kommit; det dracks i hans borg,
Midvinterns festmjöd gäste i skumhöljdt horn,
Hundrade facklor brunno, flere
Jublade kämpar nu i sin konungs sal.

Alf, Wesete, Kare och Rafn,
I sommarns strider pröfvade, Ingul djerf,
Agnar och berserks-mördarn Hadding,
Ynglingar än, dock nämnde i skaldens sång.

Styr, ärrig, och Sote, med sköld
Af tvenne tolfter pilar igenomträngd,
Drucko i drottens rund. Hvem täljer
Alla hans kämpars namn och de bragders tal?

En glömme dock sångaren ej,
Årtyngde Sjolf, härskarornas bane, dig,
Ende af forna tiders hjeltar,
Sparad åt Fjalar kung i hans ålder än.

Du stod vid hans sida, då ung
I bådas ådror brusade lifvets ström;
Trotsande årens makt och dödens,
Blödde en svalkad blod du med honom än. —

Lyss, konungen reser sig opp,
Hans hand har fattat skummande hornet kring.
Hugad är drotten nu att tala,
Svärja han vill sin ed, det är löftets stund.

"Upp," talar han, "lyssnen I män,
Den gamle ekens svällande sommarlöf,
Vuxna på nytt kring gråa stammen,
Härjad af stridens stormar så mången gång.

Hvem finnes bland eder, som re'n
På blomsterängar kufvade fjärlar, när
Fjerran på Morvens strand Dunkomar
Bleknande bet min glafven med blodig tand?

Skepp hade jag nio; med män
Till hundrade från hvarje i land jag gick,
Mötte med dubbel makt mig Morven,
Glimmande stolt mot gryende dagens rand.

Två stodo på stranden vi qvar,
Jag en och Sjolf den andra, när qvällens sky

Bleknad i vester sam, och månen
Sänkte på svärdets skördar sin blick af frid.

Så föll sig vårt ynglingadåd.
På kinden växte skägget, vi blefvo män,
Härjade land, dem ingen vinter
Härjat, och foro längre, än sommarn far.

Mö tog jag, då grånade re'n
Min lock, men drottningsnamn jag den väna bjöd.
Son hon mig gaf och dotter. Båda
Leka med blommor än på sin moders graf.

Mätt är jag på bragder och strid.
Fräjdstore drottar gälda mig skatt, mitt namn
Tröttade skalders läpp, och harpan
Äger för nya segrar ej toner fler.

Nu lyster mig hvila en gång,
Min lefnads dag, den stormiga, nått sin qväll,
Stillare vindar susa; spörje
Kufvade haf och länder mitt aftonlugn."

Så talte han. Lyssnande stod
Fejdvane Sjolf. Den grånade kämpens bröst
Svällde af otämd harm, och mörker
Breddes i fåror öfver hans ögonbryn.

"Hvad, svek mig mitt öra," han sad',
"Var det kung Fjalars stämma, som hvila ljöd?
Tröttnade örnen re'n att jaga,
Älskar han ärans strålande rymd ej mer?

Djerft höjer sig Erin ännu,
Två gånger kufvadt, trotsar det än ditt svärd.
Smygande Bjarmer bloda hafven,
Vill du dem bida här på din egen strand?

Ro skänker oss högen allen;
Der ofvan hvilar ingen, den svage minst.
Hårda de äro, lifvets lekar.
Ve, att din kraft är bruten i förtid, kung!"

Stolt drogs vid den åldriges ord
Kring Fjalars läpp ett leende. Hornet gaf
Svennen han åter, och från vapen-
Smyckade pelarn tog han sin båge lugn.

Nu hvinade strängen. En blixt
Flög salen genom. Skälfvande klang en sköld,
Träffad å motsatt vägg, men pilen
Darrade djupt bakom den i furans märg.

Ej syntes för kämparne då
Ett skott, likt detta, skjutet i nord. Men lugnt
Fattade Kungen hornet åter,
Väldig i salen spordes hans röst på nytt:

"Frid," sade han, "skydda jag vill.
Förnimmen, Gauthiods söner, er konungs ed!
Vidgade hyddor, sparda lunder,
Tegar af guldax vare mig segrar nu.

Gro skall i mitt hägnade land,
Hvad ljuft, hvad mildt i menniskobröst blef sådt,

Svagheten blomma trygg, och kraften,
Sparande svärdet, glädas att skona blott.

Trott har på min vilja jag förr,
På samma vilja tror jag ännu; i strid
Styrde den dödens gång, i friden
Styra den skall okufvelig lifvets gång.

Yfs våldet med hotande arm,
Står ondskan trygg, bryts lag i mitt rike, kränks
Täckelig sed och fridlyst ordning,
Sjunke i glömska Fjalar och Fjalars ed!"

Sagdt. Dallrande spordes ännu
Hans stämmas ljud i kämparnes barm. Han sjelf
Förde med långsam hand till läppen
Hornet och drack det ut i ett andetag.

Nu satte sig kungen i frid.
Då steg från dörren fram till hans tron en gäst;
Ingen hans ankomst varsnat, undran
Följde den mörktomskyggades stilla gång.

Böjd syntes han först till sitt skick,
En okänd främling, kufvad af nöd och år:
Högre dock hvarje steg hans skepnad
Gjorde, och jättelik han för Fjalar stod.

Opp slog han sin kappa, man såg
Med häpnad Dargar, siaren, ödets tolk,
Mäktig att genomtränga dunkla,
Kommande tiders djup med sin andes blick.

Sedd var han se'n hundrade år
Bland nordens fjäll, af lyckliga sällan dock.
Hotande, dystra åskor fjerran
Anade den, som hörde hans lugna röst.

Nu talte han: "konung, din ed
Var stor, en större hörde dock Dargar nyss,
Der han på klippans spets i lugnet
Lyssnade tyst till ljud från ett nattmolns rand.

Ord hörde han: 'Fjalar har glömt,
Att gudar skipa menniskors lott, han tror
Stolt på sin viljas lag, och ordna
Vill han en framtids skick med sin kraft af stoft.

Se skall dock hans öga ännu,
Förr'n högens natt hans flyktiga storhet gömt,
Eviga makters lek med spotska,
Trotsande jordbarns löften af bubblans tyngd.

Han, skaparn af lycka och sed,
Skall se en dag, när, fläckad af brott, hans ätt
Slocknar i blygd, hans son, den ende,
Sluter som brud sin syster i eldad famn.'"

Tyst blef det i salen, det blef
För skådarns blick en syn, som då haglets skur
Stormat förbi, och lugnet åter
Lägger sig kyligt öfver en hvitnad bygd.

Blek satt på sin herrskaretron
Kung Fjalar, färglös rördes hans läpp och hårdt

Kämpades inom hjeltebarmen,
Innan med kufvad smärta han tog till ord:

"Gån," sade han, "bringen mig hit
Min Hjalmar, bringen Gerda, den späda, hit;
Skåda jag vill dem båda, välja
Vill jag emellan båda, ty en skall dö.

Känn, siare, Fjalar och känn
Hans trots, till molnets gudar hans helsning bär,
Spörj, om de lärt att allt försaka,
Innan som han de vant sig att allt förmå.

Nu, trampa din nattliga ban.
När en gång Fjalar rister sig geirsodd, kom,
Innan hans hand vid svärdet domnar,
Gälda han vill dig lön för din svarta lögn."

"Kung," talade Dargar, "ditt ord
Har ej förgäfves manat; jag komma skall.
Räknade äro lifvets stunder,
Äfven för oss de fyllas en gång. Farväl!"

Bort vandrade siaren lugn.
Men in med kungabarnen en tärna kom,
Nalkades drottens tron och lyfte
Båda i tystnad sakta på fadrens knän.

Ej jublade kämparne mer,
Ej gick kring laget skummande hornets fröjd;
Tyst som en grift var salen, tysta,
Bäfvande blickar lefde kring Fjalar blott.

Val skulle han göra. Han såg
På Hjalmar först, såg länge, hans anlets natt
Klarnade, blott till afsked tycktes
Stilla hans öga sjunka på dottren nu.

Hon mötte hans öga och log,
Mot fadersbarmen lutande kinden trygg;
Darrande satt kung Fjalar åter,
Gudabekämparen skalf för ett värnlöst barn.

Bort flydde från henne hans blick,
På Hjalmar föll den, flydde från honom, flög
Snabb som en ljungeld mellan båda,
Tills att, mot höjden riktad, den qvarblef stel.

Då reste sig Sjolf. På hans kind,
Den bleka, gråa, rullade klar en tår.
Fram till sin gamle vapenbroder
Steg han och hof till darrande ord sin röst:

"Kung, Hjalmar skall föra ditt svärd
En gång, när sjelf du hvilar med maktlös arm,
Skydda ditt land och fjerran väcka
Minnet af Fjalar än, der det slumra vill.

Dröj längre då ej i ditt val!
Brant står vid stranden klippan, och nedanför
Väntar i tystnad svala vågen;
Lätt som en gnista slocknar din dotter der."

Så hördes han tala, han tog
Från fadrens knä det leende offret. Snart

Öppnades salens dörr, och natten
Slöt i sitt stumma mörker den gamles väg.

Qvar satt, der han sutit ännu
Orörlig Fjalar; endast hans hand, som nyss
Slöt sig till stöd kring dottren, syntes
Ligga som vissnad nu på hans tomma knä.

Sent höjde han blicken. Han såg
Kring vida salen forskande, bister, mörk;
Kämpar, som lett mot dödar, syntes
Bäfva för blixten, född i hans ögas natt.

Nu tystnaden bröt han. Hans röst
Var djup som fjerran rullande åskors dån.
"Vittnen af Fjalars sorg," han sade,
"Börjad är striden, hören er konungs ord!

Ve den, som i tystnadens graf,
Hvad nu han sett, ej gömmer. Hans lif skall blygd
Hölja, hans spår min hämnd skall finna,
Fördes han än af stormen till verldens gräns.

Ej nämne en tunga det namn,
Hon bar, min dotter. Här i sin faders barm
Har hon sin korta lefnads saga;
Vare den blott för mig. Det är minne nog.

Då först, när jag hunnit mitt mål,
När kring min hvila kumlet sig hvälfver högt,
Menniskoord ej når mitt öra,
Yppe en läpp, hur dyr mig min seger var."

Så talte han, reste sig opp
Från tronen, tog vid handen sin son och gick
Väldig som förr ur kämparunden,
Lemnande grafvars tystnad i salen qvar.

År kommo och flydde igen,
Kung Fjalars ära spordes från land till land;
Men om hans dotters öde hörde
Ingen på vida jorden ett ord, ett ljud.

Andra sången.

Hvems skall flickan af Shelma blifva,
Hvem skall plocka dig, lundernas ros,
Fläkt kring strömmarnas stränder.
Hvem skall andas din svalkas doft?

Herrligt speglar i Cronas bölja
Hjeltars Shelma de glimmande torn,
Solen tömmer från östern
Öfver Morven en flod af sken.

Ljus är salen, der Finjal tronat;
Dunkla vandra der inne likväl
Söner tre af Morannal,
Gamle kungen i sångens land.

Gall med bågen är mörk att skåda,
Harpans Rurmar fördystras af sorg;
Nyss från striderna kommen,
Tiger trotsige Clesamor.

På hvarandra de se förstulet,
Hot sig tänder i drottarnes blick;
Åskor, gömda i hjertat,
Vänta stunden att blixtra fram.

Hvarför trifves ej fröjd i salen,
Frid i glimmande morgonens lugn?
Hvarför mulnar en broder,
När mot bröder hans öga ser?

Så i Ossians dar och Finjals
Lefdes icke i kungarnes borg;
Harpan klingade glädje,
Sången tjuste med bragders lof.

Starke voro de män af fordom.
Flammor like i skälfvande skog,
Genom fienders hopar
Fram de flögo i stridens stund.

Men när främlingars trots var brutet,
När i Shelma de syntes igen,
Milde voro de åter,
Mer än strålar af sommarns dag.

Hvi förgäta de stores söner
Fädrens seder och nära sin harm,
Om fullvuxen i yra
Morvens lugn den en gång förstör?

Se, i borgen en flicka blommar,
Gall för henne sin båge har glömt,
Rurmar sjungit om henne,
Clesamor har för henne stridt.

Hvems skall flickan af Shelma blifva,
Hvem skall plocka dig, lundernas ros,

Fläkt kring strömmarnas stränder,
Hvem skall andas din svalkas doft?

Ändtligt brytes i salen tystnan.
Gall af bågen, den äldste till år,
Tar bland furstarne ordet;
Så han talar med kufvad harm:

”Söner äro vi af Morannal,
Samma moder åt honom oss födt;
Högt från skyarnas banor
Store fäder på oss se ned.

Hotfull spanar från molnet Finjal,
Om en fiende bäfvar ännu
Att sig närma de kullar,
Der han stred i sin ungdoms fröjd.

Hvad skall blifva af minnets Morven,
Af högt tonande strängarnas land,
Om dess drottar hvarandra
Bryta neder med giftfyldt agg?

En må vinna till brud Oihonna,
Äga systern af morgonens sky.
Jorden blommar af tärnor,
Gränslöst vid för de andras val.

Upp, vi söke i frid den gamle,
Som i tornet förnöter sin dag.
Blinde kungen, vår fader,
Han må slita vår tvist en gång.”

Hän de gingo till gamle kungen.
"Fader, länge fördoldt i din borg
Splitet grott, och förbittring
Andats lömskt i vårt hjerta in.

Broder skydde att nalkas broder,
Följde smygande fjerran hans steg.
Nu vi vilja försonas,
Förr'n ditt rike vi sänkt i sorg.

För Oihonna vi flamma alla,
Genom henne blott tändes vår fejd;
Den skall slockna med hoppet,
Om hon skänkes åt en till brud.

Älskat har du oss alla lika;
Hur du väljer, vi vörda ditt val.
Säg, hvem unnar du tärnan
Från ett blånande fjerrans haf?"

Gamle kungen i tystnad dröjde,
Vägde sönernas ord i sin själ.
Tveksam tycktes han vara,
Dock omsider han gaf sitt svar:

"Fri af hafvet mig gafs Oihonna,
Frihet såg hon på böljornas fält.
Tvånglös har hon sin barndom
Här fått spegla i floders lugn.

Som en fläkt hon på böljor sväfvat,
Som en doft på vår leende strand,

Mig hon varit en stråle
I min slocknande lefnads natt.

Fri må fläkten sin vinge lyfta,
Doften sväfva i rymdernas famn,
Strålen välje sin bana;
Tvinga skall jag Oihonna ej.

Kanske älskar hon, Gall, din båge,
Eller, Rurmar af tonerna, dig,
Kanske ville hon följa
Dig bland svärden, o Clesamor.

Pröfven, så jag bestämmer. Åldern
Ger den första, den sista sitt rum.
Gynnad eller förskjuten,
Gömme ingen ett agg blott mer."

Satt vid Crona i grottans svalka
Lockomfladdrade flickan af sjön,
Då stod Gall i sin stolthet
För den skyggande tärnans blick.

"Kom, Oihonna, mig följ i lifvet,
Jägarn älskar dig, rosiga sky!
Höga fjällarnas furste
Ber dig dela hans banors lust.

Såg du rymdernas glada syner
Högt från bergen i morgonens stund,
Såg du vaknade strålar
Dricka skälfvande dimmors dagg?

Mins du skogarnas ljud, då vinden
Rör med vingen de darrande löf,
Fogeln jublar, och rusig
Mellan hällarne bäcken flyr?

Eller vet du, hur hjertat klappar,
När vid hornens och hundarnas skall
Busken prasslar, och hjorten
Står för ögat med hejdadt språng?

Flicka, älskar du dunkla qvällen,
Bleka stjernornas bäfvande ljus?
Kom, från toppen af Mallmor
Låt oss skåda, hur natten föds.

O, jag sutit på fjället ofta,
När i vester sin skimrande port
Solen slutit, och rodnan
Stilla vissnat på molnets hy:

Druckit svalkan af qvällens ande,
Skuggans vandring i dälderna sett,
Låtit tankarna irra
Kring den nattliga tystnans haf.

Skönt är lifvet på skyars höjder,
Lätt man andas i doftande skog;
Blif min brud, och jag öppnar
För ditt hjerta en verld af fröjd!"

Talte vågornas svala tärna:
"Gall, jag älskar din lockande rymd.

Frisk är vinden på bergen,
Ljuft är lugnet i lunders djup;

Mer dock tjusa mig skaldens sånger,
Hjeltars minnen från flyktade dar.
Hör jag Ossians toner,
Darrar locken på kindens glöd.

Ofta kullarnas gräs har druckit
Hjortens blod, som min vingade pil
Hann i flyende loppet.
Gall, min båge har klang som din.

Gå, min vandring på Morvens hedar
Gladast var, då jag styrde den sjelf.
Pilen, bågen och kopplet,
Jagtens flicka begär ej mer."

Bort gick ynglingen, mörk kring pannan.
Rurmar, fursten af sångerna kom;
Länge tego hans läppar,
På Oihonna hans öga såg.

"Flicka," hördes hans ord omsider,
"När jag ser dig, försvinner min själ
Utan mål i din anblick,
Som i dagen en dimma sprids.

Ej jag äger ett namn, som minnet
Stolt skall spara åt kommande år,
Blek är kinden, min ungdom
Vissnar tidigt i sorgens luft.

Dock förstod jag att älska kraften,
Fick för bragdernas ära en röst,
Slog jag harpan, i undran
Hörde Morven dess toners storm.

Nu jag kallnat för hjeltars strider,
Ryktet strålar ej mer för min syn,
Dam omtöcknar de strängar,
Dem jag rörde i tjusning förr.

Blott vid ensliga Cronas bölja,
Öfverröstad af strömmarnas brus,
Yppar sakta i toner
Jag för natten mitt hjertas qval.

Men blif min, och min sång skall ljuda
Hög ännu som i fröjdernas dar,
Än få vingar och bära
Genom tiderna Rurmars namn.

Flicka, tjusar dig minnets stämma?
Låt det säga åt kommande år:
'Så sjöng fursten af Shelma,
När han såg i Oihonnas blick.'"

"Rurmar," tärnan af hafvet talte,
"Späd står blomman vid flodernas strand,
Böjs af aftonens vindfläkt,
När i sömn han dess stängel rör;

Sjung för henne ditt hjertas strider,
Du, de smäktande drömmarnas skald,

Tills i qvällen dess öga
Stilla fuktas af tårars dagg.

För Oihonna blott ljuf är sången,
När med klangen af drabbande svärd
Harpan ljuder, och segrar
Stormlikt brusa på bardens läpp.

Blott för hjeltar hon flamma kunde,
Älska blickar af trotsande mod.
Gå, du suckarnas yngling,
Ingen tröst för din sorg hon har."

Harm sig tände i Rurmars öga,
Rodnad spreds på hans bleknade kind
Bort han vände sitt anlet,
Och ur grottan försvann han tyst.

Då kom stridernas stolta furste,
Stormig trädde till flickan han fram:
"Gall försköt du och Rurmar,
Väl, den tredje är Clesamor.

Ej han lärde med ord att segra.
Mellan sköldar på blodiga fält
Teg hans tunga, och svärdet
Ensamt talade dödens språk.

Men du älskar dock mod, o flicka,
Strider tjuste din flammande själ;
Strider vänta mig, skynda!
Jag vill famna dig först som brud."

Upp från mossiga hällens säte
Stod Oihonna vid ynglingens ord,
Tog hans hand och i glansen
Af hans frågande öga såg.

Så hon talade: "främst bland bröder
Var mig tidigt, o Clesamor, du,
Du, som ensam i Morven
Älskar strålen af svärdets brand.

När från Shelma du for att söka
Bragders ära i främlingars land,
Följde ofta min tanke
Öfver hafvet den väg, du tog.

Fläkt af mäktiga fäders ande,
Far dit striderna kalla dig hän,
Låt en fiende darra
För en ättling af Finjal än!

Kommer sedan en bard från fjerran,
Vill jag sitta i sköldarnas sal
Vid hans knä, då han sjunger,
Lyssna tyst, om ditt namn jag hör.

Blir ditt öde att tidigt hinna
Dunkla skyarnas irrande fält,
Se då ned, och i Morven
Skall du finna en tårad kind.

Ofta ensam från hedens stigar
Skall jag blicka mot aftonens moln,

Ofta minnas din pannas
Ljusa hvalf och din svarta lock.

Men min kärlek är dock ej brudens,
Är en systers, o Clesamor, blott;
Samma fader oss fostrat,
Gamle kungen i Shelmas torn."

"Vågors flicka," till svar gaf drotten,
"Ej ditt lif af Morannal du fick,
Ej min syster dig kalla!
Fjerranburna, hvem såg din börd?

Långt från Morven ditt blåa öga
Slog mot dagen du, vaknande, opp.
Ej en qvinna, men hafvet
Åt Morannal hans dotter gaf.

Kanske höjdes af vårens vindar
Säll en bölja mot morgonens sol,
Sjönk tillbaka och födde
Dig ur skimrande skummets ljus."

Lätt mot ynglingens panna förde
Hafvets flicka sin leende läpp:
"Mig dock är du en broder;
Kan jag blifva en broders brud?

Fjerran från skall en älskling sändas.
Som från randen af himlen en sky,
Som från fjällen en stormil,
Förr knappt anad, han komma skall."

Tredje sången.

O, ej till fläkt jag föddes och ej till våg,
Fast ej min tjusning tändes som andras.
En flickas varma, bäfvande hjerta slår
Här under min snö af längtan också.

Hvem är, som jagar hjortar i Loras dal?
Från tusen echos darrande dörrar
Kom hornets ljud tillbaka i qvällen nyss:
Nu slumrar det trött på skymningens bädd.

Der Cronas dunkelt speglande bölja kröks,
Kring ekomhvärfda, mossiga hällen,
Der syns hon, jägarinnan med svanhvit arm,
Oihonna, de svala vågornas mö.

På ljungens bädd hon satt sig och smeker gladt
Den fina, bruna, spensliga stöfvarn,
Der trött han står och slickar kring pilen än
Den kallnande hjortens blodiga barm.

Ej ensam tärnan jagat på Cronas strand,
Af sångens Gylnandyne hon följdes.*
Den bleka flickan nalkas med långsam gång,
Och leende ser Oihonna sin vän.

"Hidjallans dotter," säger hon, "kom! Sin flykt
Har kullens gäst, den bäfvande, slutat.
Kom, ljuf är qvällen, svalare rör dess fläkt
Kring skuldrorna re'n min fladdrande lock.

En sång mig sjung, tills månen i österns port
Står mild och lyser hedarnas stigar.
Du sjöng Oihonnas köld och dess offer sist.
Jag älskar ej sorg, sjung gladare nu!"

Och Gylnandyne satte sig blek och sjöng,
Mot höjden lyftes tårade ögat;
Der sam i luftens blånande, dunkla haf
Allena en sky, hon följde dess ban.

"Hvar är du," klang dess stämma, "Crualins fröjd,
Den gråa kämpens, dväljs du i skyn der oppe?
Gå fram till silfverranden och blicka ned,
Här andas din fröjd, Oihonna är här.

I flydda dar, o Le, i din faders borg,
Mot Gylnandyne lyste ditt öga,
I hennes spår du följde till Morven, blef
En gäst i de klara harpornas land.

På dessa kullar syntes du ofta då,
När vidt kring qvällens soliga riken
Din flickas muntra, kallande jagthorn ljöd,
Här mötte din blick Oihonna också.

Hvem ser väl henne, hvem, som ej glömmer allt,
Hvad sällast förr i lifvet han anat?

Jag såg på dig, du såg på Oihonna blott;
Jag vissnade, du, säg, blommade du?

Din läpp blef stum, ditt löje försvann, din kind
Blef molnet lik, en dimma af tårar,
En blodlös skugga gick du i dagens glans,
En irrande fläkt på nattliga mon.

Så kom en morgon ensam du åter, stal
I ovan lek ur skimrande kogret,
Oihonnas lösta koger, en uddhvass pil;
Den gömde du blodig djupt i din barm.

Ej äger segrens harpa för dig en ton,
Ej lyfter minnets vinge din ära,
I förtid dog från bragden din arm, o Le,
En flicka det är, som sjunger ditt fall.

O, hennes toner äro ej bardens, ej
Vid dem du ljusnar, skugga på molnen!
O, hennes sorg fördystrar dig ej, den är
Oihonnas ju ej, din älskades ej.

Flyg sång, den matta fläkten på heden lik,
Af ingen spord, besvarad af ingen,
För ljuft min suck att somna i nattens famn;
Som sucken en gång jag somnar, ock jag."

Hon slöt. Från höjd, från däld och från våg en ton
Till afsked sände flyende sången,
Och ensam nu bland klippor i fjerran stred
Mot tystnaden doft blott, Crona, din ström.

Då slog i tysta, vänliga stjernors ljus
Oihonna opp sitt strålande öga,
Åt Gylnandyne räckte hon mild sin hand.
Så talte de svala vågornas mö:

"Från bergens topp, så sjungs det, en kylig fläkt,
Med dalens blommor leker Oihonna,
En våg hon är, som skimrar mot vårens sol,
Eld talar dess blick, is gömmer dess barm.

O, ej till fläkt jag föddes och ej till våg,
Fast ej min tjusning tändes som andras.
En flickas varma, bäfvande hjerta slår
Här under min snö af längtan också.

Men hvarför fins i Morven ej mer ett folk
Af hjeltar, like flyktade tiders?
För Finjals ätt för tung är hans sköld, och svagt
Rör Ossians sträng en trånande skald.

Re'n nog jag hört af suckar, och tårar nog
Jag kostat Morvens smäktande söner;
För deras kärlek ägde jag kärlek ej,
Jag gaf dem min sorg, jag kunde ej mer.

När skall mitt åskmoln komma i storm en gång,
När skall jag se dig, drömmarnas yngling,
I stridens dån med glimmande svärdets blixt
Förklara den eld, jag tändt i ditt bröst?

Lyss, bleka Gylnandyne, och känn en gång
Hvad ljud Oihonna älskar i sången.

Begär ej klagan, frisk är min sägn, en vind
Från nordliga fjällar brusar i den.

Så talar sagan: fjerran i Lochlin satt
I fridsällt rike herrskande Fjalar,
Nämnd var han Lodins storm i sin ungdoms dar,
Kring länder och haf han glömmes ej än.

Nu var han gammal vorden och trött vid strid,
Drack mjöd, tog skatt och skipade lagar,
Ur slidan ficks knappt mera hans glömda svärd,
Och nakna på stranden lågo hans skepp.

En dag för honom trädde en yngling fram,
Hans son det var, han egde ej flere,
Med lifvets ljusa vår i sin blick han såg
Den åldrige an, han talade så:

'Bygg mig en drake, fader, och red mig ut;
Din ungdoms banor locka mitt sinne.
Min arm är stark, het sjuder min blod. Bort, bort
Jag längtar ur hemmets qvalmiga dal.'

Tyst satt den gamle. Varmare blef hans son:
'Fyll mig min bön, o fader,' han sade,
'Jag kan ej längre dväljas här oberömd,
Ej höra blott dig i skaldernas sång.

Lätt är mig re'n din sköld, och, en telning lik,
Af dessa händer böjes din båge.
Den verld, der du har segrat, är öppen än,
Rum har den för Hjalmars segrar också.'

Men sträng tog Fjalar konung till ordet då:
'Frid,' så han sade, 'svor jag att hägna.
Min dag var stormig; glad i en lugnad verld
Skall stråla min lefnads sjunkande sol.

Från brända hyddor, härjade fält, i blod
Ser kriget opp med mörker om pannan.
Jag älskar frid: gå, yngling, betrakta den!
Dess anlete bär mitt leende land.'

Men qvar han stod, den unge; han teg, en tår
I glöd föll ned på lågande kinden,
En stund han teg, då klarnade blickens glans,
Och brusande göts hans smärta i ord:

'Hvem ger dig rätt att offra din son, o kung,
Åt glömskans natt, åt tystnadens öde?
Mitt lif du gaf mig, tag det! Ett bragdlöst lif
Jag gäldar dig, mer var gåfvan ej värd.

Tungt är att dö förgäten och utan namn,
Dock tyngre, fader, är det att lefva.
Blif ej så mörk! Att lefva förmår jag ej,
Men lyda jag kan; jag lyder och dör.'

Den gamle kungen teg med förborgad harm.
En isköld låg i lugnet af orden;
'Ett skepp begär du, ett jag dig ger, på strand
Det stått se'n min första vikingafärd.

Dess köl är bräckt, gräs gror i dess botten opp,
Och dagen strålar genom dess sidor.

Upp, tag det, flyg kring hafven och sök ditt namn
Bland främmande ljud, förgäten af mig.'

Och Hjalmar gick. Han kom på sin faders gård,
Der sköttes tomma, barnsliga lekar;
Af mannahänder, knutna kring svärden förr,
Nu slungades klot, nu fångades boll.

'Hvem fins, som älskar minnet af strider än,'
Så ljöd till kämpaskaran hans maning,
'Hvem följer mig på banan af ändlöst haf,
Att leka en lek med sköldar och stål?

Ett skepp jag fått; gräs gror i dess botten opp,
Och dagen strålar genom dess sidor;
Men seger vins af folk och af kölar ej,
Och tryggaste väg är segrarens väg.'

Hans röst förnams, lik dånet af åskans vagn,
När öfver dofva, qvalmiga dagen
I nattsvart moln den blixtrande åker fram
Och väcker ur blytung dvala en verld.

En storm var kommen öfver en lättsöfd sjö,
I glada böljor höjdes den åter,
En dam var bräckt, och yr med fördubblad kraft
Ur fängelset bröt en jublande flod.

'Till hafs, till strid, till seger, till andra land!'
Från man till man så skallade ropen,
Och snart på halfsänkt skepp på en trotsad våg,
Såg skaran sitt hems försvinnande kust.

Det kom ett bud för kungen: 'din son far bort,
Långt ut på hafvet skymtar hans drake.
Ditt land är utan värn, af dess kämpar för
De bästa han med på vikingafärd.'

Då blef kung Fjalar vred, och hans hy böt färg,
Han slog sin sköld i ljudande salen:
'Till sjös,' han ropte, 'ynglingar! Fjalars lag
Är kränkt, och förbrytarn andas ännu.'

Men Sjolf hans vapenbroder från forna dar,
Gråhårig, böjd, tog ordet och sade:
'Dröj kung, begär ej fåfängt en nekad hämnd,
Och jaga med svalor örnarna ej!

Hvad mer? Du finner Hjalmar kanske och vill
Med vissnad hand den väldige böja;
Skall han, i öfvermodet af styrkans fröjd,
Ej löna din vanmakts dåd med förakt?'

Ett ord gaf Fjalar icke till svar. Han gick
Till stranden följd af väpnade skaran.
Hans gång var långsam; harm i hans anlet låg,
Nyss kämpande, nu den stelnat till lugn.

Tre dar på spårlös bana han irrat re'n,
På fjerde dagen såg han ett segel;
Rakt fram mot Fjalars drake dess kosa hölls,
Och snart vid sitt mål det fladdrade slakt.

'Till strid dig red, kung Fjalar,' på bjarmers språk
Med åsklik stämma ropte dess höfding,

'Din son slog fräckt vår konung och tog hans skepp,
Gif bot för hans dåd, dö, lemna oss ditt!'

I samma stund, bland stormande kämpar främst,
På kungaskeppet svängde han svärdet,
Och hård blef striden, like mot like stred,
Dock glesnade Fjalars svigtande tropp.

Omsider stod kring kungen en sköldborg blott
Af trogna vapenbröder från fordom,
Och Fjalar stred för seger ej mer, han stred
Orubblig för glansen blott af sitt fall.

Men se, i stridens hetta ej varsnadt förr,
Sköt fram ett skepp på kufvade vågen,
Förgylld var stäfven, seglen af purpurduk,
Och Gauthiods vimpel sken i dess topp.

Det klöf sin ban, det nalkades lugnt, men snabbt,
Och snart kring Fjalar lifvades åter
Af nya, sälla, eldade gästers tropp
De blodiga svärdens lyktande fest.

Den slöts ej förr, än solen i vester sjönk,
Då föll af bjarmerskaran den siste,
Och seger ägde Fjalar, men mörk han stod
Med blottade stålet än i sin hand..

'Än får mitt svärd ej hvila,' så hördes nu
Den gamles djupa, darrande stämma,
'Halft är mitt verk, af fiender ser jag här
Den djerfvaste stå okufvad ännu.

Ej bjarmen var min ovän, för hans skull ej
Mitt lugn mot hafvets stormar jag bytte;
Jag drog mot den, som gäckade fräckt mitt bud
Och gjorde min svurna ed till en lek.

Träd fram med slutna hjelmen, du man, hvars dåd
Blott svagt med tungans gissel jag agar,
Ett annat språk jag önskar att tala nu,
Med skarpare egg det biter kanske.

Träd fram, din fader kallar dig nu till strid,
Det svärd, han gaf dig, blotta mot honom;
Om ej, så kom förkrossad, och böj ditt knä,
Och dö med försonad skuld vid hans fot.'

Han slöt. Ett sorl, som suckande vågens doft,
Dog långsamt bort bland kämparnes skara,
Och tyst, förfärlig, hotande, ensam stod
Än qvar i sin väntan Gauthiods kung.

Då lade Hjalmar, segraren, svärd och sköld
På blottadt skeppsdäck tigande neder
Och trädde vapenlös för sin fader fram,
Och böjde i vördnad knä vid hans fot.

Och Fjalars klinga glänste mot qvällens sol,
Mot sonens hjessa styrde han hugget;
Det föll med kraft, gällt klang det i stålblank hjelm;
Men ynglingen stod orörlig ännu.

'Min tid är liden,' började Fjalar kung,
'Ej så jag högg i flyktade dagar.

Lös af dig värnet, blotta ditt hufvud, son,
För svag är min arm att klyfva en hjelm.'

Då löste Hjalmar stilla sin hjelm och bjöd
Åt fadrens hämnd sitt blottade hufvud,
Och skyddlös stod han, ägde ej annat värn
Än anletéts öppna, leende lugn.

Dock se, den gamle svigtade nu. Hans svärd,
Till dödshugg lyftadt, drabbade offret
Så matt, som om till hvila det lagt sig ned
På lockarnas gula, svällande bädd.

Från denna stund far ynglingen, djerf och fri,
Från strand till strand på främmande vågor,
Och Fjalar sitter hemma i fridsällt land
Och gömmer i blidkadt hjerta sin fröjd.

När qvällen kommer stundom, och kungens borg
Af gäster fylls, och fradgande hornet
Går laget kring, och grånade skalden rör
Den väldiga harpans darrande sträng,

Och sjunger, glömsk af åldrade minnens pris,
Den unges nya segrar allenast,
Och Hjalmar, Hjalmar klingar i salen högt,
Och Fjalar, den stolte Fjalar förgäts;

Då smakar mjödet kungen, då höjer han
Föryngrad åter lutade pannan,
Då sänder han vid tonernas lek ibland
Med strålande blickar sångaren tack."

Hon slöt. På marken glimmade daggen re'n,
Och månen såg från blånande höjder
Med klarnadt öga ned i en rymd af lugn,
Der tyst i sin gång skred sommarens natt.

Då sågs på heden nalkas en man, han kom.
"Jag sökt ditt spår, Oihonna," han sade,
"Från Morvens kung jag bringar ett bud: var snar!
Förr'n morgonen gryr han väntar dig re'n."

"Du man af ord, som ila," var flickans svar,
"Hvad gör, att så den gamle mig kallar,
Har dödens fläkt hans vissnade lemmar rört,
Säg, ärnar han gå till andarnas hem?"

Den komne talte: "klang jag af vapen hört
Från borgens salar. Drotten i tornet
Tre gånger slagit skölden, från läpp till läpp
Hörs ropet om strid; jag känner ej mer."

Då stod Oihonna ljusnande opp. "Du man,
Ditt värf har här du slutat," hon sade,
"Gå, för hans dotters helsning till Morvens kung;
Hur morgonen gryr, hon ser i hans torn."

Fjerde sången.

Hvi dröjer han, Fjalars son,
Har Innishonna i lunders natt
Hans stridshog lockat till hvila,
Förgäter Hjalmar sitt ord?

Det dagas på Morvens strand,
I dunklet grånar på klippans höjd
Morannals torn, och der under
I dimmor suckar ett haf.

Oihonna, du syns ej än
Hafburna flicka, hvar drömmer du?
Stå upp, dig väntar Morannal,
Den gamle saknar sitt ljus.

Ej ser han, att natten flytt.
En ändlös natt i hans öga bor,
Ej jordens brudliga anlet
Han ser vid morgonens kyss.

Dock vaknade fläktars lek
Från tornets fönster förnimmer han
Och lyss till börjande ljuden
Af vattenfoglarnes flygt.

Och växande vågors brus
Han hör och kallar, Oihonna, dig:
"Upp dotter, skynda dig; dagen
Är här, hans stämma jag hör."

Då kommer hon, vågens mö,
Den svala strålen på Morvens fjäll;
Hon nalkas lyssnande kungen:
"Morannal, fader, o hell!

På heden vid Cronas ström
Jag stod, när solen sig sänkte sist;
Der såg med lockande ögon
Den tysta natten mig än.

Sent kommer Oihonna nu,
Djupt sof din dotter, af jagten trött.
I drömmars riken, o fader,
Förgat för länge hon dig.

Dock glimmar Dunhormods topp
Ej än; matt rodnar blott höjdens fur.
Hvi bjöd din vilja mig vara
Långt förr än morgonen här?"

Fram räckte den gamle mildt
Till dottrens möte en vissnad hand:
"Kom," så han sade, "du strimma
I Shelmas dimmiga natt.

Kom, låna en dag blott än
Den blinde gubben ditt ögas ljus;

Hans blick skall klarna mot qvällen;
Hans mörker fly som en dröm.

När aftonens moln du ser
Förbleknadt segla i stjernklar rymd,
Då vandrar drotten af Shelma
Med dagad blick på dess rand,

Och skådar på nytt sitt land,
Som långt, långt borta han mins det än,
När månen göt på dess kullar
Sin ström af darrande ljus.

O dotter, det stundar strid,
Från Innishonna ett budskap spörjs,
Dit kom han, sagornas Hjalmar,
Med Lochlins kämpar i går.

Dän sände sin helsning han,
Den unge örnen från dimmors land:
'Upp, drott af frejdade Morven,
Till vapen kalla ditt folk!

Friskt blåser en vind från nord,
När vattnen dagas i morgon, kung,
Ett åskmoln för den af segel
Emot din bäfvande strand.'"

Den åldrige slöt. Ett sken
Af rodnad syntes på flickans kind.
"Hvi hotar," sporde hon sakta,
"Oihonnas hjelte ditt land?"

Då talte Morannal än:
"En skatt jag äger, han fordrar den;
I bardens toner den klingat
Och lockat ynglingens hog.

O dotter, förnim hans ord!
Så bjöd han säga! 'jag for på våg
Till solens leende länder,
Till vinterns isiga hem;

Men hvart jag ock kom, der ljöd
I sång, i saga din dotters namn,
Der hördes älskares klagan,
Försmådda veklingars qval.

Då svor jag i harm att sjelf
Den spotska flickan till brud mig ta.
Gif akt att skydda din dotter,
Ty Hjalmar friar med svärd.'

Så hotar han, grydde nu
Den dag, som såg mig på Cronas hed,
När Trenmors skara der blödde,
Och Erin höljdes af sorg!

Då funne på sandens bädd
Snart Lochlins kämpe sin graf också,
Lik hafvets bölja, som störtar
På stranden opp och förgås.

Men flydd är Morannals tid,
Hans arm är vissnad, hans blick är släckt,

Hans strider blekna i fjerran,
Som vinterns nattliga sken.

Skall Morven i glans stå fram,
Dess kämpar blöda med fröjd i dag?
Fins blixt, o Gall, på din båge,
Bor död i Clesamors spjut?

Och Rurmar, min tredje son,
Som slår din harpa i Finjals sal,
Förstår du tvinga med svärdet
En ton ur hjelmar också?

Mig tyckes att ljud jag hör,
Kring Loras stränder en klang af stål.
Se ut, hvad ser dn, o dotter,
Gå Shelmas härar till strid?"

Hon blickade ut, hon såg
Med tjusfull bäfvan i klarnad rymd,
Och mot dess speglande anlet
Bröts dagens rosiga sken.

"O fader, en här jag ser,
Från bergen tågar den långsamt ned,
Som molnet tågar mot dalen
Och gömmer åskor och storm.

Men lugnt är det vida haf,
I glans slår solen sitt öga opp,
Och djupen skälfva af lågor,
Och fästet spränges af ljus."

Det sågs i den gamles drag
En skymt af leende sorg, dock snart
Stod hög han upp, och hans ande
Bröt fram i glödande ord:

"Hell," talte han, "himlars drott,
Du stjernekonung, jag helsar dig,
Du sol, som vandrar i ungdom
Högt öfver vissningens jord!

Min glädje i fordomtid,
Mitt ljus som hägrar i minnet än,
Fast natt betäcker mitt öga,
Fast mörker bor i min barm!

Behöf i din stolthet ej
Ditt anlet gömma i dag, af harm
Att se en son af Morannal,
Som skyr en fiendes spjut!

Och barn af er faders kraft,
Gall, jagtens furste, och Clesamor,
Du yngling, pröfvad af svärden,
Och Rurmar, sångernas vän,

Gån glade på hjeltars ban,
I spår, som trampats af Finjals ätt!
Allt här försvinner, evärdlig
Är bragdens ära allen.

Säll den, som af år ej bryts,
Som ung får falla i hjeltars rund,

Som blixten ler i sin tjusning
Och ljungar, krossar och dör.

Ack, tynande flamman lik
Är ålderdomen. På hemmets härd
Den flämtar matt och förbrinner
Och höljs af aska och glöms.

Hvi dröjer han, Fjalars son,
Har Innishonna i lunders natt
Hans stridshog lockat till hvila,
Förgäter Hjalmar sitt ord?

Mig tycks dock, att vågors svall
Jag hör och nordliga fläktars sus,
Som fly med starkare vingar
Hvar stund mitt öra förbi."

"O fader, vid nordens rand
Går natt ånyo' på fästet opp.
Rädd bäfvar strålen af dagen
Och flyr på böljornas topp.

Det mulnar, i mörker sveps
Allt längre hafvet, och stålgrå höjs
Garmallas klippa och skakar
Från hjessan bränningens skum.

Och hvitare vågor slå
Mot stranden redan, och halfbränd står
På branten furan och svigtar
För stormens växande il.

Dock syns ej ett segel än;
Mot svarta molnet i fjerran blott
Bryts stundom flyktigt en ljusning,
Af måsens vinge en blixt.”

Hon tystnade, stormen röt
Med fullväxt stämma i rymden re’n,
Och tungt ur djupet i gensvar
Ljöd böljans flämtande suck.

Och molnet af eldar klöfs,
Och genom ödsliga höjders vidd,
Doft öfverröstande stormen,
For himlens mäktiga dån.

Då talade Morvens kung:
”En dag, lik denna, jag såg en gång,
Det var den dagen på hafvet,
När dig, o flicka, jag fann.

Darg hette en man. Hans namn
Må sång ej nämna. I biltog färd,
Förskjuten, hatad och hemlös,
Kring vattnen sökte han rof.

Jag följde med harm hans skepp,
Som vågat närma sig Morvens strand;
Och röfvarn skydde att bida,
Vid mörkrets bragder blott van.

Re’n nalkades qväll, och långt
På hafvet syntes hans segel än,

Och fåfäng glödde min vrede;
Då bröt ur molnen en storm.

Af dånande åskor följd,
Som nu fördubblad i kraft hvar stund,
Min drakes vingar den lyfte,
Men slet Dargs segel från topp.

Dock skulle en nidings blod
Mitt svärd ej fläcka. En ljungeld sköt
Ur svartnad sky, och en flamma
Steg klar ur röfvarens skepp.

Jag nalkades branden. Eld
Var allt, qvar syntes blott Darg; han stod
I dyster tystnad vid rodret,
Mot flamman täckt af sin sköld.

Ett barn på sin arm han höll,
Han tycktes vänta mitt segel nu,
Han såg tillbaka beständigt
Med längtans dröjande blick.

Mig rörde hans nöd. Jag höll
Allt närmre, tills på ett pilskotts håll
Mitt skepp jag svängde mot vinden,
Att undgå flammorna sjelf.

Då kastade röfvarn vildt
Sin sköld i lågan. Ett språng han tog,
Och sjönk med famnade barnet
I böljans gapande graf.

Bort flög med orkanens il
Hans skepp. Sjelf kämpande sågs han än
Sin börda lyfta ur vågen,
Och räddning kräfva af mig.

Jag märkte hans vink. Jag tog
Ombord den brutne. Då såg min blick
För första gången Oihonna,
Då fick af hafvet jag dig.

Späd var du, men oskadd dock
Af våg och flamma. I gråt du låg
Vid röfvarns bröst och i bäfvan
Ditt anlet gömde vid hans.

Men dyster, i trotsigt lugn,
Med svedda lockar, med halfbränd drägt,
Satt, blek som skyarnes vålnad,
På däcket döende Darg.

'Kung,' talte han, 'nöjd jag går
Till önskad hvila i glömskans famn,
En bön dock ber jag för henne,
Som ensam sörjer mitt fall.

Ej är det mitt blod, du ser
I hennes kinder. Sin lefnads skuld
Den fogelfrie förstörarn
Åt ingen lemnat i arf.

Hon gafs mig af natthöljd sjö
En stormig jul, då i vådligt skygd

Af Vidars klippa jag ankrat,
Vid Fjalars konungaborg.

Blif henne ej oblid du,
Hvars mildhet aldrig af ryktet glöms;
Hon var den enda på jorden,
Som fått en glädje af mig!'"

Ljuf föll på Oihonnas kind
En tår vid åldrige kungens ord,
Men snart till ändrade syner
Flög klarnad åter dess blick.

Vid stranden ett härskri ljöd,
Med stormens brusning, med åskans dån
Förmäldes klangen af sköldar
Och kämpars jublande rop.

Han syntes på svartnad våg,
Han kom re'n, örnen från dimmors land,
Sjökungen, Hjalmar af hafven
Flög Morvens härar emot.

Och stolt på sitt hemlands strand
Stod Shelmas skara i sluten tropp,
En klippvall, trotsande böljan,
Som skyrest måttar sitt slag.

Den drabbade. Stridens stund
Var kommen, vågen mot klippan bröts,
Här föll mot här, och på stranden
En bränning stänktes af blod.

Men stum i sin tjusning stod
Oihonna. Flickan från hafvet såg
Sin hjelte, mötte i dagen
Sitt ljus från drömmarnas verld.

Hon följde med eldad blick
Hans ban, hon såg, hur med svärdets blixt
Han bröt sig vägar i molnet
Af Morvens skockade här.

Re'n segrade Lochlins folk,
Re'n Shelmas skara i svigtning stod;
Då såg hon striderna stanna,
I lugn böts slagtningens storm.

"Oihonna, din läpp är stum,
Gif svar," så talte Morannal nu,
"Hvi glesnar klangen af svärden?
Fins Morvens ära ej mer?"

Han sade. I bäfvan gaf
Sitt svar Oihonna: "o fader, gläds!
Snart, snart är sagornas Hjalmar
En blodlös skugga på skyn.

Han svigtar, hans hjelm är bräckt,
Han mött tre söner af dig, o kung,
Han kämper ensam. I häpnad
Står allt vid drottarnes strid.

Djerf drabbar med spjutet Gall,
Skarp blixtrar klingan i Rurmars hand,

Och blodigt synes mig svärdet,
Som höjs af Clesamors arm."

Då mörknade Morvens kung,
Han slog i vrede sin ungdoms sköld,
Han hof sin stämma, och stillhet
Han bjöd kring drabbningens rymd.

"Hvad," ropte han, "höljs med blygd
Morannals hvitnade hjessa? Kränks
Af er, o söner, hans ära,
Som trotsat skiften och år?

Skall sången om Finjals ätt
Med fruktan flyga min qväll förbi,
Att ej er nesa må röra
Dess vingars strålande glans?

Och sagan i Lochlins land
Förtälja Hjalmars, den ädles, fall
Och hånfullt nämna, att ensam
För er, för trenne han föll?

Upp, Gall, du är kungason
Som han, förstfödde bland bröder, du,
Gå, strid allena och stupa,
Om segern sviker ditt svärd!"

Allena med framsträckt sköld
Mot Lochlins hjelte till strid gick Gall.
Ej svag var fursten af Shelma,
Dock snart drack stoftet hans blod.

Han stred i sin ungdoms glans,
Han föll med ära från styrkans höjd,
Som vågen sväller i dagen
Och strålhöljs än i sitt fall.

Fram trädde på blodad sand
Nu Rurmar, buren för strider ej,
Blott van vid drömmen och harpan
Och hjertats tidiga sorg.

Hans kamp som en facklas var
Mot nattens stormar. För Hjalmars slag
Han sjönk, och evigt för sången
Var kallnad ynglingens barm.

Den tredje var Clesamor,
Till år den yngste, men tidigt sedd
Bland män af Morven på dödars
Af jern omblixtrade fält.

Han kämpade vredens kamp,
Hans blickar sprutade flammors hot,
På blod af bleknade bröder
Sitt svärd han förde till hämnd.

Och drabbande stålet klang,
Och Morven hörde med tjusning än
Ett sent, halft döende echo
Af ljud från Ossians dar.

Då hejdade Hjalmar rörd
Sin hand, som måttade dödens hugg.

"Håll yngling," talte han, "spara
Jag vill åt sagan ditt lif.

Mig gläder din morgons glans,
Din dag skall stråla af sol en gång,
Kom, räck mig handen försonad,
Och lef för bragdernas fröjd."

Föraktligt till svar ett slag
Gaf Shelmas kämpe med afvigt svärd;
Och ny blef striden, och slocknad
I blod slöts Clesamors blick.

Du flicka från vågors haf,
Ditt blåa öga af tårar skyms.
Ej föll din hjelte, Oihonna,
Hvi gråter vågornas mö?

Hon fattat den gamles hand:
"Sörj, fader," talte hon, "ensam, böjd,
Med mig och mörkret du lemnats,
Att vänta segrarens bud.

Ej andas en son af dig
På Morvens klippiga stränder mer;
De följt hvarandra i döden,
De sofva grafvarnas sömn."

Hon slöt. Men i klarhet sken
Morannals panna på nytt. Hvart moln
Af oro lemnade stilla
Hans anlets bleknade dag.

"Nu," talade Morvens kung,
"Kan utan fruktan Morannal gå
Att möta fädernas andar
I stjernors blånande sal.

Ej följs han af minnens blygd,
Ej skall han gömma i molnets natt
För söners nesa sin vålnad,
Då Finjal nalkas på skyn.

Du dotter, en graf mig red,
Der Shelmas furstar på sandens bädd
Nu hvila. Skänk oss gemensam
En vård i harpornas land.

Se'n följ på hans bragders ban
Den ädle främlingen säll, och göm
Morannals minne, och lyssna,
Då sången höjer hans lof."

Hans hvitnade hjessa sjönk
Mot skuldran sakta, hans öga slöts,
Och drottens ljusnande ande
Flög glad till skyarnes hem.

Femte sången.

Hvad är menskan att mot er hon stormar?
Stjernor like, i onådd rymd
Len I genom molnen af jordens öden,
Dem i lek en fläkt af er vilja styr.

Nu var Fjalar konung gammal vorden,
Satt mest stilla i högbygd sal,
Hade ej se'n länge sitt land beskådat,
Ej fått andas svalkande sjöars luft.

Och det blef en dag, och solen stigit
Nyss ur böljornas bad i glans,
Och dess aldrig åldrade glädje lyste
Som i forna dagar i salen än.

Kungens hog var lätt i morgonstunden;
I förklaring hans anlet sågs.
Om förflutna, stormiga tiders minnen
Talte han i grånade kämpars krets.

Plötsligt höll han midt i sagan inne,
Stod från tronen i höghet opp.
"Vingsnabbt flykta," sade han, "styrkans stunder,
Och för minnet äger man dagar nog.

Jag vill föras opp på Telmars fjällbrant
Och betrakta mitt land ännu.
Jag vill se den sällhet, min ande skapat,
Förr'n mitt öga skymmes af kumlets natt.

Bringen mig mitt svärd! En bragd är öfrig
För min domnande arm ännu.
Segra var min vana, och blott med seger
Höfs att sagan slutas om Fjalar kung."

Svärdomgjordad leddes gamle kungen
Upp till toppen af Telmars fjäll,
Och han satt och såg på sitt land i tystnad,
Der, af sommarn famnadt, i frid det låg.

Solen lyste öfver värmda dalar,
Öfver speglande sjöars rymd;
Mellan kullar skimrade blåa floder,
Och på fälten böljade skörd vid skörd.

Ljust och gladt låg Fjalars vida rike,
Högtidssmyckadt för kungens fot;
Med ett anlet, mildt som en tacksam dotters,
Såg det mot sin grånade fader opp.

Men den gamles blick blef skum af tårar,
Och han talade stolta ord:
"Jag har sett mitt verk, det är nog, fullkomnad
Lefver här för minnet den ed, jag svor.

Ödebygder ärfde jag af fäder,
Jag har skapat ett fruktbart land.

Dessa tegar plöjde ej forna männer,
Dessa hyddor sågo min ungdom ej.

Jag har lefvat." Drotten teg i höghet,
Men till honom ur kämpars rund
Framsteg Sjolf, den gamle, med mulnad panna,
Och han hof sin stämma till kraftens ord:

"Kung, du åldras, armens senor svika,
Tung du lutar mot jorden hän.
Blott en skugga, smältande bort i natten,
Ser ännu mitt öga af hvad du hvar.

Var du sjelf dig nog, hvi lät du vissna
Dina lemmar i ålderns höst?
Var det du, som skapat det verk, du skådar,
Upp då, skapa åter din ungdom sjelf!

Böj ditt sinne, kung, för höge gudar!
Deras gåfva din storhet var.
Det var Frey, som klädde i grönska tegen,
Blott Allfader hägnade landets frid.

Thors var kraften, som du kände fordom,
När i striden du väldig stod;
Hvad du sjelf förmådde, det var att falla,
Glömd, som trädet faller i stiglös skog."

Så den gamle. Tankfull satt kung Fjalar,
Talte sedan med trotsigt lugn:
"Ord jag hört om makter, dem ingen skådat,
Och på drömmars väsen jag bjuds att tro.

Ovan är jag att på andra lita,
Stöd jag fann i min egen barm.
Så jag menskor kufvat, och ödets roder
Ryckt ur fåfängt hotande gudars hand.

Sanning må det vara: Fjalar åldras,
Locken hvitnar, och skuldran tyngs.
Mycket är försvunnet, som fordom varit;
Lifvet lefver så, det är tingens gång.

Ett är qvar. Den arm, som år försvagat,
Kan jag höja till seger än,
Kan min lefnads bleknande fröjd och storhet
Kasta kungligt leende bort och dö.

Jag vill dö. Mitt kall är fyldt." Vid ordet
Hof den gamle sin hjessa hög,
Lät sin kungamantel på klippan falla
Och för dagen blottade barmens ärr.

Sist han drog sitt svärd; som förr i striden
Rostfri skimrade klingans glans.
Blixt fanns qvar ännu i den gamles öga,
När en blick till helsning han stålet gaf.

"Hvar är Dargar nu," så talte kungen,
"Han, som lyssnar till gudars råd,
Ser i rymder in, dem hans blick ej hinner,
Och i tider lefver, som än ej grytt?

Vore han så vis, han yfs att vara,
Kände stunden han nu och kom.

Lofvat har han stå för mitt svärd, förr'n maktlös
Hämnarns ljungeld hvilar i domnad hand."

Som han sagt det, sågs en vålnad skrida
Genom dalen i långsam gång,
Upp mot fjällets höjder han styrde stegen
Och på toppen trädde, der Fjalar satt.

Kungen syntes häpna, när han kände
Gråa vandrarens drag igen.
Utan ord han satt, och hans hand med svärdet
Sjönk invid hans sida i stillhet ned.

Dargar stod för drotten. "Du har bjudit
Mig att komma. Du ser mig här.
Länge har du låtit mig vänta, konung,
Du är bräcklig vorden se'n forna år.

Har du hunnit nu ditt verk fullborda,
Är han hållen, den ed, du svor?
Har du lagt för lifvet den väg, det tagit,
Och till moln gjort gudar och gudars råd?"

Fjalar log. "Det träffar stundom sällsamt,"
Så han talte; "af hvilken fläkt
Fördes till ditt öra min maning, gubbe,
Samma stund, när öfver min läpp den hann?

Dock du kommit, det är nog. Besvara
Vill till lön jag din fråga nu:
Jag har visat lifvet den väg, det tagit,
Och mitt råd har seger, och gudars ej.

Se dig om, det är mitt land du skådar.
Var det sådant, då jag ej var?
I min makt det stått att i strider offra
Allt, hvad nu här menskligt af lifvet gläds.

Detta rike har jag kunnat härja,
Ödelägga från gräns till gräns,
Att ej vinden funnit ett löf att röra,
Fjäriln ej en planta att hvila på.

Nu hvad ser du? Vidt, som ögat hinner,
Lyser dagen på bruten bygd,
Lunder stå, der ödsliga skogar stodo,
Och, der rofdjur nästade, tjäll vid tjäll.

Tegar bära årets hopp, som fordom
Drefs af stormar kring okändt haf,
Sommarskuren, daggen af natten fostra
Nu vår rikdom, växande förr ur blod.

Tämd är jorden, tämdt är menskosinnet,
Berserksmodet ej dyrkas mer,
Andra makter råda i svärdets ställe,
Och der våldet segrade, segrar lag.

Tukt och seder skattas, mildhet trifves,
Fredligt yrke sin ära har.
Så har Fjalar mäktat sitt rike ordna;
Säg mig, skuggors tolk, om han fyllt sin ed?

Men det hot, du bar från dina gudar,
Som en rök det försvunnit har.

Ingen syster sluter min son i famnen,
Och min hjessa tryckes af ingen blygd.

Blåa djupet gömt min enda dotter.
Öfver kufvade vågors rymd,
Fläcklös, mångbesjungen, sin faders ära,
Hjalmar säll från seger till seger far.

Blott ett löfte än jag ej fullbordat,
Det skall fyllas; min tid är kort.
Nalkas, Dargar, kom att din skuld försona,
För din lögn jag kräfver i bot ditt blod!"

Gamle siarn såg på kungen neder:
"Lifvets börda," så talte han,
"Skall från mig ock lyftas en gång, o Fjalar,
Och för tidig kommer mig döden ej.

Skådat har jag nog af menskoöden,
Pröfvat sorger och fröjder nog.
Dock en stund fördrar jag väl än att lefva;
Jag begär den stunden för din skull, kung!

Dröj med hämnden, tills ett vittne kommer,
Som förhöjer din segers glans.
Dröj, tills Hjalmar kommer, sin faders ära;
Ej blir väntan lång, han är fjerran ej."

Så han talte, och han teg och sträckte
Handen stilla mot hafvets rymd,
Och i jubel stormade Fjalars skara:
"Gauthiods drakar närma sig, Hjalmar syns."

Hjalmar syntes. Lätt på blåa banan
Flög hans flotta mot hemmets strand.
Närmre, närmre glänste hvar stund hans segel,
Och kring kölar skimrade vågors skum.

Glädje sken ur gråa kämpars blickar,
Der de samlats på skyhögt fjäll.
Gamle kungen syntes allena mulen,
Tankfull, mörk mot skeppen han såg och teg.

Först när hamn de nått, och klippors branter
Skymde bergade segel re'n,
Föll kung Fjalars öga på Dargar åter,
Och han bröt sin tystnad och ordet tog:

"Ej jag trodde mig min son få skåda,
Ryktet sjöng, att han fjerran var.
Dock den dag af lifvet jag afsked tager,
Kan väl utan undran ett under ske.

Hjalmar nämnde du. Välan, han kommit,
Höja skall han min segers glans.
Här, med sol, med haf och med jord till vittnen,
Skall han stå och dömma emellan oss."

När han sagt det, syntes Hjalmar. Ensam
Kom han klippornas stig uppför,
Ej som fordom strålande, vapensmyckad,
Men med blottadt hufvud och utan sköld.

Blekhet i hans anlet låg, lik skenet
Öfver drifvan en månklar natt;

Dyster var han sjelf som en syn ur grafven,
Och i handen bar han ett blodigt svärd.

"Var välkommen, son," med bruten stämma
Talte kungen till helsning då,
"Väl jag önskat finna dig annorlunda,
Men min glädje är du, hur helst du är.

Tala, tälj oss dina bragders skiften,
Hårda strider du pröfvat visst?
Bär du sår, som tömma din styrkas källor,
Ty din läpp syns darra, din kind är hvit?"

"Fader," svarte Hjalmar, "hårda strider,
Utan vapen, jag pröfvat har.
Intet stål har genom mitt pantsar skurit,
Dock förblöder hjertat af djupa sår.

Gömma borde jag min blick för dagen,
Och jag skyggar att se dig an;
Men min skuld jag ville för dig få blotta,
Derför bar jag lifvet och andas än.

Jag är krossad. Dock min lott af storhet
Hann jag taga, fast ung till år.
Fråga sagan, lyssna då barder sjunga,
Och du skall förnimma, hvad Hjalmar var.

Nordens ära, hafvens kung jag nämndes,
For kring verlden, som stormen far,
Bröt den fräcke, stödde, der stöd behöfdes,
Tog af drottar kronor och kronor gaf.

Sådan hann jag Loras kust. Morannal
Styrde sångernas stolta land.
Ryktet talte högt om hans dotters fägring,
Och jag stred om henne med Morvens här.

Gamle kungen sjelf satt blind i tornet,
Men hans söner jag slog i strid,
Tog som segerbyte ombord Oihonna
Och mitt bröllop redde på skumhöljdt haf.

Fader, vet du, hvad det är att älska?
Har du famnat en fröjd en gång,
Ljus som himlen, yppig och rik som jorden,
Och som båda blommande utan gräns?

Hvad jag varit blef mig som en skugga,
Blek den glans, jag i hoppet sett.
Segrar, vunna redan, och segrar, drömda,
Allt var tomhet blott mot den stund, som var.

Vårens vindar förde mina segel
Utan syfte på ändlös ban,
Solbelysta, jublande vågors skuldror
Lyfte högt min sällhet mot gudars hem.

Då var sorgen nära. Satt vid rodret
Jag en afton, i drömmar sänkt,
Blott Oihonna vakade vid min sida,
Och från höjden såg oss en stjerna blott.

Och min brud, hon tog min hand: 'o Hjalmar,
Hvarför blef du mig kär allt mer?

Tidigt redan var du Oihonnas hjelte;
Förr'n din blick hon skådade, var hon din.

Hvi förblef min kärlek icke sådan!
Mod jag hade att dölja då,
Hvad för dig jag fruktade uppenbara,
Rädd att af din stolthet med harm försmås.

Jag var lycklig då; min egen sällhet
Var mig mera än Hjalmar än.
Stolt Morannal kallade jag min fader,
Och som kungadotter jag blef din brud.

Nu förgäfves ville jag förtiga,
Hvad jag skydde att röja då.
Allt jag kunde lida och allt fördraga,
Men dig svika, Hjalmar, förmår jag ej.

Stöt mig bort, förskjut mig! Ej Morannal,
Ej en konung min fader var.
Detta blod, som nu i mitt hjerta sjuder,
Var kanske en gång en föraktad slafs.

På ditt hemlands kust, den borg helt nära,
Der som kung du i glans skall bo,
Under Widars klippa en stormig julnatt
Togs jag upp ur vågen, ett bortvräkt barn.'

Så hon talte. Blekna ej, o fader!
Hennes blod på mitt svärd du ser.
Morvens mö, Oihonna, min brud på hafvet,
Var din dotter, kung, och min syster var.

Dö hon ville, dö för mig. Jag bringar
Hennes helsning." Han teg. Hans stål
Sågs, en ljungeld lik, i hans barm sig gömma,
Och han sjönk på klippan i dödens ro.

Stunder efter stunder flydde. Dagen
Mätte stilla sin vandrings ban.
Som han sutit, stel som en stod på grafvar,
Satt orörlig, tigande Fjalar qvar.

Hvad han tänkte, visste ingen. Fasan
Från hans sida hvar kämpe skrämt.
Sjolf, den gamle, ensam, och Dargar, siarn,
Stodo när och sågo hans andes strid.

Först när solen sjönk mot skogen fjerran,
Slog mot höjden han ögat opp:
"Er är segern," talte han, "höge gudar!
Jag är straffad vorden, jag pröfvat er.

Hvad är menskan, att mot er hon stormar!
Stjernor like, i onådd rymd
Len I genom molnen af jordens öden,
Dem i lek en fläkt af er vilja styr.

Mannen yfves: väldig, mångbepröfvad,
Van att segra, som klippan hård,
Vill han böja allt, dit hans ande bjuder,
Krossa allt, som möter med trots hans bud.

Och hans svärd är höjdt. Då rörs hans sinne
Flyktigt, lätt af en osedd hand;

Och hans jernarm sjunker, hans blick som ljungat,
Byter hotets blixt i en maktlös tår.

Hafvet svallar vredgadt, stormen ryter;
Men I bjuden, och vågen sänks,
Hafvet lyder, hafvet, som flottor slukar,
Har ej makt att svälja ett hjelplöst barn.

Jag har lärt er känna, ej jag blyges
Att mig böja för er en gång.
Mätt jag är på lifvet, och jordisk storhet
Är mig ringa vorden. Jag går till er."

Så han sade, och med svärdet stilla
Skar han runor i ärrigt bröst.
Hjertats källor brusade fram ur djupet,
Varmt med Hjalmars blandades fadrens blod.

Sommarns qväll såg klar och ljus på norden,
Lugn sig bredde kring land och haf,
Bortom skogen dolde sin strålflod solen,
Och, likt dagen, slocknade Fjalar kung.

Tredje bandets innehåll.

Större episka dikter.

Elgskyttarne.

Hanna.

Julqvällen.

Sid.

Nadeschda.

Kung Fjalar.

